

ČOKOT KOD OBERONA

**Zbornik književnog festivala
Četiri godišnja doba književnosti
Ljeto i Zelina**

Čokot kod Oberona, Zbornik festivala četiri godišnja
doba književnosti – Ljeto i Zelina
Mala biblioteka "Dragutin Domjanić", knjiga 91.
Izdavač: POU sv. Ivan Zelina, Vatrogasna 3, 10380 sv.
Ivan Zelina
tel: +385 1 2060 270
Za izdavača: Dubravko Sušec
Urednik: Marijan Grakalić

Četiri godišnja doba književnosti – Ljeto i Zelina
Međunarodni književni festival u Zelini i Blaževdolu

Organizatori: Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina,
Grad Zelina, Dvd Blaževdol, Konjički klub Zelingrad,
Udruga mladih Zeline, Gornjogradski književni festival
Partner: Hrvatsko društvo pisaca, Basaričekova 24.,
Zagreb

Organizacija festivala: Dubravko Sušec, Ema Đakić, Alen
Vodpoijevec, Zoran Fučan, Marijan Grakalić.
Odbor festivala Četiri književna doba: Iztok Osojnik,
Dražan Katunarić, Dean Kelemen, Nemanja Rotar, Dino
Porović, Tamara Čapelj, Dubravko Sušec, Marijan
Grakalić

Uredništvo za festival Ljeto i Zelina, Dubravko Sušec,
Boris Perić i Marijan Grakalić.

Ilustracija naslovne stranice: Dušan Gačić

ISBN 978-953-6540-78-5

ČOKOT KOD OBERONA

Zbornik književnog festivala

Četiri godišnja doba književnosti
Ljeto i Zelina

Zelina, 2018.

Hrvoje Košćec: Književnost, kultura, dijalog i tolerancija*

Pisana, narodna i usmena književnost čini značajan dio bogatog kulturnog mozaika grada Sveti Ivan Zelina. Smotre dječjeg i suvremenog kajkavskog pjesništva, riječi i zapisi utkani u bogati kazališni, glazbeni, filmski, muzejski i galerijski program postali su dio naše svakodnevice. Uz to, zadnjih godina potičemo kulturu čitanja kroz Izbor Najčitatelja godine čime ističemo i nagrađujemo one koji posebno vole knjigu.

Podrška trajnim vrijednostima i svemu onom što knjiga predstavlja, posebno je važna upravo u sadašnjem vremenu novih tehnologija i odmaka od „starih čitalačkih navika“. Knjige su trajni svjedoci povijesti, kulture, znanja, iskustva, emocija. Knjige nikad nisu marile za administrativne granice, za prostor i vrijeme, stoga me posebno veseli što i ovaj „mali“ festival dovodi pisce i pjesnike ne samo iz Hrvatske, već mnogo šire.

Promicanje kulture dijaloga i tolerancije, posebno među različitim kulturama, važna je odrednica naše sadašnjosti i budućnosti. Grad Sveti Ivan Zelina svakako želi biti dio toga, ali pozivamo i sve pojedince, zaljubljenike u dobru knjigu da nam se pridruže, da prošire svoje horizonte i također budu dio zajedničke budućnosti.

Festival „Ljeto i Zelina“ vrijedno je događanje koje će nadopuniti književni i kulturni prostor te vjerujem da će festival vrlo brzo postati dio naše svakodnevice i stati ravnopravno uz već tradicionalne programe grada Svetog Ivana Zelina.

* Pozdravne riječi gradonačelnika Sv. Ivana Zeline, Hrvoja Košćeca na otvaranju Festivala.

Zdenko Jelčić: Hitler je katastrofalni amater

Hitler je katastrofalni amater kao uostabom i svi veliki spasioci naroda. Sljedstveno tome i svi političari koji na svoja krhka leđa preuzimaju teret vlasti su oridinarne budale. Teret nerado nose i magarci. Bit će ipak da lažu i da se, zapravo, radi o slasti vlasti, privilegija koje donosi vlast i sitnih interesa svakog pojedinog nesposobnjakovića i lijenčine koji se hvata za repić moći da bi landohanio u njezinoj sjenci. Ne smeta im ni to što se ispod repića širi neugodan smrad fekalija i prdaca, posebno kad se potihno pezdi.

Evo opet mene. Lijepo se zakunem da neću o glupostima, da neću o hrvatskoj nesreći, da neću o nepotrebnim lezilebovićima koji, na Markovom trgu, smišljaju kako biti interesantni, kako, što više, sjebati narod da bi na se svratili njegovu pažnju prije još jednih nepotrebnih izbora.

A zašto sam počeo s Hitlerom?

Neki dan sam bio na promociji knjige poezije divnoga pjesnika Čegeca, zvanog i Branko, u jednoj kavani, u dvorištu, u centru Zagreba, u Žerjavićevoj. Skupio se cvijet pametne Hrvatske. Govorili su Maković, Bago, Mićanović i sam Čegec, a kad se riječi dokopao jedan mladi čovjek imenom Tvrtko Vuković i počeo, s vatrom, u užarenim očima, pričati o poeziji kao o najvažnijoj stvari na svijetu shvatio sam da je Hitler amater, bezumnik i dosta naivan zločinac koji je sebe, sigurno, smatrao i intelektualcem i pametnim, a nije bio ni jedno ni drugo.

Radio je krivo. Ubijao je Židove, a trebao je ubiti pjesnike.

Poezija je diverzija. Poetske tribine su diverzija.

Svaka promocije pjesničke knjige je diverzija i opasan rad protiv vlasti bila ona diktatorska ili demokratska svejedno.

Slušati Tvrtka Vukovića kako priča o poeziji kao najvažnijoj stvari na svijetu je više od diverzije. To je terorizam i za svaku osudu. Zatvor je malo. Logori su malo. Teška robija malo. Jedini pravi lijek protiv ove vrste protudržavne rabote je likvidacija.

Hitler je, dakle, grdno pogriješio. Ni krive ni dužne, Židove, koji se samo malo drukčije mole malo drukčijem bogu je likvidirao, a pjesnike poštedito. Zato je i propao. Židova ima zločinaca, ali i časnih kao i nas. Ima kurava, ali i časnih kao i u nas. Ima dragih ali i mrskih kao i nas. Za razliku od njih svi su pjesnici zločinci, svi su kurve i svi su mrski.

On i njegovi su doduše pokušali spaliti nešto knjiga, ali samo onih pisaca koji su smatrani neprijateljima germanske kulture i morala.

To mu je najveća greška. To biranje. Izmišljanje nekakve «izopačene umjetnosti».

Svaka knjiga je opasna, neprijateljska, izopačena. Trebao je spaliti sve knjige, uništiti sve slike i skulpture, sve partiture, jer ako ostane samo jedna stranica bilo koje knjige, samo jedna slika, samo jedna skulptura, partitura iz nje se može rekonstruirati kultura groze i očaja. Posebno su opasni pjesnici, jer upotrebljavaju riječi, kao i političari, samo što prvi govore istinu, a drugi lažu.

Amateri. Shvatili su da je umjetnost destruktivna, ali ne i to da je destruktivna i ona umjetnost koja ih hvali. Ta je još gora, jer podilazi sili i postaje autodestruktivna sa stanovišta države i državne politike i sa stanovišta poezije.

Imali su, dakle, nešto soli u glavi i znali da neke pjesnike treba ubiti, ali su se zajebali.

Ne samo neke nego sve.

Sve su knjige opasne. Posebno knjige poezije.

Poezija uništava vlast.

Poezija uništava niskost.

Moja žena također piše poeziju. Upoznala me je s pjesnicima. Preko nje sam upoznao, dakle, najljepši, najbolji i najzdraviji dio hrvatskog stanovništva.

Tisuće Hrvate piše poeziju. To je cijeli podzemni, protudržavni pokret. Političari ih oštećuju, muče, smišljaju nove načine mučenja, a oni pišu o ljubavi. Najčešće o ljubavi, o ljepoti i ljepoti ljubavi. Zahvaljujući njoj upoznao sam pjesnički pokret, diverziju koja se širi. Teror pjesništva – terorizam...jedino što može spasiti Hrvatsku – uistinu spasiti.

Zamisli samo kolika je uvreda mene najmoćnijega i najpametnijega, mene koji nosim breme vlasti i upravljam sudbinom naroda, kad jedna lijepa curica ne piše pjesme o meni nego cvijeću, potoku ili malim kozličima kako skakuću po travi uz potok ili samo o toj travi bez kozlića ili o nekakvom Ivanu koji ima lijepe oči i koji je ljubi u rana svitanja.

Kako li je teško diktatoru, kako li je teško vlasti koja ozbiljno grmi i prijeti nesrećom, a pjesnici nemarno šeću, do pasa goli, ne uzimajući kišobran da mogu bolje vidjeti nebo, ne uzimajući kabanice i ne bojeći se ni groma, ni kiše ni nesreće i još uz put misle svoje i pjevaju o kiši koja im hladi ramena i ozarena lica.

Zamislite kako je jadnom vlastodršcu dok nadržkani mladi pjesnik pjeva nadržkanoj mladoj pjesnikinji da je voli. Mora da mu puca srce.

Jadni diktator. Voda teče, cvjet cvjeta, pjesnik pjeva, a on

se ljuti.

Svi su pjesnici kriminalci, svi su zločinci, svi su kurve. Sve to treba pobiti, istrijebiti, zatrti. Bezobrazluk, drskost, diverzija. Ne iskazuju čast sili nego ljepoti. Jebala ih ljepota. Jebo takve ljude, kretena. Gledaj ih. Ništa se ne boje. Ni to što su gladni, ni što su žedni, ni goli i bos, ni pred isukanim nožem, ni pred smrću. Sjednu, smiju se, zajebavaju:»...i smrt će biti nešto sasvim obično».

Ovi naši vladari su pametniji od Hitlera. Ponešto su naučili iz njegovih grešaka. Prestaju finansirati kulturu. Pokušali su na sve načine uništiti Hrvatsku. Nije im pošlo za rukom. Sad pokušavaju, nešto blažim, ali efikasnijim metodama. Uništavaju obrazovanje i kulturu. Uništi poeziju i evo već cvjeta korupcija i poniznost.

Dok je poezije bit će i ponosa i otpora.

Oduzmi narodu pjesnike i on je roblje bezumnika u politici.

Neće Hrvatsku uništiti ni šatoraši, ni podrepaši, ni vladajući budalaši. Hrvatsku će uništiti nečitanje poezije. Narod koji se odrekne svoje poezije osuđuje sam sebe na propast.

Zadovoljstvo naroda ne ovisi o količini proizvedenih roba, niti o veličini BDP-a, nego o količini i kakvoći u njemu proizvedene poezije.

Dubravko Sušec: Zelina u Oberonovu kraljevstvu mašte

Ima kod nas umne i učene čeljadi. Ima onih koji čitaju puno. Ima ih također koji čitaju manje, a najviše je onih koji ne čitaju uopće. Zelina je, u tom smislu, grad(ić) kao i bilo koji drugi.

U četrdeset i kusur godina što sam ih prebacio preko hrpta živeći među ovim našim pitomim Domjanićevim bregima, ne sjećam se, međutim, da se knjigom ozbiljnije trgovalo. (U danas zapuštenom prostoru outlet-centra na gradskoj periferiji prije desetak godina nakratko bijaše Profilova knjižara, zjapeći vazda prazna kao i ostatak ubrzo propalog, zbog nerentabilnosti zatvorenog šoping-mastodonta.) Da si i htio, ovdje nisi mogao kupiti knjigu. Ona se za rođendane nije poklanjala, kao što se nije turala pod božićne jelke, jer je u Zelini nije bilo. Zelinčani s dilemom 'kupiti knjigu ili ne' jednostavno nisu bili suočavani. Kakva okrutna povijesna nepravda!

Književni festival i prateći mu sajam knjige u Zelini stoga je u prvom redu eksperiment. Poput drevne majke ratarice, što je, svjesno ili ne, razbacala tlom sjemenje i time rodila poljodjelstvo, obreli smo se u prilici da uzgojimo, pa onda i razmnožimo, ljubav prema knjizi i čitanju. Tko zna hoćemo li uspjeti, no strah od možebitnog neuspjeha uvijek je podnošljiviji nego grizodušje propuštene prilike, stoga nemamo za čime žaliti.

Ponosan sam što se na središnjemu zelinskom trgu ljeta gospodnjeg 2018. prodavala knjiga; ponosan sam što smo naš san Ivanjske noći proveli u Oberonovu kraljevstvu mašte, svladani Pukovim vilinskim kapima, i

zaljubljeni u ljepotu i magiju pisane riječi izgovarane iz ustiju pjesnika i prozaika što su pristali na ovaj kratkotrajan prigorski flert s knjigom i književnošću. Ponosan sam i sretan da je ovaj zbornik ukoričen ugledao svjetlo Ivanjskog jutra i da se ovog trenutka nalazi u vašim rukama.

Marjan Grakalić: Oberonov kompleks u književnosti (Skica uz Festival četiri doba književnosti: Ljeto i Zelina)

Kada se jednom u snu ivanjske noći pojavo Oberon, vlenjački kralj, vrsnik magije i iluzije, poeta i vodič koji zna kako stići do Babilona i njegove imaginarne knjižnice u kojoj postoje sve knjige, pa čak i one koje još nisu napisane, bilo je sasvim jasno da nas više ništa ne može spasiti od književnosti. Najranije svjedočanstvo o tome prenio nam je sam vitez Huon od Bordeauxa, nesretnik koji je greškom ubio princa Charlota, sina Karla Velikog, pa je u Babilonu tražio spas i iskupljenje, znanje, a možda i ljubav. Nešto o tome govori istoimeni srednjovjekovni pjesmarij (chanson de geste) iz 13. stoljeća, koji je kasnije doživio više obrada i verzija. U Shakespeareovoj pastoralu "San ivanjske noći" Oberon magičnim cvijetom nastoji upokoriti svoju ženu, prekrasnu vilenjački kraljicu Titaniju, dok se u kasnijoj i radikalnijoj predstavi Thomasa Dekkera izvedenoj 1606. pod naslovom "Babilonska bludnica", Oberon uopće ne spominje. Ipak, može se naslutiti kako je on prikriven u predstavi trećeg, tajanstvenog kralja ili mudraca, uvijek značajnog u književnim djelima zato jer nije dorečen, pa onda čitatelju ostaje još veća sloboda alegorija.

Književnost sudbonosno prati to stalno neznanje kad smo mi u pitanju pokušavajući, alegorijski ili ne, opisati i napisati sve što može, pa bilo to stvarno ili tek imaginarno. Pogledajte samo Oberona, tamo je kraj ivanjska krijesa i smišlja neki novi nestašluk o kojem će onda pisati oni više nespokojni ali željni dobre riječi i priče. Doduše, postoji stalna bojazan da je pisanje

izmišljeno zbog drugih stvari, na primjer plaćanja računa, slavljenja idola ili naprosto kao prevara koja je inspirirala već spomenutog Thomasa Dekkera u njegovoj alegorijskoj predstavi jedne engleske kraljice kao babilonske bludnice. Uostalom, ne trebamo sve ni znati, sveznajuća je književnost ona najdosadnija.

Mnogo je tužnije zamisliti recimo usamljenog Oberona bez svih onih vrckavih dosjetki kako kisne na izgubljenim kišama Zeline, dijeli sudbinu čokota i nada se da će u vinu kojeg pravi biti sadržan onaj čudesni apeiron, elan vital, eliksir koji čak i knjigama i njihovim likovima udahnuje život i veselje. Možda je istina i to da smo zato ovdje, u pravoj zasjedi na književnom festivalu Četiri književna doba. Gdje je Zelini pripalo ivanjsko ljeto, Sarajevu jesen na Miljacki, Pančevu zima uz Tamiš, a Sloveniji proljeće na sunčanoj strani Alpa. Pisci i tu imaju svoje obitavalište tiskano na papiru, gdje, vjerovali ili ne, objedinjuju sve. Znao je to dobro stari Oberon...

Boris Perić: Nick Cave – Najveći kajkavski Pjesnik

Matiju Gupca su, čitamo u etnološkim prikazima, koji znanstvenoj metodi za volju ne smiju intervenirati u iskaze kazivača, na Markovom trgu 1573. pogubili na električnom stolcu. Nick Cave, koji nije etnolog, ali ga zbog toga nećemo kuditi, električni stolac naziva stolkem milosti (mercy seat, što je zapravo dio Zavjetnog kovčega). Tomislav Pletenac, koji jest etnolog i kao takav predaje na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, naziva to gnadečkim stolcom, što bi funkcioniralo i u doba Seljačke bune, kao što se njezina jezična osobitost ne ogleda samo u Mimičinom filmu, nego i u Krležinim Baladama, koje su filmu kumovale možda i više od škrte povijesne građe. I o čemu sad zapravo govorimo? O Nicku Caveu, valjda. Onom tipu kojeg volimo zbog lirskih injekcija crne žuči u inače tmurnu svakodnevicu, čije su mu mrkle konotacije, pa bile one i erotski intonirane, trajna preokupacija još otkako je pjevao u danas relativno zaboravljenoj grupi Birthday Party. Bi li Matija Gubec, baš da u ustima i nije imao klin, ispred Markove crkve smogao hrabrosti reći „hmernuti me nije strah, morti sam se zlagal, ah“, o tome povijest šuti. Pletenac, međutim, može, jer ne samo da poput Cavea v zubima nema klin, nego je i shvatio da između specifičnog izričaja britanskog zabavljača australskog podrijetla, čiji se prateći sastav ne zove uzalud „The Bad Seeds“ (krivorojenci), i izmrcvarenog kajkavskog jezika postoji više nego suptilna veza. I zato se profesor sa zagrebačke etnologije okuražio ne samo da Caveove stihove prevodi na kajkavski, već da ih u tom prepjevu glazbeno i izvodi, u što se publika dosad imala prilike uvjeriti više nego jedanput.

Dakle, zakaj Kejv i zakaj kaj? „Smatram da je Nick Cave najbolji kajkavski pjesnik engleskog govornog područja“, uvodi nas Pletenac zagonetno u svijet Caveove poetsko-rokerske imaginacije: „Čitamo li ga kako spada, teško da ćemo kod Cavea pronaći mnogo motiva kojih nema i u tradicijskoj kajkavskoj lirici, na kojoj se, pišući Balade, naposljetku napaso i Krleža.“ Uistinu, između „Vehni, vehni fijolica“ i „Where the wild roses grow“ razlika je samo u Kylie Minogue, ali ne i u lirskom senzibilitetu, kao što je i Caveov Henry Lee, ovaj put kao Imbra Zbelavski, pao ljubavnom žrtvom „mesarskega noža“, ne baš nesrodno Krležinu Imbri Skunkaču, kojeg su sfaširali vragi. I to „vu zelenom kraju, kaj ga ima rad više neg Nju“.

Valja napomenuti da Pletenac dosad nije prepjevavao samo Cavea. U kulturnoj periodici proslavio se, primjerice, i kajkavskim prepjevima Poguesa, koje je posebno pohvalio naš istaknuti književni teoretičar Ivo Žanić. No, Cave je ipak sukus kajkavštine, makar za nju vjerojatno nikad nije ni čuo. Uostalom, tu bi se sjajno uklopila i neka „ozbiljnija“ književna imena, recimo, T. S. Eliot sa svojim „šuplim, podfutranim ljudima“, koji su možda više utjecali na grupe kao što su Doors ili Joy Division, ali Kejv je tu je i kaj ve?

„Bitan je senzibilitet“, naglašava Pletenac, „divljina hibridne forme između religije, bluesa i europskog folklora, frojdovski rečeno, erosa i tanatosa, zbog čega bi se Caveu u konačnici mogla posvetiti i čitava kajkavska rock-opera, recimo pod naslovom Murder Ballads Petrice Kerempuha.“ Ako niste uživo pratili performanse prof. dr. sc. Pletanca, koji se pritom obično prati na klaviru, premda mu ni drugi instrumenti nisu strani, reći ćemo vam samo ovo: bit će ih još, a u

pripremi je i knjiga kajkavskih prepjeva rock-poezije u osobnom izboru Tomislava Pletenca i nekolicine koautora, pod radnim naslovom "Karmine za Hudoga" (pogodite koja bi to pjesma mogla biti). U nju će, naravno, biti uvršten i čitav izbor iz Caveovih tekstova, što su ga neki dobronamjerni suvremenici već nazvali „kajkejvijana“.

U nadi da će festivali kajkavske riječi smoći sluha za ovaj bitan doprinos osuvremenjivanju kajkavskog jezika, koji ipak nadilazi uvriježene dijalektalno-pjesničke lajtmotive kao što su alkoholizam, suze za brdovite topose ili klišeizirani Dudek kao simpatični bedak, možemo, s Caveom i Pletencem, zaključno reći samo: „Jen kušlec mi daj, semu lepom dojde kraj“. Ali kraj se tu ne nazire, jer Lazaruš bu se skopal, Jezuš bu hodao po Mesecu, kak bu i blatna voda nazaj zela grunt. Pa vi pogodite o čemu se tu zapravo radi. Gubec je znao. Valjda.

Nick Cave (Mika Špiljak)

Gnadečki stolec

Ženule su me vručine i mrzline
Od stvarih i okoline
Strte čaše, krpe suhe
Jezušvo lice štrči z juhe
Te večerje strašlive
Kolica kaj imaju ketače krive
Krive čonte vire z hrane
Se stvari su ali dobre ali ne

I gnadečki stolec čeka me
I kak da glava mi se žge
I jako štel bi ve
Da merenju istine bu konec.
Joko za joko
I kleh za kleh
Istinu sem rekel, to ni greh
Hmreti se ne bojim jako.

Znaki i liste tumačeni
Črlena megla, klehi začrnjeni
Zidi strašni, najgorši v kmici
Oni su betežni zadah v mojoj košnici

Čul sem priče iz samice
Kak se Jezuš rodil vu jaslice
I kak neki stranec zavil v krpice
Hmrl na drvenom križu

I ak morem reči to zgledi kak dobra stvar
Na koncu konca on bil je stolar
Bar tak mi je rečeno.

Moja dobra roka stetovirala je
bratovu pesnicu H.U.D.I. več
Tih posrancev pet! Nisu na to rekli ni reč

Klupa nebeska od zlata, napravljena
Škrinja zavetna, pospravljena
O'tam, takva reč nam je rečena,
Cela hištorija je izvedena
Tu doli pak sve je od drota i dreva
Moje telo vu jognju seva
I Bog dalko nigdar ni

Mojoj vubijalskoj ruki ime je H.U.D.I
Koli nje girtel na njem piše D.O.B.E.R
Te potrpljujuče verige
Puntarsku su krv zledile

Vu gnadečki stolec sam splezil
Glava gola na žicu priheftana
I kak metul sem koji išče
Svetlost kaj još negde blišče
Z života se bum ja odvekkel
Da smert mi da skrovišče
A nigdar ja laž nisem rekel

Gnadečki stolec čeka ve
I zgledi da glava mi se žge
I jako štel bi ve
Da merenju istine bu konec.

Joko za joči
I zube za zube
Jer ja velim istine grube
Hmrl bum, ništ me ne koči.

Gnadečki se stolec pali
Zgledi da glava se žari
I nekšu nadu još imel bi
Da vaganja istine bu konec
Joko za joči
I zube za zube
Jer ja velim istine grube
Hmrl bum, ništ me ne koči.

Gnadečki se stolec žari
Z moje glave se pari
I išče neke nade je
Da bu neveruvačkih zgledov konec.
Oko za oko
Zub za zuba
Dokaza ne bu več sa suda
A motiv doli je gliboko

Gnadečki stolec se dimi
Moja glava se topi
I ja bi ve pomogel
Da tom fkanjuvanju bu konec
Čalar za čalar
Istina za istinu
Zgubiti morem još samo zgubinu
Hmreti mi je kakti dar.

Imbra Zbelavski

Doli se legni Imbra Zbelavski
I celu noč budi pri meni
Jer na celemu svetu takve ženske ni
Kaj par bila bi meni
I veter je hučil i veter je bučil
Huji huji ha
huji huji hi
Ftič je na te zletel Imbra Zbelavski
Ne bum se legnul i nečem se leči
Kaj celu noč bil bi kraj tebe
Jer onu kaj me čaka, vu zelenem kraju
Imam rad više neg tebe
I veter je hučil i veter je bučil
Huji huji ha
huji huji hi
Ftič je na te zletel Imbra Zbelavski
Na drvenu lesu se je nagnula
Kaj bi ga kušlec nafehtala
V roke je zela mesarskoga noža
I čreva mu rasporila
I veter je zakričal i veter je zajafkal
Huji huji ha
huji huji hi
Ftič je na te zletel Imbra Zbelavski

Zemi ga z svojim rokami belim
Za noge ga mertve zemi
I hiti ga noter v gliboki zdenec
Gliboki, kmični, ledeni
I veter je hučil i veter je bučil
Huji huji ha

huji huji hi
Ftič je na te zletel Imbra Zbelavski
Ve leži tu Imbra Zbelavski
Dok meso ti z kosti ne zajde
Ta kaj te čaka vu tom zelenem kraju
Od čakanja ne bu imela vajde
I veter je hučil i veter je jafkal
Huji huji ha
huji huji hi
Ftič je na te zletel Imbra Zbelavski

(Prepjev: Tomislav Pletenac)

Pero Kvesić: Upute za pokop

Još dok mogu izraziti želju... na vrijeme...
Neću tamjan! Ni narikače! Ni krizanteme!
Zbljuval bum se i mrtav ako netko zakenjka "Fala..."!
Ili ako se nad otvorenom rakom riječi dočepa neka
budala:
"Vječna mu slava..." Ne, hvala!

Žalobna povorka neka kroči bodra!
Od odra do groba na čelu parade
želim da stupaju mažoretkinje mlade!
Prekrasne Zagrebačke mažoretkinje
ili one iz Petrinje ili iz Splita, Siska ili Knina,
nadglasajte molitve, namaze i mantre
mimohodom prpošnih oblina.

U korak! Ispravi se, isprsi! Sve ko jedna!
Ko borbeni klin rastjerajte pope
– zgazite njihov monopol na pokope!

Neka sprovod nastupa kao avangarda
onih koji ne pristaju biti dio stada.

Zatresi suknjicom! Kresni čizmicama!
Gazi! Gazi! Koljena visoko! Da butina sijeva...
Kao što reče Majakovski:
----- Lijeva!
----- Lijeva!
----- Lijeva!
----- Lijeva!

Kad me turnu u urnu i gurnu u glinu
kao porculansku figuricu na vitrinu
– bljesni osmijehom, guzičicom zavrti!
Da ustuknu i rasprše se od užasa
zabezegnute profiteri straha od praha!

Smisao je smrti da se prije nje proživi!

Živo! Živo! Živo! Živo!

U napetim bluzama nek se uskomešaju
te breskvice,
te kruškice,
ti kokosi,
ti limuni,
neka kroz finu tkaninu prkosno strče
na vrhu tih rajskih plodova preslatke bombone...

Ako me išta ikada, ikada itko može vratiti u život
- onda su to one!

Dugonoge. Stupajte, djevojke: drž' tempo! Ritam - ritam
- ritam! Ožeži!

Zalud prijeti ponor pakla, zalud tutanj groma: neka je
svaki korak iskorak!

Njihova živost, a mrtav ja, nezaustavljiva smo
kombinacija.

Neka zablista zlatna zvijezda ateista dok sve prijetvorno
i pohlepno

U nemoćnom bijesu samosagorjeva... Svejedno dal'
sunce žeže,

kiša lije ili spokojno sniježi...

Lijeva!

- - - - -Lijeva!

- - - - -Lijeva!

- - - - -Lijeva!

Prilozi

Nera Karolina Barbarić, Zagreb

Kad je bog stvarao svijet

Kad si ,
Bože,
stvarao svijet
Sve si dobro napravio

Učinio si da zemlja ne bude ćoškasta
Nego okrugla ko pogača

Stvorio si konje
I praporce
Razdvojio dan i noć
Napravio si da dugo liju kiše
A onda sija jarko sunce

Kad si,
Bože,
stvarao svijet
Mislio si i na mene Cigana
Dao mi dva srca
Jedno za ljubav
Drugo za put

Kad si,
Bože,
Stvarao svijet
Sve si dobro napravio
Al što Miki dade da onako svira gitaru

Dango

Jučer sam svirao na svadbi
I zaradio za jučer, danas i sutra

Danas ću svojoj dragoj ubrati najljepši cvijet kraj
potoka
Ili negdje preko ograde
Moja draga najviše voli takav cvijet

Sutra ću oprati lice u hladnoj vodi
Podrezati brk
Ugoditi violinu

Tri dana
Tri će dana moja draga imati lice sretno
Kao kad pleše

Janina Pjesma

Sjedim kraj rijeke
I razmišljam o tebi
Onakvom kakvog te znam prije odlaska
Bedara čvrstih ko u trkaćeg konja
Usana mesnatih
Kose crne ko perje u gavrana
Ramena oblih
Na kojima sam u zvjezdanim noćima svoju žudnju
odmarala

Za moju ljubav znaju već i neki važni Cigani

Stojim kraj rijeke
I razmišljam o tebi onakvom
Kakvog te znam...

Vjetar s rijeke donosi glas
Da su ti konja ukrali
I violinu
Da ne mamiš više uzdahe
I ramena da su ti polegla

Stojim kraj rijeke
I razmišljam o tebi
Onakvom kakvog te znam
O Miki iz moje glave

Jacqueline Bat, Zagreb

Triptih*

Sjenka na zemlji:
Gle! Svjetlost je navukla
Oblak na lice.

Daj, probudi me....
Perunika, još snena
Šapuće kiši.

Pod liticom,
Iz trbuha kamena
Vire cvjetovi.

* Tri haikua

Sead Begović, Zagreb

Užašće bidnega čovika

Napokon posve sam
Otišli su bubrezi, jetra
a onda ni kosti mu više nisu pomagale
da uspravno stoji
Sjedio je napušten i sam u svojoj suhoj i ispucaloj
koži, u svome svilenom negližeu
očekujući crnokosu damu da ga napokon zavede
i povede drugoj kući, u drugi naslonjač
da ga posjedne

Tko bi još mogao doći?
Nova slezena, nova pluća, nova jetra
i novo srce bez kojeg je svo vrijeme
do zadnjeg trenutka
uzalud živio

Ugaslo ognjište

Na vratima
nemaš kome pozvoniti
Uđeš, otvoriš napuštenu sobu, prašni ormar
Pogledaš usamljene stolke, stol
na njemu zdjelice, žlice i kristal
u zaustavljenoj svađi
Legneš u krevet, kao u hladnu peć
zaogrne te njegovo šaputanje

Osluškuješ jauke i uzdahe
bivših stanara na mrtvoj straži
Razvučeš zavjese, otvoriš prozor
pustiš strah, otjeraš tamu
Pogled ti doseže do druge kuće...

Drugi otvoren prozor
isti ormar, krevet, stol
ugaslo ognjište
zamuklo zveckanje čaša
Otišli stanari i njihove papuče
bez pozdrava

Kakva samoća!
Sve je pred tobom i ti pred Njim
a nisi oživio
nisi zamirisao
i On se ne zanosi tobom

Nino Bjelac, Novi Vinodolski

Primam zrak

primam zrak od stotinu mrtvih usta
u očima slike mrtvih brodova
more se cijedi kroz istrošene prste
i nestaje u tamno plavoj slici
dubljoj i od mojih stihova
potopljeni mjesec prijatelj je moj
dok na koljenima čekam morsku neman
da svojom raspletenom kosom
utisne zagrljaj o moj vrat
i spasi zadnjeg kapetana što ne prihvaća kraj

ljubav je samo riječ bez izrečene kazne
pretežak križ na pramcu sjećanja
zaronjen u vječni pijesak
što ne pušta me van iz ovog tijela
jer mogao sam i prihvatiti
sudbinu ribe na suhom
a ovako samo sklapam zasoljene oči
iz dana u dan
u beskrajni dan
do konačnog dna

U toj sobi sve je na mjestu

u toj sobi sve je na mjestu
dovoljno svjetla i poneka sjena
škrinja sa blagom u kutu

mrve kruha što ništa mi ne nače
imam prostor za šetnju
plivati ukrug ako me volja
čekati da otvore se vrata

iz kuta u kut ne osjećam se sretno
pritišće me more
i mrve kruha sve me više mame
škrinja blaga otkriva mi tajnu
zatvoren sam u tijelu samoga sebe
a ovo mjesto zove se Vrša
i to njena je soba...

jebo ti rat u kojem nema pobjednika..

Romana Brolih, Zagreb

Pjesma u parku

Na vrtuljku
je uvijek vjetar tamo je taj ples
tamo je taj svijet ostao.
Mamina težina
lomova i previranja
sa strancem koji nije nosio čokoladu
samo vrećicu s bombonima i kuštravog psa.
Dječak mojih godina samuje u pješčaniku
na njegovim se usnama svađaju naša imena.
Gledamo se spuštenih kapaka
on je zatrpan pijeskom i čeka
ja zaustavljam vrtuljak i slušam
Mama i stranac traže psa,
njihove su ruke zaboravile na nas
isprepletene lajnom ostvaruju snove.
Kroz krošnju vrbe se spuštaju neizgovoreni
pokušaji još jednog razornog susreta.

Ona je ta zvijezda kroz koju govori vrijeme

ekla je : „Od svih ljudi koje znam
ti si najbliže slobodi.“
Na trenutak mi se to
učinilo kao uspjeh,
a onda se riblja tišina počela približavati
i odložene brnjice tražiti vlasnika.
Više ne smiješ spavati,

nakon ove rečenice
tvoj zadatak je velik
kad si već isplivala
i pustila rukama da dišu.
A onda su lanci stegnuli organe
i smrznula se tekućina u grlu
Druga je rekla : „Ti si puno hrabrija od mene.“
Na trenutak mi se to
učinilo kao iskustvo,
a onda je strah isprintao sva uzmicanja i bjegove,
utopljene u alkoholnom eksperimentu.
Previše je priča o samoći,
usamljenost je pogođena
ignoriranjem.
Jer ipak...

Tati

Kao da su važna imena.
Mogli smo se zvati bilo kako
sve dok smo prepoznavali pogled i namjeru.
A nismo imali loše namjere,
samo demone prikazane u svjetlu,
da ne bismo otvarali tamu kome god.
Nekako je toplije plivati u tuđem mraku,
nema straha od utapanja,
ni krivnje nakostriješene od pitanja.
Jer nema veće nepravde od pitanja
kojim bi smjerom bilo najbezbolnije i kako odlučiti
ispravno.
Ispravno ne postoji.
Tu smo da zajebe,

misleći kako činimo najbolje.
I to je ono uz što treba ostati.
U to treba vjerovati.
Baš u to, iznad nas.

Sladana Bukovac, Pula

Mačak Gumb

1.

Moglo bi se reći da je provalio, nasilno se uselio u kuću. Kad sam ušla u kupaonicu, urlao je, zaglavljen u otvor okomito otvorenog prozorčića. Mala, poluodrasla mačka. Glava mu je već bila ušla u prostoriju, a niz staklo su dramatično prema tlu polako klizili jastučići na capama. Bili su crne boje. Mačak Gumb. Button, le chat. Der Kater Knopf. Taj detalj s jastučićima bio je upečatljiv, ali nisam mu posvetila dovoljno pažnje. Izbavila sam životinju, za koju sam vjerovala da je naša. Unijela sam je u dnevnu sobu, ali onda se pokazalo da je sve nesporezum.

Moram napomenuti da muški rod za to stvorenje koristim u retrospektivi, s naknadnom pameću. Bila je to, naprosto, crno-bijela mačka. Obična, i izrazito slična onoj koja je u tom trenutku sjedila kraj mogeg muža na kauču. Odjednom su postojale dvije, od kojih mi se jedna nalazila na rukama.

O tome hoće li biti uvučena kroz prozor kupaonice, ili gurnuta van, odlučio je taj nesporezum. Vjerovala sam da pripada nama, našem privatnom prostoru. Da je već posjedujemo. Ne samo da je bila suvišna, i tuđa, nego mi je izazivala duboku nelagodu tom preslikanom situacijom: mačka na kauču, ista mačka u mojem naručju. To je značilo da kad sam ustala kako bih otišla obaviti nuždu uopće nisam upamtila okolnosti, da nisam bila svjesna kako je mačka već unutra, da svi zajedno već sjedimo ispred televizora.

Zaboravljivost - ili je to posvemašnja dekoncentracija? – upravo me galopirajuće osvaja s godinama, premda moje godine još uopće nisu dovoljne da pokrenu takve moždane promjene. Ili barem ne spadam u tipičnu kliničku sliku. Kako god, to me uopće ne plaši. Često me frustrira, to da, osobito kad pokušavam poentirati u nekom razgovoru, najčešće službenom, a ne mogu, jer mi nedostaju imena, i datumi. Uglavnom mi nedostaju i kompletne replike, jer se odviše uživljam u poziciju sugovornika, pokušavam proniknuti u njegove motive i misli, razloge zbog kojih naglo mijenja gestikulaciju, i više se ne mogu od njega dovoljno odvojiti da nastupim s vlastitog stajališta. Tim gore što često ni nemam stajalište; nije neuobičajeno da se prema određenim pitanjima postavljam po načelu privlačnosti ili odbojnosti, a to od čega se odbojnost ili privlačnost sastoji, uspijevam razumjeti tek satima, ili danima kasnije, u nekoj za tu temu posve irelevantnoj situaciji, dok ribam staru emailiranu kadu, ili pribor za jelo slažem u odgovarajuće pretince u plastičnoj kutiji u kredencu.

Neugodno je bilo to s mačkom, dvostrukom mačkom; jednom koju je moja majka pripitomila svega nekoliko dana ranije, i ovom drugom, koju nisam na vrijeme prepoznala kao strani element. Premda je imala crne jastučiće na šapama, ekstravagancija koju bih na „našoj“ mački, bez obzira na kratko vrijeme zajedničkog suživota, sigurno primijetila. Osim toga, naša mačka nije mijaukala, nije bila glasna. Pretpostavljam da je zbog toga i izazvala majčine simpatije, zbog neke vrste skromnosti: danima smo je promatrali kako užurbano prelazi preko najudaljenijeg dijela vrta, u potrazi za hranom, ali unatoč nezavidnoj poziciji životinje bez

gospodara i dalje samostalna, bez potrebe da se ulaguje, oslonjena isključivo na svoje lovačke, i skupljačke vještine. I da; ta mačka, naša, bila je znatno manja, kasnije se ispostavio da je prepuna parazita koji su joj vjerojatno usporili razvoj, tako da je i u odrasloj dobi bila jedva nešto veća od vjeverice, što je pokušavala kompenzirati promatrajući svijet iz ptičje perspektive. S drveća, ormara, balkonskih ograda. U čemu je nismo sprečavali, jer bilo je jasno o čemu se radi; ostala je mačka-vjeverica, sićušno tijelo snažnog repa koje neprekidno putuje okomito, traži točku vlastite dominacije, dovoljnu visinu na kojoj će se konačno ostvariti.

Pogrešnu mačku izbacila sam kroz vrtna vrata. Brzo, da se što prije oslobodim odgovornosti za njezinu sudbinu. Nama neželjene mačiće ubacuju u vrt samo zbog toga što smo jedina kuća u susjedstvu koja nema psa. Pritom računaju na našu sućut, sućut smetenih, neodlučnih ljudi. U selu nemamo status dobrih kućevlasnika, solidnih vlasnika nekretnine, i vlastite sudbine; vratašca na dvorišnoj ogradi već odavno vise, i ne mogu se sasvim zatvoriti, a suhi čempres, koji je stradao od udara groma, dali smo otpiliti samo do pola. Patimo od pretjerane, beskorisne tankočutnosti, od one rasipne vrste, kojoj je uranjanje u suosjećanje nadređeno konstruktivnim reakcijama, i rješenjima.

Mačka, tuđa mačka, ujutro je još bila tamo. Kad sam otvorila vrata, opet je histerično, upravo iritantno mijaukala. Očito mi je davala do znanja da je gladna. Uskratila sam joj hranu, pokazala sam odlučnost, premda je mačje hrane bilo u kući. Što me trenutačno dovelo u sumnju da između odlučnosti i okrutnosti i nema bogzna kakve granice. Muž je obećao da će je

strpati u auto i ostaviti u Novoj Vasi; susjednom, nešto većem selu, u kojem je statistički imala veće šanse pronaći adekvatan smještaj.

Kako bih je udaljila do kuće, vikala sam, lupala nogom po podu, i mahala brezovom metlom namijenjenom čišćenju okućnice. Nakon svega, uporno se vraćala. Bilo mi je jasno zašto: nije me shvaćala ozbiljno. Nisam je pokušavala udariti, pogoditi kamenom. Tu je, nakon što sam je ostavila da gladuje, bila moja granica. Mogla sam se uvjeriti da sam za nju znatno manje odgovorna od ljudi koji su je izbacili, ali jednako tako nisam mogla podnijeti pomisao da joj na bilo koji način naudim. Promatranje gladi bio je posljednja bezobzirnost na koju sam, i to s popriličnom nelagodom, bila u stanju pristati. Morala sam odustati upravo u točki u kojoj bi moja poruka bila nedvosmislena, efikasna; odustati od fizičke ugroze, prijetnje ozljedom. Tako da nas je gotovo cijeli dan promatrala kroz vrtna vrata, kao u obrnutom zoološkom vrtu. Mi smo unutra obavljali uobičajene stvari, grijali se, smijali, jeli; ona je kroz jedan od staklenih kvadrata od kojih se vrata sastoje sve to gledala, predbacujući nam samom svojom pojavom našu isključivost, laž tih prozirnih vrata, tobožnje otvorenosti koja je funkcionirala jednosmjerno, kao naš prozor u svijet koji nas se ne tiče.

Muž je nije odvezao u Novu Vas. Ni taj dan, ni naredni. Ne ulazim u njegove motive, i razloge. Vjerojatno je naprosto neprekidno odlagao taj mučni zadatak, nadao se da će se situacija sama od sebe razriješiti. Kao što sam već rekla, oboje patimo od vrlo difuzne bolćivosti. Neugodne situacije pokušavamo riješiti prvenstveno odlaganjem.

Onda sam navečer jela nad kuhinjskim pultom; dok sam

trpala hranu u usta mačka me, naravno, promatrala izvana, na mračnoj se pozadini lijepo isticala njezina glava. Shvatila sam po čemu se prvenstveno razlikuje od naše, već usvojene mačke: bijeli i crni dijelovi nisu bili simetrični. Crna dlaka, koja je na našoj formirala pravilan bijeli trokut u sredini čela i na ostatku glave, i tako stvarala dojam pravilno počešljane tamne kose na bijelom licu, kod ove, ničije, bila je asimetrična: polovica glave bila joj je crna, a druga polovica gotovo fluorescentno bijela.

Prestala sam jesti, šokirana. Je li moguće da nismo željeli tu mačku zašto što nije bila simetrična, nije bila dovoljno lijepa? Nije izgledala dovoljno ljudski, sa svojim kaotičnim rasporedom šara, koje nisu oponašale dječji crtež ljudske glave? Realno, ništa nije govorilo tome u prilog. I prvu smo mačku uzeli na nagovor moje majke, zapravo smo željeli psa. To jest, ja sam ga željela, jer ga nikad nisam mogla imati. Zapravo je bilo gore od toga, toliko dugo ga nisam mogla imati da mi je posjedovanje psa postalo nedostižno, kao što mi je bilo nedostižno imati dijete. Postala je to jedna od onih ambicija koje se s vremenom ispostave pretjeranim, onkraj sposobnosti koje čovjek koji starenjem uviđa vlastita ograničenja još uvijek može potvrditi da posjeduje.

Moj muž je prema toj temi imao drugačiji odnos. Imao je pse, i bio zgrožen njihovom smrtnošću. Na određeni ih je način osuđivao, gotovo diskriminirao, njihov kratak životni vijek doživljavao je kao neizlječivu povredu na koju nije znao odgovoriti drugačije nego da ih se posve, i trajno liši. Iza čega je ostala upravo jeziva čežnja, guranje dlanova kroz metalne rešetke na ogradama nepoznatih kuća, kako bi se pogladila glava, ili uhvatila šapa. Ti psi nisu uvijek bili dobroćudni, i

ponekad se kući vraćao okrvavljenih ruku, s ugrizima prema kojima je bio krajnje ravnodušan, kao i prema bilo kakvim fizičkim ozljedama. Neprekidno je nabrajao razloge zašto je naša ograđena kuća, s 2000 četvornih metara dvorišta, neuvjetna za takvu životinju. Na taj je način produžavao tu mistifikaciju posjedovanja psa, na koje sam bila naviknuta od djetinjstva, i čega sam se željela osloboditi.

Jednom sam ga imala, psa, ali bilo je to na svega nekoliko sati. Vraćajući se iz kasne konobarske smjene, otac je uzeo malo štene boksera nekom pijancu, kako bi mi priredio iznenađenje. Mirisalo je na mlijeko, i odisalo dobrotom; potpunom, bespomoćnom dobrotom iz koje proizlazi duboka utjeha, zbog čega sam oduvijek imala snažnu potrebu za životinjama. Moju premorenu, i tada vječno ljutitu majku, to je izbezumilo. Počinila je odgojnu nepravdu, kakvih je u svakom odgoju, i svakom djetinjstvu, mnogo, samo što su rijetko tako traumatične, i nepopravljive, da ih više nije moguće ni zaboraviti, ni prevladati. Na mene je svalila odgovornost, krajnje ultimativno zahtijevajući da nekamo odnesem psa. Imao je ostati u hodniku samo tih nekoliko sati koliko je preostalo do jutra. I to je bilo sve. Štene u uskom prolazu od ulaznih vrata do dnevne sobe, na dugačkom tepihu, takozvanoj „stazi“. Jutro koje se približava. Životinja koja mi pripada na način da je se moram čim prije riješiti, ispraviti grešku što mi je dodijeljena.

Kada pokušam rekonstruirati koliko mi je tada bilo godina, sve što mogu zaključiti da je to moralo biti između moje jedanaeste, i trinaeste. Zapravo ne vjerujem da je bila trinaesta, morala je biti jedanaesta, ili dvanaesta. Strahovito bih voljela to precizirati, točnu

dob u kojoj sam se nalazila kad mi je u ruke povjeren nečiji život. Sjela sam na bicikl s prednjom košaricom, u njoj se nalazilo svijetložuto štene, s bijelim šapama, i bijelim tragom na čelu. Uputila sam se kod bake na selo. To je bila relacija na kojoj smo živjeli, između sela i minijaturnog grada. Nije postojala nikakva treća lokacija, nešto se eventualno moglo sakriti u mračnim šupama za drva smještenim s dvorišne strane naše stambene zgrade, šupama poslaganim uzduž hodnika, nisko natkrivenih na goloj zemlji, koja se u međuvremenu pretvorila u finu prašinu koja je pod nogama škripala, i zaudarala na vlagu. Na ulazu je stajao izbočen, gotovo utješno vidljiv prekidač za svjetlo, ali netko bi odmah razbio svaku postavljenu sijalicu. Očito programatski, zbog nečeg što se unutra obavljalo, ili zbivalo, a imalo je ostati u tami, prašinu, omotano neugodnom paučinom koju je valjalo razmicati u visini glave. Prostor su nastanjivali upravo monumentalno veliki štakori, ponekad su kroz kanalizaciju uspijevali prodrijeti u stanove, izlazili bi iz toaleta. Aktivno su prodirali u moje snove: vrišteći sam istresala kompletna legla s pokrivača, jedan ili dva uvijek bi se tvrdoglavo držali pandžama, valjalo je iskočiti iz kreveta, tresti još jače, još upornije, sve dok ne bi nastupilo potpuno buđenje. Bilo je nemoguće malog psa ostaviti među tim zvijerima niti na nekoliko sati, a kamoli na dan ili dva. Nije postojalo vrijeme za iznalaženje kvalitetnog rješenja; izgledalo je kako je rješenje bilo što, osim suprotstavljanja majčinom ultimatumu. To suprotstavljanje nije bilo moguće ne zbog toga što mi je nedostajalo hrabrosti, nego jer me je bilo stid bolećivosti. Bilo mi je neugodno zbog slabosti, činilo se sramotnim, neprirodnim imati do životinje odnos kakav je

ekskluzivno rezerviran za ljude. To je pod svaku cijenu valjalo sakriti, odstraniti psa diskretno, neupadljivo; ne razlikovati se, ne inzistirati. Takva vrsta sućuti, prema životu, inferiornom, nezaštićenom, djelovala je kao svojevrсна perversija. Nisam bila spremna to izgovoriti, zauzeti se. Majka je bila premorena, potpuno potrošenog strpljenja. Valjalo je poslušati, ugoditi. Pas je bio moj problem, moja bolest, neprilagođenost, sramotna tajna. Bolećivost prema životinjama spadala je u stvari koje se prevladavaju već s prvim razredima pučke škole, bila je to jedna od tema odrastanja. Jednom sam se, još u predškolskoj dobi, s majkom potukla oko biljke, moje biljke posađene u limenu konzervu, koju je bacila u smeće. Udarala me da prestanem urlati, svom sam je snagom mlatila šakama. Biljka je bila legitimna, zbog nje se bilo dopušteno boriti. Da je takav stav izazvala životinja, nastala bi potpuna sablazan. Životinje su bile nešto čime je valjalo naučiti upravljati, bile su dužne služiti svrsi. Biljke su smjele biti i jestive, i dekorativne. Djevojčice su mogle biti duboko vezane za svoje biljke, zalijevati ih, brati poljsko cvijeće na livadi i slagati u nevješte svežnjeve. Psi, mačke, beskorisna stvorenja kojima se valja brinuti za hranu, još jedna usta, njihove strahovito prodorne oči, dlaka koja se linja po tek kupljenim kaučima, jeftinom ali urednom smještaju, prvom pokušaju življenja u gradu, sve je to bilo upravo stravično. Moja je majka pokušavala održavati čistoću, ovisila je u čistoći u tolikoj mjeri da je sve drugo bilo podređeno, sporedno. Njezina kompletna psihofizička ravnoteža ljuljala se o končiću čistoće, bilo je to sve na što je mogla računati, na tepihe kojima hoda bosonoga, prikupljanje zalutalih mrvica, ili končića. Neprekidno se prigibala kako bi prepoznala, odstranila

nešto s poda, kojeg nije sačinjavala nabijena neravna zemlja, kao u kući u kojoj je odrasla. Postojao je parket, stari bukovi parket, koji se sjajio u jednoj od dvije sobe, ovisno o trenutku u kojem se sunce trenutačno pozicioniralo putujući s istoka na zapad.

Valjalo je odstraniti životinju. U prvom se redu odlučiti za majku, odabrati ljude. Kad bi štene zacviljelo, zaustavila bih se, pogladila ga, šaptala kako će sve biti u redu. Krećemo se prema prostoru prirode, širine. Negdje je moralo biti mjesta, mogućnosti. Postojali su sjenici, široke livade. Milosrđe neba, nesagledivih slučajnosti. Životinjica je drhtala, premda je bio svibanj, ili lipanj. Nisam na to računala; nisam ponijela ništa u što bih je mogla umotati.

Danas vjerujem kako je moj otac također želio psa, i da ga je zbog toga prokrijumčario kao neuspjeli poklon iznenađenja. On je tu tihu, nedopuštenu, lakomislenу želju pokušavao podvaliti, sakriti se iza moje radosti, čeznuo je za imunitetom djetinjstva. Da, moj se otac jednako sramio, pružio je ruku prema štencu u nezbrinutom leglu, nije izdržao, nije mogao podnijeti da samo prođe. Ali to nije bilo nešto što je bio u stanju braniti; pretpostavljam da se postidio i geste, i želje, povukao se kao što se uvijek povlačio kad bi se ispred njega ispriječila nečija isključivost, bolji kontakt sa stvarnošću, praktičnošću od onog koji je sam posjedovao. Ušutio je, nestao. Bilo je to uobičajeno; odustajao je, izdavao me. Mogao je pokretati stvari, ali njegova je snaga bila izrazito kratkotrajna. Nakon početnog impulsa, sućuti koja ga je pobijedila, netko je morao preuzeti pragmatičnu stranu, obaviti neugodne poslove. Oboje smo po tom pitanju uspjeli demonstrirati vrhunce vlastite prilagođenosti. Moj je uslijedio nedugo

nakon epizode s psom, kad nam je na selu krepala krava. Mlada, temperamentna životinja s jednim slomljenim rogom, koji je polomila strmoglavljujući se niz padinu ispod kuće. Veterinar se nije pojavio na vrijeme kad se prvi put telila, asistirao je ostarjeli susjed, patrijarh, zajedno s plodom iščupao joj je utrobu. Potom je levitirala, obješena na konopce, čekalo se da se utroba vrati na svoje mjesto, kao da je cijela stvar potpuno mehanička, dovoljno je sadržaj vratiti u njegovu posudu. Uginula je, i zavladała je opća tuga, ekonomska tuga, koju je bilo moguće preračunati u kanticama mlijeka, i ja sam, ridajući u štali dok mi lice nije posve oteklo, a kosa se raščupala kao u drevnih narikača, bila kraljica te poželjne, društveno odgovorne tuge, koja je proizlazila isključivo iz žalosti, i užasa, da je moguće tako jezivo raščerečiti ljupko stvorenje riđe dlake koja na prednjoj strani lica postaje neočekivano bijela, stvorenje komično nejednakih rogova, čije žvakanje moje odjeće na konopcu za rublje biva prekinuto samo mahnitim otresanjem glave, pozivom na igru, razularenost, odbacivanje nametnutih skrupula. Istu tu prilagođenost otac ostvaraje godinama, desetljećima kasnije, u ratno vrijeme. Na položaju koji mu je dodijeljen, uspijeva pripitomiti srnu. Živi u simbiozi s napuštenim psima, koje prehranjuje vojnim konzervama. Zajedno trče prema njemu na poziv; skupa, štedeći toplinu, spavaju. Uspostavlja to svoje malo čudo, jedinstvo različitog. U svijetu koji smrdi na barut, i smrt. Nakon što čamcem preko široke, sablasno lijene rijeke ode na vikend dopust, drugi vojnici kuhaju paprikaš. Bilo je to šala, mala vojnička grubost. Način da se prikrati vrijeme koje stoji, da se u njegovu hladnu, glatku površinu ureže oznaka. Otac ne reagira; to je

prijateljska, intimna psina, prisna kao lupanje dlanom po leđima, zadirkivanje među onima koji dijele uniformu, iskustvo, muževnost i traumu. Nije razotkriven, kontrolira se, pobjeđuje. Može se pretvoriti u nekog drugog, bilo koga, amorfno tijelo mračnog kolektiva, tijelo slijepljeno od bezbroj međusobno isprepletenih tijela, ujednačenog pulsa koji iščekuje pobjedu, pravdu, smrt.

Bicikl, košara. Strah za malu, iznurenu životinju, moja stopala koja okreću pedale, ruke na upravljaču. Majčina naredba, moja želja da spasim život koji nije tolerirala. Moji roditelji, pojedinačno tako specijalni, predmet moje bezuvjetne ljubavi, savršeno sinkronizirani u tom zločinu, sve su mi dalje iza leđa, kao da iza sebe vučem elastičnu nit paučine koja se dugo isteže kako bi napokon pukla, beživotno se objesila niz neutješnu bjelinu stropa.

Danas više ništa ne znam o toj dobi, ne sjećam se sebe, tko sam tada mogla biti. U pitanju je dvocifren broj godina, u nekim je kulturama to dovoljno za udaju. Meni su samo povjerili psa, minijaturnog, sa sićušnom glatkom glavom, koji je drhtao u žičanoj košari. Baka ga je dočekala s izrazitom ljutnjom. Tada, u toj dobi, već dvocifrenoj, a toga se pouzdano sjećam, nisam znala da postoji odsustvo empatije. To, da se ljudi od nje brane, zatvarajući oči, prikupljajući mrvice s tepiha, izgovarajući grubosti, to mi je bilo jasno. Može proizvesti, često proizvodi, bol, zaražava tuđom patnjom, otvara fantomske rane. Kad sam smjestila psa ispod daščanog poda natkrivene nadstrešnice za svinjski napoj, govorila je o tome kako je takvu životinju teško prehraniti. U toj kući nikad nisu imali psa. Upravo zbog toga, jer psi strahovito mnogo jedu, imaju apetite

koje je nemoguće zadovoljiti. Tek kasnije, godinama kasnije, kada sam je ostavila da stari, i umre, bez žaljenja, bez mog prisustva, manje ljuta a više zgrožena tom genetskom vezom, vlastitim porijeklom, postalo mi je jasno da ta fiksacija na hranu ne proizlazi iz siromaštva, nego iz njezinih vlastitih fizioloških opsesija. Nije trpjela da netko jede, a da se pritom ne osjeća krivo, da ne trpi od nelagode da je svaki zalogaj nezaslužan, gotovo uklet. Uostalom, rado je, i često, proklinjala, osobito je rado na druge ljude zazivala „padavicu“, epilepsiju. Činila je to rutinski, svakodnevno. Jasno sam mogla vidjeti ljude o kojima je govorila kako se grče na podu, izgriženog jezika, s pjenom na ustima. Je li primitivan svijet zao, ili je jednostavno primitivan, određen vlastitim pravilima o dobru i zlu, koja su izvana nedokučiva? Je li proklinjala zato što joj se u glavi pritom nije stvarala jednaka slika kao meni, nego su to bile samo ispražnjene riječi, svojevrsan ritual nemoći, oslobađanje iz posude bijesa kojeg je bilo previše, i više ga nije bilo moguće istočiti, još manje preobraziti u nešto drugo, a najmanje ga je bilo moguće zatomiti; do te je mjere njome vladao da je priželjkivanje organske bolesti, konvulzija i amnezije, nalikovalo na nesvjesnu želju da se do krajnosti dovede vlastito stanje, jednako kao što je odbojnost prema svemu što se prehranjuje bila odbojnost prema životu samom, prema činjenici da se odvija ravnodušno i trijumfalno, unatoč svemu. Mislim da moji roditelji između primitivnosti i zla nisu imali snage povući znak jednakosti, da je primitivnost bila svojevrsan alibi za zlo, da je pojedinca ekskulpirala, kao mentalno bolesnu osobu, ili invalida. Činili su to kako bi otplatili uslugu koja je doživotno nemoguće otplatiti, uslugu vlastitog postojanja, rođenja. Odbijali su

vjerovati u vlastitu slučajnost, htjeli su generacijski kontinuitet, nisu uspjeli odustati od nade da nisu osuđeni upravo na to na što su mene osudili, strahovito putovanje Pony biciklom s bezizglednim ishodom. Ostati sam, usamljen sa svojom odlukom, lošom i jedinom kojom raspolazeš.

Oni su morali znati da ću se uputiti upravo tamo, da su me tome naučili. Da ću krenuti upravo u smjeru iz kojeg su neprekidno bježali, i jednako se pokorno vraćali. Da su mi usadili taj refleks, makar nakratko, neprekidnog povratka ideji krvnog srodstva, kako bi se ponavljalo poniženje, i povreda, kako bi se uvijek iznova provjeravalo je li prethodni doživljaj bio točan, i to provjeravanje nije smjelo prestati, jer iz tog nesporazuma nije smjelo bilo izlaza.

Radilo se o matrijarhatu; ispod formalnog patrijarhata pucao je naime matrijarhat, majke su filtrirale, majke zainteresirane isključivo za mušku djecu, prave, antropološke muškarce, koje su ostatak poroda podizale nevoljko i usputno, kao besmislen teret koji im je nepravedno namijenila sudbina. Batine, oskudni obroci, teški ili neugodni fizički poslovi, sve je to bilo namijenjeno ženskom i slabom muškom podmlatku, ponekad i nevoljnim, prezrenim bračnim partnerima. U svakoj obitelji postojao je samo jedan sin, genetski, antropološki dominantan, u kojeg su se polagale sve nade. Moj otac nije bio taj sin. Ono čega se sjećam o sebi, tada, je da sam znala da nalikujem tim slabim muškarcima, više nego ženama, jer njihovo poniženje bilo je dvostruko, bili su osramoćeni na dublji način, i ja sam se s njima poistovjećivala, pokušavala sam ih zaštititi. Kao što sam tog dana, kao i mnogo puta ranije i kasnije, štitila oca, ublažavala njegovu nepromišljenost.

Štene su utopili vjerojatno odmah nakon mog odlaska. Kad sam se nakon nekoliko dana vratila, objasnila mi je da su to morali učiniti, jer je na njega stala krava. Zamišljala sam kako životinja puže, sa zgaženim stražnjim dijelom tijela, smrskanom kralježnicom. Iako sam znala da laže, svejedno mi se pred očima vrtjela slika tog prizora koji mi je priredila kao objašnjenje. Nije to bila ljubazna laž. Proizlazila je iz sadističke fantazije žene koja je posjedovala obrve, i nos, mog oca. Žene koja je djetetu, neugodnom, pobunjenom ženskom djetetu koje joj se nikad nije sviđalo, prenosila vlastitu izopačenu maštariju. Kako bi me dodatno kaznila za taj bezobrazni postupak, donošenje u kuću beskorisnog stvorenja koje jede. Bila sam moralno, emocionalno dezorijentirana, ali nikad, čak ni u toj dobi, nisam bila uistinu naivna. Točno sam znala što su učinili sa štenetom: čvrsto su ga zavezali u vreću, vjerojatno odmah nakon mog odlaska, i onda je netko, možda moj pradjed, vjerojatno je to bio on, koji je također u poznoj životnoj dobi uzaludno jeo, taj zavežljaj odnio na okuku rijeke, koja se nalazila svega nekoliko metara niže od dvorišta, i kuće. Taj je zavežljaj zavitlao, po prilici gađajući sredinu vode, i okrenuo se bez osvrtnja, polako se vraćajući uz kratak, strmi brijeg.

Moja se pobuna sastojala u tome da nisam mogla pristati na takvu, u seoskim uvjetima uobičajenu bešćutnost. Na energičnost u rješavanju problema. Na klanje svinja, koje hropću s nožem pritisnutim na grlo. Bila je to vrsta inicijacije koju nisam mogla svladati, bilo mi je jasno da me sjedenje u sobi s rukama čvrsto pritisnutim na uši u trenutku klanja čini duboko inferiornom, jednako bespomoćnom kao što su bili ti obiteljski muškarci, odreda propali slučajevi, slabići.

Valjalo je poduzeti nešto u njihovu korist, u korist šutnje, slabosti, senzibilnosti.

Bilo je to prvo na što nisam mogla pristati, na perversnu laž o kravi koja gaji štene, a danas počinjem vjerovati da je i posljednje. Kasnije sam se promijenila, sve se na neki način promijenilo. Odjednom mi je postalo nemoguće uvjetovati, naređivati; počela sam vlastitu superiornost graditi upravo na inferiornosti, upravo oprečno tom matrijarhatu koji je strahovito ridao na pogrebima, zapomagao po bolničkim čekaonicama, tulio nad opustošenim poljima. Koji je u toj ulozi žrtve, sadističke, narcisoidne žrtve, pronalazio nevjerojatno efikasno oružje.

To, da je plač nešto što treba prigušiti, jer se istrošio od zloupotrebe dobro uigranih, profesionalnih plakačica, koje su u stanju roniti suze i dok te svom snagom mlate šibom po golim nogama, znala sam već u predškolskoj dobi. Otac, baka i ja posjetili smo majku u bolnici. Za tu me je priliku posebno lijepo obukla, u tamnoplavu plisiranu haljinu, s dvije čvrsto zategnute pletenice kose na leđima. Majci je lice bilo iskrivljeno parezom facijalis, posljedica propuha u tvorničkom pogonu u kojem je radila. Jedno oko „bježalo“ je, više nije bilo u stanju slijediti smjer pogleda. Nije još imala ni trideset godina. Bila je ljubazna, i mirna, znala sam da se svladava kako me ne bi uplašila. I ja sam mirno stajala kraj njezinog uzglavlja, pitala sam boli li, i kad će doći kući. Ostala sam smirena, potpuno suhih očiju, i kada je započelo ridanje, predbacivanje majci što iza sebe ostavlja siročce, morala sam se jako truditi ne samo da ne zaplačem, već da mi oči ostanu potpuno suhe. Nisam tada mogla znati da majka nije na smrt bolesna, i da to od mene ne kriju. Samo sam znala da u tom plaču nipošto ne smijem

sudjelovati, upravo zbog obzira prema majci, njezinom bolno asimetričnom licu. Kasnije, kad je s mržnjom govorila o tom djetetu koje ne plače, bezosjećajnom djetetu kojemu nije stalo do vlastite majke, osjećala sam ponos, bila sam sretna što sam je upravo u tom trenutku, pomno režiranom, pobijedila.

Ali nakon toga pojavio se strah. Svako odvajanje od majke bilo je obilježeno strahom da je iznova završila u bolnici, da ovaj put umire. Plakanje ispod popluna, na krevetu na kat, na otoku kamo su me s drugom djecom poslali na more. Djevojčica na donjem ležaju, dvije godine mlađa od mene, mirno reže rajčicu nad plastičnom kutijom u kojoj je ponijela salamu i kruh za put. Nelagoda, sram. Znatno sam starija, a već znam da nikad neću biti tako spokojna, posve usredotočena na male, precizne pokrete, rezanje rajčice.

Strah od odvajanja. Prizor sa psom, koji se uvijek iznova vraća, u nepravilnim razdobljima, ponekad noću, kad se vrtim u nesanici i mračne slike logično vode jedna drugoj, ili u svakodnevnim situacijama, zbog neke analogije koja mi nije pristupačna, ili tajanstvenog detalja. Ja, kako na plavom Pony biciklu, vlastitom biciklu za koji sam se izborila, s košaricom na upravljaču, vozim malog svijetložutog psa, prvo i jedino štene koje posjedujem, u mučnu smrt. Umjesto da životinju ostavim na ulici, na milost i nemilost dobrodušnih i manje dobrodušnih prolaznika, izručujem je vlastitoj obitelji, aktivno je vozim upravo tamo gdje nikako ne smije stići.

Je li me to na bilo koji način odredilo, osim neugodne slike koja se vraća, i kojom se bavim na rigidan, svakako neprimjeren način: bavim se vlastitom odgovornošću u tom kolopletu kompliciranih, zapravo patoloških

obiteljskih okolnosti, koje su, među ostalim, urodile neugodnim malim umorstvom.

Mi, dakle, nemamo psa. Sva je prilika da ga nikad nećemo ni imati.

2.

Asimetričnu mačku nahranila sam odmah naredno jutro. Otvorila sam vrata prema vrtu, iznijela zdjelicu, i demonstrativno rekla mužu kako je s tim gotovo, da je imao dovoljno vremena, i da će ona sada ostati. Kada je prestala ustrajnim glasanjem proizvoditi moju grižnju savjesti, prvo što sam primijetila bilo je da ta životinja na neki način sastavljena od krugova, da je sve na njoj okruglo, i kružno. Savršeno okrugle oči, po kojima su putovale okrugle zjenice. Okrugla glava, zaokružene cape, način na kojih se kretala, krajnje nezgrapno, ukočenih i prema van izbačenih nogu, kao da hoda u zamišljenoj kružnici. Čak je i u glasu imala nešto od zaokružene, zrele punoće. Bila je kao skulptura Bude, potpuno usklađena s prirodnim i životnim ciklusima. Druga je neobična stvar da sam zbog toga shvatila da krugovi, na način koji nije objašnjiv, proizvode vedrinu. Da se veselje, bilo kakva vrsta pozitivnog, ugodnog raspoloženja, formira u krugovima. Prilikom sterilizacije, doznali smo kako je mačka u stvari mačak. Nazvala sam ga Gumb. Kao običan, utilitarni krug, kojim se zakopčavaju odjevni predmeti, za koje se hvataju djeca kada žele da ih odrasli uzmu u naručje.

Na kraju se ispostavilo da me mačak Gumb na neki način sanira, nadopunjuje. Za razliku od mene, on živi uredno, školski zdravo. Dobro i kvalitetno spava, ujutro s velikim užitkom doručkuje. Nakon toga popije dovoljno vode, i odlazi u vrt. Volim misliti kako nadgleda teritorij,

ali on to zapravo ne čini. Iznimno se rijetko upušta u tučnjave, rađe jednostavno tetura kroz previsoku travu, i svojom odsutno začuđenom, okruglom glavom promatra prirodne pojave. Pritom aktivira i svoje lovačke instinkte, ali s izvjesnom ironijom; kao da zapravo oponaša lov, umjesto da uistinu lovi. Često djeluje kao da parodira samog sebe, duhovito se igra sa stereotipom o mački, onom što se pretpostavlja da bi trebao biti.

Između mene i njega nastala je neka vrsta psihološke simbioze: on neupitno vjeruje u moje fizičke gabarite, tjelesnu nadmoć koja će ga izbaviti iz potencijalne opasnosti. Uzima me bezrezervno, kao čvrstu točku, stvorenje koje ga nikad, i nipošto, neće ugroziti. Ima mnogo bolje mišljenje o meni, nego što sam ga spremna imati sama. Zauzvrat, isporučuje mi krugove. Duboko i opušteno diše pod pokrivačem, s glavom na mom jastuku. Proteže se dovoljno da pokrije prsnu kost i želudac, slaba mjesta, područje iz kojeg obično kreće moj fiziološki nemir. Kad ga dodirnem, u najdubljem snu prede; vibracije se prenose na moje tijelo, odvrćaju ga od njegove uobičajene neuroze, rasplićući grč u kojem je gotovo neprekidno svezano. Nešto je nezdravo, gotovo perverzno u tom našem odnosu, sredovječna žena bez djece, nezdravo fiksirana na vlastitog mačka, njegovu tjelesnu blizinu, razlikuje njegove intonacije u mijaukanju, replicira punim rečenicama. Ustraje u tom razgovoru, na naizgled nespojivim jezicima, od kojih jedan to uopće nije, nego je sužen na elementarne obavijesti, glad, hladnoću, promočeno krzno, potrebu za nježnošću. Upravo kao novorođenče, samo što izaziva manji otpor, manji strah, manji stupanj odgovornosti. Uvlači me u krugove, dok sjedi, dok spava. Njegov spokoj dovršen je. Ujednačen bioritam, uredne navike:

doručak, šetnja, spavanje, sve uvijek u isto vrijeme, svaku od tih stvari obavlja s vidljivim, ponekad glasnim užitkom. Odsustvo uglova, aktivnosti koje se bezbolno pretapaju jedna u drugu.

Neželjeni, asimetrični mačak, koji je preuzeo inicijativu, provalio u kuću, iskoristio moju sposobnost da upravo pod svaku cijenu izbjegavam, i odlažem, odluke koje se tiču drugih, koje će im dotaknuti sudbine.

3.

Oko šteneta je i dalje mnogo toga ostalo nejasno. Kao kod svake nasilne smrti, svake nesreće, polje uzroka, okolnosti, pogrešnih procjena i još gorih vremenskog tempiranja šire se, i posve prekriva horizont rasuđivanja. Koliko nas je ukupno bilo, koji smo to ubojstvo slagali kao mozaik, svatko pažljivo dodajući vlastitu kamenu pločicu među postojeće, kako bi se formirao uzorak koji će odjednom postati posve nečitljiv? Zašto otac nije produžio pored pijanog čovjeka na ulici, koji je na grudima grijao napuštene štence? Zašto je jednog izdvojio, poželio spasiti s ulice? Zašto ga ja nisam izbacila na ulicu, kojom prolaze različiti ljudi, i postojala je statistička šansa da netko od njih poželi psa, i povede ga kući? Je li trebalo još malo nagovarati majku, ne popustiti pred uzrujavanjem, koje uostalom s psom nije imalo nikakve veze, nego je zadiralo znatno dublje, i ticalo se razočarenja koje više nije bilo moguće izbrisati? Baka, sa svojim demonima od kojih nije bilo moguće pobjeći sve do smrti moga oca, nad kojim je sve dok ga više nije bilo zadržala svoju mučeničku, udovičku vlast? Jesu li se u posljednjem trenutku mogli smilovati izvršitelji, pradjed, ili tetka usidjelica? Je su li na trenutak bili u iskušenju da ne

zavežu vreću, ili da je makar ne zavežu temeljito, čvrsto? I, najgore od svega, zašto sjedam na bicikl, toliko dugo, uporno vozim da imam vremena razumjeti da upravo isporučujem žrtvu, da čak odabirem vrstu smrti, tražeći milost točno tamo gdje je nema, jer ne razumijem da empatija nije univerzalna, premda sam u dvocifrenim godinama? Tko je točno ubio psa? Zašto se od toga ne mogu odvojiti, ne mogu se ispetljati, zašto mi se čini da je tako jednostavno, bez namjere, u odsustvu opreznosti, proizvesti nečiju nesreću, smrt? Smrt koju izvršno pamtim, neizbrisivu i skrivljenu, smrt iz nehata, proizvedenu vlastitim ograničenjima, odsustvom nužnog opreza kad je u pitanju život, osobito tuđi, inferioran i bezvrijedan do mjere da njegovo uništenje za sobom ne povlači nikakvu posljedicu, a ponajmanje kaznu; život koji je moguće ugušiti hirom, banalnom greškom, racionalnom odlukom da valja smanjiti potrošnju hrane.

Ono što si ne mogu oprostiti nije smrt, pa čak ni umorstvo, nego nedostatak opreza. U ozbiljnim, dvocifrenim godinama, još uvijek se pretvaram, glumim, da ne razlikujem spasitelje od ubojica. Prema ubojicama srljam, žudim za njihovim prihvaćanjem, suosjećanjem, čeznem da se povežemo, ujedinito. Sve ću napustiti, i dopustiti, pod uvjetom da me vole. Položit ću tijelo dvomjesečnog mješanca boksera, svijetložutog, s bijelom prugom na čelu, na žrtvenik zajedničkih gena, iz kojih će prije ili kasnije nastati bliskost. Krv će se probuditi, ne govorim o razrijeđenoj krvi psećeg djeteta, utopljenika, nego o plemenu, našoj neraskidivoj snazi, i međusobnoj mržnji.

Štene nije smjelo umrijeti, nije bilo dužno u tome sudjelovati, bilo je posve nedužno, kao bilo koje drugo

novorođenče, posve čist početak. Štene koje je mirisalo na uskraćeno mlijeko, teško dohvatljivu, gotovo posve savršenu dobrotu. Je li to bio moj plod, pobačaj do kojeg nikad nisam dospjela? Koliko je hrabrosti kasnije trebalo uložiti u upravljanje biciklom, koliko je odgovornosti za smjer kretanja, ili bilo koji manevar, bilo moguće preuzeti?

Tako je lako bilo ubiti, upravo lepršavo, nalikovalo je na izlet, eskapizam s najplemenitijim pobudama, odvažnu inicijativu u formativnom dobu.

Živjeti, sačuvati život, ispostavilo se znatno manje izglednim. Kako to izvesti bez mržnje, ili barem prezira prema samom sebi? Pa čak i kad je fantomska obitelj konačno eutanazirana, i čovjek napokon ostaje sam, okružen isključivo vlastitim leševima. Strahovitim sjećanjem na štene koje drhti, i istodobno vjeruje. Nadi koja će prestati tek kad u vreći ponestane zraka.

Tamara Čapelj, Sarajevo

Prvi plač

Kojih se prvo suza sjećamo –
onih što kapnu po radoznalim prstima
kad ručice dotaknu zabranjeno,
poteku za igračkom iz snova
ili kad tjeraju na spavanje
nemirna mala stopala,
a vani ih čeka neistraženi svijet?

Zapamtimo prve suze nemoći –
pale zbog čistote na cesti usputnosti,
želje da siti usnu bosi i gladni,
otimanja voljenog iz naručja bolesti
ili zbog olujnih istina sjena
dok smrt tiho odvodi
kamen temeljac našeg svijeta.

Kostima pamtimo suze gorčine –
kliznule zbog okrenutih leđa onih
u koje smo se kleli,
kad istrošeni shvatimo
da u vječnost odlazimo sami
kako smo i rođeni –
u vlažnu utrobu konačnosti.

Ne sjećamo se prvog plača,
dok majka zaboravlja
preživljenu bol umivenu radosnicama.

U isto vrijeme dva plača -
jedan vjesnik sreće,
drugi baštinik prvog udaha,
ulaznica u svijet suzne doline.

O, nebo,
neka prvi udah prati smijeh.

Lana Derkač, Zagreb

Život slova

Pjesnik prokazuje slova i njihov trojni karakter.
Karakter životinje dok ih kroti još divlja.
Karakter biljke kad ih presađuje na papir
i ona u njega puštaju nejakom korijenje
kojim su se još nedavno hvatala za nebo, planine,
trave, miris curryja, okus papra, jeku.
Poneka slova puste korijen u čeljust povijesti,
baš kao kutnjak.
Da se već ne obračunavaju, izbrojila bih
koliko povijest uopće ima zubi.
Slova obrastaju papir i hvataju se,
katkada prilično pribrana, katkada podivljala
i zažarenih lica, za zemaljsku kuglu.
Ako ne naprave krivi pokret, ako ne pogriješe mjesto,
upužu u čovjeka i ispužu iz njega
kao misao koju on svojata.
Pa im pripadne njegov karakter.
Počinju predmete useljavati u metafore umjesto soba,
govoriti o alegorijskim bunama ptica, nježnosti snijega.
Gipkosti rijeke koja savija kralježnicu i zaokreće
svoj tok, vjerno slijedeći personifikaciju.

Pjesnik koji je ukazao da slova nalikuju bićima,
više ih ne može dobro promotriti jer su ga potpuno
zauzela.

Iz njega govore:

U zaraslom vrtu ostavljene su ljestve koje vode u nebo.

Kad se pritajim iza živice i dovoljno dugo čekam,
vidim kako po njima silaze Svi sveti
u zapušteni supermarket s voćem, kukcima i pticama.
Grane drveća mijenjaju stalaže.
Penjem se na ljestve i motrim jednolično plavo nebo.
Zanima me hoće li Bog
u ustima ptica ozvučiti slova.

Šefik Daupović, Sarajevo

Ključ

Sve zaključavamo -
i što treba i što ne treba.

Sve nam je na ključ
i riječi smo sveli na ključne.
Malo nam ih bilo na javi
pa ih i u snove uvodimo.

Kad se čovjek izgubi,
niko ne reaguje,
a kad se ključ izgubi,
sve se digne na noge.

Možemo zaboraviti roditelje,
djecu i najbliže,
ali ključeve ne smijemo.

Nosimo ih digitalno
u glavama i van nje.
Ko nema ključ nije cool.

Nekad se
i ona stvar zaključavala.
Kad je to ukinuto,
žene su odahnule.

Pola života prođe nam
u otvaranju ili zatvaranju
nekoga ili nečega.

Više se ne zna
ko koga zaključava,
ko koga otključava.

Usta nam puna slobode,
a za sve se traži ključ.

Smrt ulazu! Sloboda ključu!
Živio ključ! Živio ključ!

Neven Dužević, Zagreb

Dode mi...

dode mi da bježim
dode mi da plačem
dode mi da sanjam meke ruke
što povećerje pretvaraju u mir
dode mi al se zadržat nema gdje
popije suzu u šalici kave
odbije se od dna metalne tave
zvekne
dode mi
ode mi
prođe mi..
da li će poziv promijeniti stanje
ili je poziv samo trošenje novca
na globalno sranje
ponekad
u snovima odlično sviram gitaru
nemilice trošim novac na gitaru
a ujutro prođe mi
tek ko slika kroz glavu
kako god da uzmeš
dode mi....

Belma Glibić, Sarajevo

Stepeni

Od studeni gori zemlja noćima,
davim se u prašini užasa.
O, da mi je
samo jedan čanak sa rajske trpeze
odnijeti djeci Afrike,
pa nek' mi obje ruke odsijeku
ako je grijeh željeti mrvu dobrote
u svakodnevnoj pustinji srca.

Kako je biti tamo
gdje se razgovara mislima?
Čuješ li me?
Ne vjerujem u sve napisano,
ali čitam da se šuplje priče
lakše podnose uz čašicu,
suze padaju u rupu bez dna,
pakao je non-stop otvoren.

U starom gradu našli su
banalnost zla u letu ptice -
simbol slobode je uklonjen.
Čovječanstvo je tvrda riječ,
ne da se iz temelja mijenjati.
Ljudi - zvuči malo humanije -
služe sjetvi i žetvi užasa,
nedostaje mi pobratimstvo
u podneblju bezličja,
civilizacija kolijevku rastura.

Osjećam se pomalo barbarski
dok gledam bedem od šiljaka -
bajonet u srcu Bašćaršije.
Vijest od koje se ibrete statue pisaca,
Daco i Bašeskija,
i sjećanje se prevrće u listanju ljetopisa.

Ništa se više ne da prepoznati,
pozdravljam Kiku i Davora.
Čudni su akordi -
sarajevska minuta ćutanja
za preminule sokake i trgove,
nema smisla bez ptica,
i pjesmu su otjerali.

Već se dešavala
pogrešna konstelacija u zvijezdama,
koliko smo puta ubijeni,
a ponovo me iznenadila smrt.

Marijan Grakalić, Blaževdol

Blaževdolsko more

Ubija me val mora kojeg više nema
glava i ruke u pijesku izgubili su svoje vrijeme
pošteđeno kiše i od riječi koje zavaravaju.
Samo beskonačna pučina nerado škrguće
u glasu koji nestaje u daljini zajedno sa noći
što stalno tamom glača brežuljke i šume.
Ništa nije toliko sklono krajnosti kao ljubav
dovoljno snažna da stvori ono čega nema
i da pliva sa mnom u prvoj brazdi zelene livade.
Miriše more između trsa i pelina gdje dišu
izgubljene uspomene ljubavnika
poput čuda nespremna na ustupke
i nestalna gnjeva jutarnje rose.
Šum obronka seže skroz do stopala i
pri tom podsjeti na još jedan posjećeni dan
na to da nije dovoljno tek dosegnuti more.

Dim cigarete

Cigareta je sretna filozofija bez težine
s lakoćom plime posvećuje narav dima
bljeskom na tren ta vidljiva slika siva
prenese pamćenje u široka polja zraka
u prazno očuvanje nevidljive nam finoće
i dražesnih šara na košulji tanka daha
koji ne pita više kako i zašto duša diše.

Andrea Grgić, Zagreb

Neizdrživo

Danas je
U tramvaju bio
Zgodan muškarac
Tako neizdrživo zgodan
Da su mu sve žene morale okrenuti leđa
Neke su zurile u vrhove cipela
Neke ravno pred sebe
Ukočeno opuštene
Jer baš ih briga
I bilo je neugodno tiho
Kao u bolnici kad se čekaju nalazi
Kao na nekom natjecanju u izdržljivosti
A onda je jednoj gospođi to dosadilo
I odlučila je pojesti naranču
Koja je zamirisala
Kao u bolnici kad se čekaju nalazi
I jela ju je tako glasno
Neizdrživo glasno
Tako divljački pohlepno
Da sam je skoro upozorila
Ali nisam
Jer baš me briga
Nije imala maramicu pa je rukama obrisala cijelo debelo
lice
I kore pažljivo spremila u dječju torbicu u obliku sovine
glave
A onda sam izašla iz tramvaja
I taj muškarac također

Bila sam sigurna da me želi zavesti
Ali prestigao me dugim koracima
Hodala sam neko vrijeme iza njega
Kratko je trajalo
Ali svejedno
Neizdrživo neugodno
Ušao je u dućan
Odjurio prema mlijeku, kruhu, mesu
A ja sam se pritajila kod voća
I odahnula
Kao u bolnici kad se dobiju nalazi

Blitva s nogu

U najhladnijoj noći u godini
Jedem lešo blitvu s nogu
Nabost ću samo jedan zalogaj
Možda dva
Jer bez obzira što je blitva stvarno zdrava i lagana
Ne valja se prejedati prije spavanja
Dok preživam
Gledam slike zaleđenih puteva
Sudara autobusa i kamiona
Smrznutih životinja
I gnjevnih građana
Onako usput razmišljam
Da nije ispalo baš kako sam zamišljala
Tu sam negdje okolo i između
Katkad i nadohvat
Skoro i još malo
Ali nije to to
U najhladnijoj noći u godini

Možda bih bila sasvim zadovoljna da sam
Žirafa južno od Sahare
I da brstim preostalo lišće s vrhova krošanja
Možda bi mi zbog predugih nogu
Jedino rijeka bila nepremostiva prepreka
Ali ne bih s tim zamarala
Preživala bih bez razmišljanja
Samo usput razmišljam
Dok nabadam blitvu koja nestaje
I pretvaram se u utješnu nagradu
Za nekog bivšeg čovjeka
S ovih prostora
U mom prostoru nema više mjesta
Suši se rublje
Pere se suđe
Previše je stolica
I premalo ladica
Raspuknut će se od važnih stvari
Koje ne mogu pronaći godinama
Ali sad kad sam sasvim slučajno
Onako s nogu
Ipak sve pojela
Samo usput razmišljam
Možda bi sve bilo drukčije
Da sam dodala malo češnjaka

Dijana Jelčić (Zagreb)

Bez budućnosti...

Biti ili ne biti s tobom,
to je mjera moga vremena.
Zakoračili smo u doba smiraja.
Jesmo li?
Pehar sa izvora se još nije razbio,
omamljuje me nektar tvoga govora.
Ljubav je to, tvrde mudraci,
a mi ustajemo na cvrkut ptica,
svjetlost odnosi lazuru noći,
daruje spokoj budnosti.
U potpalublju pamćenja,
u mreži arahnoidije uspomena
otkrivamo prastara vjerovanja.

Odustali smo od budućnosti,
jer to bi bio užas življenja.
Da, to je ljubav,
nemir tišine i
mir kada čujem tvoj glas,
sada, bez čekanja i sjećanja.
Volim tvoje jezične figure,
zvuk asonanci,
poetiku zvuka u rečenicama,
tankoćutne tonove naših razgovora.
Pjesničke epifore, ponavljajuće
pojačavanje ljepote sna u zbilji,
...čujem u snu

sanjam u snu
vidim u snu..
Nestvarna je ova odaja,
prepuna plesa sunca i vode,
imaginacije i snova,
Zrcali se u dubini osmijeha
Sa natpisom,
neprocjenjivo.

Žarko Jovanovski, Zagreb

Dizelaš koji jebeno dobro vozi

tretira me
tretira me kao idiota
"idi sa mnom u trgovački centar!"
i ja odem!
obučem kravatu i odijelo
"pleši tamo sa mnom među policama s puloverima od
sto posto poliestera,
smij se skupa sa mnom!
voli me!"
i ja plešem
ja je volim!
radim što mi se kaže da treba raditi
boli me kurac
boli me kurac!
sve ona plaća
sve ona plaća!
tretira me kao idiota
tretira me kao prevaranta u odijelu supermana
to je dobro!
danas je ravnopravnost spolova neupitna!
sve je idiotsko ovdje
mi živimo u velikom gradu
mi smo tamo izgubljeni
to je idiotski grad
puno je takvih
a naš auto nije naš
ali dobro vozi
ponekad na pumpi moram razmišljati

koje gorivo da nalijem u krntiju
dizel!
piše u papirima da je dizel koji lijepo zagađuje zavičaj
nasipam nešto u auto koji nije naš
dizelaš
nasipam valjda dizel
(često sam pijan pa ne znam baš sigurno što radim)
i na pumpi onda zaplešem
da ne bih bio skroz nesretna
rekla je jednom davno:
"ajmo imati djecu!"
"ajmo!"
odgovorih neodgovorno
i bilo je jedno dijete
bio je još rat
tada sam bio u vojsci i prije poroda pala je na
stepenicama
i ja sam onda plesao
(a što bih drugo radio) kada je došla vijest
da je dijete dobro i da teži preko četiri kile
ples s džunglom
ovdje nemaš što drugo raditi
ja se rijetko iskreno nasmijem
moj grad u kojem živim s njom nije više živ
nije me briga!
jesam li vam rekao da sam s njom izgubio nevinost?
ona je sa mnom izgubila život
jedan, dva, tri dana...
puno, puno dana!
proteklih 30 godina izmješani smo kao dvije sline
prepune prehladene taštine
ja sam drzak kada pričam o svemu

ja bih više
ja bih bolje
ali ne ide...
ples u trgovačkom centru pored nasmijanih kokosa
najbolje je što mi se može desiti u ovome životu!
trudim se
trudim se
ali to je to
boljeg nema
od njene crvene kose
koja vijori u mojim ustima!
ja sam nemiran
ja sam nesretan
no, da li je volim?
da
da
da
ja sada mogu slobodno reći
da!
da!
da...!
volim je!

Za praznike

za praznike treba izbjegavati
rođake i prijatelje
muškarci tada pričaju o utakmicama
o cijenama šarafa
o nezgodama na radu
i o propuštenim životnim šansama

žene tada pričaju o dijetama
djeci
o nezgodama na radu
smrti
i o propuštenim životnim šansama
za praznike volim se zavući u neku rupu
i tamo prespavati razgovore s muškarcima
i ženama

Ksenija Kancijan, Zagreb

Da na aljaski bere jabuke
(mala pjesma o izgubljenosti)

u džepu ranih buđenja
kada nije sluđena
prošena
pa isprošena
da od djevojke postane žena
jednoga mjeseca i dana Bogu iz torbe ispala
bez dimnjačara na krovu koji sreću donosi
djeteline s četiri lista
u vrijeme kada je bila kao izvorska voda čista
bez oroza na krovu
buđenje sunce označavalo
sladoledar na uglu ulice
u parku gladne ptice
ti u nekoj priči ratnika
i
ikononosača
starih prosaca
bludnih raspjevanih snaša
podignutih suknji
i
rumenih obraza
prvoga mraza
srebrnoga inja u kosi
novčanih nepravilika
vrag neg ih nosi
u vrijeme vožnje od Budve do Beograda
u Novom Sadu pitanje kuda sada?

Zagreb ili Sarajevo?
do
američkih žvaka s tekstom na turskom
raskomadanih leševa ubijenih jelena
i
veprova
Oblomova
prvih lomova i zatvorenih vrata
glasnih otkucaja bakina sata dobivena u nasljeđe
prvih podočnjaka
malih đaka i crvenih pernica
kao poludjela ptica
poželjela je da na Aljaski bere jabuke
od muke
iz
obijesti
na cesti prema Lenjingradu
na putu do Moskve
zbog nekih "oči čorneja"
pjesama Lorke
i
Jesenjina
na onoj staroj prašnjavao cesti
s nadom
da će jednom sama sebe sresti
ako se putem sama iz sebe
ne izgubi
pa završi nanovo u majčinoj utrobi
ili
užarenoj lavi
Vezuva

Dražen Katunarić, Zagreb

Dob

Lucumoneu

Dob je mala fosilna životinja što živi u mraku ćupa, obješena za konopac kao vedro vode, po koži, obliku, slična istodobno krokodilu, gušteru i kornjači. Visi nepomično. Hrana i svjetlo joj škode, okusi nešto smiješno u studenom i prosincu, za cijelu godinu.

Pokazuje se svijetu kad je ljudi sami otkriju u ćupu, čistom slučajnošću podignu poklopac i zagledaju u dno. Za sebe ponajviše zna ona sama. Nijednom stvoru, a kamoli čovjeku ne pada napamet narušiti sklad u tijesnu dnu, otjerati Dob iz njezina ćupa

Sa starenjem joj godi da je znatiželjnici sve manje otkrivaju, i netom oćuti svjetlost na hrapavoj koži, Dob se nakostriješi u suhom bunaru: "Ljudi, nemojte me više dizati na konopac! Mene dolje nema!

Preostaje još nekoliko nedernutih riječi!"

No, oni, radoznaci, ipak je dižu jer Dob dolazi s godinama. Poigravajući se riječima, golica ih pomisao da će ugledati nešto nestvarno, hrapavo, ubogo i čemerno, pa makar nanijeli bol životinji. A Dob na svjetlu, ista je Dob u tami. Ista. Samo su riječi ostale na dnu, svete.

tvoja braća trče

tvoja braća trče
u zemlji Kronosa
koraci im izbrojeni
sjene združene
igraju igrice za sebe
u samoći bez riječi
provjeravaju poruke
i opet trče

tvoja braća ne žele upoznati
ni radosti ni tuge
ni ljubavi ni mržnje
trče bez većeg naprezanja
zategnutih mišića
ravnomjernih kretnji
koraci im izbrojeni

tvoja braća postala su gluha
za izgovorene riječi
razvezuju slušalice
iznenađena lica
kimaju glavom
u nevoljama tišine

tvoja braća trče
provjeravaju poruke
i opet trče
u zemlji Kronosa
s laganom naprtnjačom
nabacana prezira

tvoja braća trče
ne dotičući bokove laktovima
šutljivi, ozbiljni, odsutni
s krunom beščutna sjaja
koraci im izbrojeni
sjene oduljene

*

pospremaš uredno te dane u ladicu,
godinama sive i iste, kao ljubičaste vrećice lavande
gurneš u četiri kuta, da ih ne rastaču moljci,
ne dodirne trulež, ne rasipa Kronos,
i u času kad ih konačno zaključaš
vrijeme koje je spavalo u tišini
proviruje van kao slijepo mladunče

Ivica Kiš, Zagreb

U perspektivi

Ako praviš analizu,
sve izgleda veće blizu.
Znamo, redovno je stanje,
sve dalje izgleda manje.

Sve nevolje iz daljine
sasvim nam se male čine,
A kad razmak posve splasne
izgledaju gorostasne.

Samo nam se u daljini
naša sreća veća čini,
A kad sasvim blizu dođe,
tren je tu i odmah prođe.

Tad ostane samo sreća
ako se još sreće sjeća
I u sjećanju još živi
sreća u perspektivi.

Lili Koci, Zagreb

Nitko joj ne zna žicu kao ja

Divno je otkriti milost,

da pokori zvjeri gladijatorske igre u šahovskoj areni.

Nađi me, zavedi me, o mjesječev dječake.

Sklupčanu ispod tvoga rebra

Da te upijam slanog od sokova

I rađam se i umirem u isti čas, za nas.

Groznica gloda kosti,

ledenim bombama gase vatre.

Vječnost se rodila davno prije nas

i klizi kroz prste da uhvati svoj čas.

Kvarim san da iznova se sjetim, kako smo se spleli.

Da se svemir ponovo uroti za nas.

I tisuću godina, pospremam se ispod tvoga rebra,

Ušuškana sjajem postelje srebrnog mjesječevog neba.

Danijel Kovačić, Zagreb

Nikada više...

Nikada više
Neće se more kloniti
Ove prove...
Nikada više
Pjena od srebra
Neće se dotaći ovoga rebra...
Ovaj trup,
Odavno više ne škripi
Od nevera.
(I kormilo staro
Već je dugo
Bez želje i smjera);

Danas

Danas,
nove se lađe nadmudruju s morem...

A iznad žala,
U plavoj sjeni bora,
Odbačeno se korito smiješi
I želi im svima
bolja mora

Ksenija Kušec, Zagreb

Metafore *

Kad je umro, dugo nisam dirala stvari u njegovoj sobi, radnoj sobi. Odjeću sam odmah spalila u dvorištu. U vatru sam bacala jednu po jednu košulju, jedne po jedne hlače, jednu po jednu majicu. Svakako sam htjela izbjeći ono što je moj prijatelj doživio kad mu je brat poginuo u ratu: njegova je majka darovala stvari obližnjem staračkom domu, pa je svaki dan viđao svog brata kako igra karte, šeće u svojoj kožnoj jakni ili prelazi cestu u svom plavom kaputu.

Gledali su me preko ograde i mrzili dok sam bacala predmete u vatru. Bilo je već polumračno, pa su vuneni i sintetički puloveri bacali avetinjski sjaj plamena na naša lica. Ja sam vidjela samo njihova. Htjeli su da im dam te veste, govorili su kako sam bahata i odurna. Mogla sam živjeti s tim da oni misle kako sam odurna kučka, ali znala sam da ne bih mogla podnijeti košulje. Ne bih. Mog prijatelja svaki put nešto ugrize za srce kad vidi oživljenu košulju svog brata, ali ja to ne bih mogla. Ne može ni on, ali mora.

I sad me čeka ta soba, a najgore od svega je mobitel. Stoji pun prašine na stolu, još se nije ugasio, niti neće, jer je uključen u punjač. Jednom dnevno netko nazove, a mene prođu srsi. Ne od straha ili nečeg takvog bizarnog. Zapravo, jest od straha, ali ne bojim se mrtvih, ni živih, ni razgovora ni objašnjavanja. Bojim se onih trenutaka kad prekinem razgovor i ostanem u tišini. Drugačija je tišina nakon razgovora s nekim tko ga nazove i ne zna da je umro, pa mu ja objasnim sve kako je bilo i kako je

živio lijepo i ispunjeno i sve što treba takvim nekim ljudima objasniti, ali onda nastupa druga vrsta tišine. Ona nije ista kao da razgovora nije bilo. Na sličan je način nepodnošljiva kao i košulja mrtvog brata mog prijatelja. Ne znam zašto. I stalno pokušavam taj mobitel odnijeti u tu neku firmu, pa da ukinu broj, da naprave s njim ono što sam ja napravila s odjećom. Lako ću s papirima i knjigama u radnoj sobi. S tim ću lako.

Još je jedna stvar. Što da radim s njegovim brojem u mojem mobitelu? Ostati u adresaru ne može. Stalno bih dolazila u napast da ga nazovem, a onda bih imala još težu tišinu oko sebe. Da ga obrišem? Da označim njegovo ime i stisnem 'delete'? Lakše bi mi bilo zaklati kokoš, stvarno bi. Ili još bolje, neku simpatičnu patku, da, one su simpatičnije od glupih kokoši, pa je teže ubiti takvu životinju. Ali da stisnem 'delete', to mi je nepovratna radnja. Nepovratna. A ta nepovratnost je nešto što me najviše plaši. Mi bi se svi uljuljkali u taj naš fini lagodan život, i to bi trebalo biti to. Ali onda ti ženu ubije neki balavac u bijesnom autu, ili ti pogine muž, ili dobiješ neku užasnu neizlječivu bolest i trebaš se snaći. A snalaženje uključuje bacanje u vatru i brisanje iz memorije. O, kako to strašno zvuči, brisanje iz memorije!

Mobitel zvoni, a ja se nećkam, bih li se javila ili ne. Ako se ne javim, tišina mi je podnošljiva, ali onda će danima pisati '1 propušteni poziv'. Nije to problem, ali znam da neće odustati. Zvat će opet, pa opet, sve dok se ne javim i ne kažem da je umro, da sam u redu, da je umro sretan i ispunjen, i još puno gluposti. Strašno kako su ljudi slabo maštoviti. Uvijek govore iste riječi, a ne poznaju se: drži se i sve će biti dobro. Kako znaju da hoće? Ako se javim, znam da ću nakon toga ostati u tišini, a u mojem želucu

bit će neki teški balon koji će mi nestati tek za nekoliko dana. Za to vrijeme neću moći jesti ni piti, samo ću se klatiti po kući.

Ipak se javim.

- Dobar dan, ovdje služba za korisnike. Dobili smo obavijest da je vlasnik ovog broja preminuo.

Oni bi ukinuli taj broj. Pitam, hoće li ga dati nekom drugom ili će ga uništiti, napraviti od njega same nule. Odgovara da će ga ukinuti, nemaju termin uništiti, a operaterka nije sigurna pretvaraju li se brojevi mrtvih korisnika u nule. Ipak, ja sam sigurna da nema druge mogućnosti i znam da ih je već mnogo pretvoreno u nule. Kao da ih utope u velikom oceanu nula, pa plutaju do sljedeće prilike. Binarna metafora za karmičko čekanje do novog života, ako netko vjeruje u to. Ili za čekanje do sudnjeg dana, ako netko pak vjeruje u to. Ili za Oparinovu prajuhu iz koje smo svi nastali, pa ćemo se svi u nju jednom i vratiti, ako netko vjeruje u to. U svakom slučaju, nije mi odbojna ta ideja. Odgovaram da ću joj se javiti kad odlučim.

I dalje će ostati problem s mojim telefonom i brisanjem iz memorije. Zbunjuje me to što je memorija baš moja. Iz nečijeg tuđeg mobitela mogla bih obrisati taj broj. Ne marim mnogo za to tko će ga pamtiti. Ja ću, a to je najvažnije. To je od životne važnosti, makar se radi o smrti.

Neke patke hodaju po dvorištu, nikad nisam držala patke, mora da su dolutale od susjede. Ima ih četiri, pet, čeprkaju po travi, glasaju se trubičasto. Želi li mi netko poručiti nešto? Da zakoljem koju u zamjenu za brisanje njegovog broja? Titra mi nekakva obavijest, čitam je i odjednom znam što ću.

Neću klati životinje, neću stiskati 'delete'. Mobitel mi je

sam dao odgovor. Premjestit ću taj njegov broj u oblak. To je još jedna prekrasna metafora, a čak je i osobna. Bit će u mojem vlastitom oblaku. Ovako ću moći živjeti, a zapravo se radi jedino o tome, da mogu dalje živjeti. Ne smijem raditi stvari koje kasnije ne mogu podnijeti, jer kad ih radim onda život stane, a ja ne mogu stajati da ne umrem od tuge, moram zacijeliti.

Zadovoljna sam s oba rješenja, i s onim što su mi ponudili preko telefona i s ovim što smo moj mobitel i ja zajedno smislili.

Uostalom, ima li ljepše informatičke metafore za sve to od bivanja u oblaku i plutanja u binarnom oceanu?

Gotovo da je sveto.

*Priča je posvećena pjesmi 'kad je braco stigao u ceradi', Zorana Žmirića iz zbirke Zapisano metkom

Sonja Manojlović, Zagreb

Ni čule, ni vidjele

Pruž a mi ruku i Nisam se promijenila
Sve proždrle su, dakle, crne rupe,
a mi ćemo sada njih
Može i rukama,
može i visokim glasom
koji se ne spušta na kraju
I uzlebdjele smo, uspjelo je,
na granici čujnosti,
na nitima od jučer.

Pitoma

Dovlačim, skladištim,
sve usput trošeći
do daljnje ga,
do samih zidova i granica
na koje pada snijeg,
i tu, ni živa, ni mrtva,
dam se dati
iz naručja u naručje,
ne ugrizi,
ne grizi, daj poljubac
Provjerim u kojem sam gradu,
do kreveta se smanjim,
oko sebe obavijem toplinu
I sve što se zimi radi, radim

Jadranka Matić Župančić, Novo Mesto

Meteorit

Čekam da padne Odozgo
Pred naša vrata
Da nas raspolovi
Na sadašnja i bivša
Ogledala Police u
uređenoj knjižnici
Dotrajalo pokušstvo s
tamnim rupama
Posustalo od svakodnevnih
briga kako sačuvati stablo
i njegovu ljekovitu sjenu
naklimavoj drvenoj verandi
Kako sagraditi raketna pristaništa
za svu raspršenu zavičajnu sitnež
kako ne pomiješati magnetske orbite
među raseljenim zvjezdarnicama

Gurmanska

Tako je to s
gurmanskim pjesmama
Moramo ih dovoljno
dugo pustiti da odstoje
u marinadi
opojnog bilja
i sveživotnih začina

Dugo i ustrajno kuhanje
kao i praćakanje u vlastitu soku
dobra je vježba lirskog subjekta
a bome i budućeg čitatelja
prije dovršenog čina uljudbe
i obostranog užitka

U svemu je potreban omjer
pravilni raspored
dana i noći hodanja spavanja
i bdijenja
Bacanja kamena s ramena
u različite većinom preglasne
metaforičke rozete

Dobro dođe i neka
neobična receptura o
samoniklom bilju
vaših i naših nepjesničkih
predjela

Mistični zagrljaj

Ne znam kako izgleda
probuditi se u kasnom mističnom zagrljaju
Noge ti stoje ravno na zemlji
ruke su spuštene i nesvjesne
a tijelo se nespretno kotrlja zaleđenom bob stazom
Naizgled sve izmiče stvarnost
postaje izbjedjela kulisa

Nazubljene kuće s nepovratnim
zidovima zvukovi koji se odbijaju
međ svjetlosna rebra
Čekam da se dogodi Da me
poklopi zgusnuti val iznenadna mora
Da kroz mene prođe staklena ulica
Zašumore neodgonetljive zvjezdane staze
Zaškripe prastara seoska vestern kola
pretovarena ječmenim vrećama smrtno jeseni

Vedrana Milas, Zagreb

Krapina bez mojih suzah teče

Velke su se nevole,
pripetile v selu mojemu,
i otec mi šaptom veli,
pojdi v svet, tam buš v bolemu.

Naj doma ostane,
zakriči mati,
tu pri svojemu!
Hiža je stara,
al mu je dom.
Gdo bu
ove male blaga čuval
ve gda bu odišel,
... hižu poplual..

Nigdar nis čul,
da se tak svadiju.
Čkomil sem, nisem reč rekel,
posle sam mati za ruku povlekel..

- Peneze mati zaslužim,
ti ih prinesem,
o velkoj sem hiži senjal
i bil sam tak vesel

Denes moji,
na mehkim perinama spiju
z očmi, bol črnim,

novi svet glediju.
I ja si dušu zgrejem,
gda tuga v srce dojde,
kupicu malu si spijem
i sam sedim da žalost projde,
taj bolši svet gledim...

I dobre mi je,
reč da bi rekel,
al dušu bi si svlekel,
i velim ti potihe,
mene moja duša peče,
kaj Krapina
bez mojih suzah teče...

Prokleti život

Daj rundu za vse!
Sina sem dobil, naslednika mog.
Potiho zdihavlem, šaptom velim:
"Krvavo delal bum,
da bu njemu ko bog!
Dvajsti let sem,
po kolenah plazil,
i ovo malo duše
sem v sebi zgazil.
Gda rekel je sin
jenoga popoldneva,
"Došel je red, otec,
da poteram z naše zemle tata!"

Tak je rekel,
i tak sem fest
ponosen bil..

A ve,
kakti baba sedim,
ne znam koji je denes den,
metek je stepel mojega junaka,
mojega maloga bedaka...
A veliju, prešel je z smeškom
i nije se mučil,
a da se ne plače,
ja sem ga vre vučil.

Tuga je jaka
doteknem ju z bolom,
pije denes z menom
za mojim stolom.

V pesnicu ju lovim,
prokleti život,
furt po trnju hodim.
A smrt je,
coprnica stara,
štel bi hmreti
al me neče z sobom zeti...

Metek je stepel moju krv
i život k vragu poslal,
ni mi ni konec ostal.
I još ti bum rekel,
mesto krvi,
on je v meni tekkel.

Ponorel sem, veliju,
I viš, japa,
kak ti zavidim
na zemli toj,
čuvaj gore mojega junaka
to vnuk je tvoj.

ZG štikleci i špelancije

Vu obližnjem "Prehrana" štacunu gotovo se svakodnevno moreju čuti razne zgode i nezgode iz susjedstva. Tak si ja zemem košaricu i polako obilazim stalaze al radoznala suseda Pepica nemre zdržat da me ne bi pitala:

-Sused,kaj se bute pak natrpali? Sam videla da ste i jučer odnesli punu torbu. Kaj vas dvoje tak puno toga trebate?A nemate mačka ni cucka... kaj nemate kam z penezi?

Na to se nadoveže lajava Boža:

- Suseda,kaj vi ne vidite da se pri njima svako malo parkira pet,šest autov i tulumari do jutra?

Sused Pepič je celo vreme čkomel al nije mogel zdržati da ne bi rekel koju "spometnu" reč:

-Je,videl sam da dolaziju dobrodržeće,zgodne ženske pa bi bilo lepo od susedov da i mene,samca koji put pozoveju!

Gda sam došel na blagajnu samo z jednim kuruznim kruhom i 20 deka lepo narezane somerice moje lajave susede ostale su paf a kad sam izlazil van iz štacuna iza sebe čul sam komentar lajave Bože da bu to dosta za moju zakonitu a da bum ja negdje u gradu sigurno pojel špekfileke ili pri "Purgeru"mekanu govedinu s povrćem. Ipak, ne bum im zel za zlo kaj su takvi pogotovo susedi Pepici koja me, tu i tam, u štacunu "pomiluje" po plečima sa svojim velikim dudama.

Jovo Mraovć, Zagreb

Opomenula me draga

Opomenula me draga,
Sa Krka bodulka,
nacionalno osviještena,
Da ne znam Hrvatski.
Nije kaže legitimacija, pasoš,
Sada je, osobna i putovnica.

Dok ona po pijaci uporno,
traži pomidore, kukumare,
fažol, petrusinu i kod
Kineza mudante.

Ja shvati da ne znam Hrvatski,
da govorim tvrdo č,ć,š,ž,
i slovo k mi je tvrdo.
pa moram učiti.

Za ljubav bodulki,
da se ne srami,
da me ne ostavi,
da zajedno, sa njom i ja,
na pjaci sutra razumijem kineza.

Marijana Mary Mrvoš, Zagreb

Lahor

Opne između sna i jave toliko su se približile jedna drugoj da ponekad ne znam razaznati na kojoj podlozi ležim i na kojem oblaku snivam, snovi su ušli u stvarnost, stvarnost se ušuljala u sne.

Ne pričam s bilo kim, ne zaustavljam prolaznike, ne vabim susjede na stepeništu. Zamisli da im šapnem kako mi je leptir u snu sletio na čelo i cijelu mi noć šaputao o Proustovom znojnom čelu ali i o tome da ga je redovito brisao svilenom maramicom s monogramom i da je pazio da nikad nožicama ne sleti na sklisko.

Što bi se mislilo o meni, reputacija bi mi se srozala do prizemlja, i kako bi se onda s tim utezima popela na prvi kat, kako bi po proteku dana stigla kući, tom „Čardaku ni na nebu, ni na zemlji.“ Čim uđem razum vješam na čiviluk, udahnem i predam se sanjarenju.

Sanjala sam leptira. Sanjala sam da mi je sletio na čelo. Sanjala sam ga kako se smjestio ponad lijeve obrve. Sanjala sam ga nepomičnog, lagano, riječima neopisivo, čelo mi se nabiralo, treperilo je na površini kože, vibriralo je u jednom kutku svemira. Nježno, nježnije od lahora, obuzelo me. U jutro, sa zvonjavom sata sve se zaustavilo, pod jagodicama vlažan jastuk. Niz Gajevu, potplatom cipela crtam šare po pločniku, u njima, kao kroz gustu koprenu, vidim nacrtan san o leptiru i suze skliznule iz oka da se skrivaju u jastuku.

Sanjala sam da spavaš uz mene. Sanjala sam da ti je leptir sletio na čelo. Sanjala sam da se smjestio ponad desne obrve. Sanjala sam da te obgrlio. Duboko, duboko,

tonem u san, u nepoznate svjetove sna i jave u kojima leptiri slijeću u sne, u kome me nešto nježno, i snažno vuklo k tebi. U jutro, uz šalicu kave i grah što se prosuo po podu, vidim, na jastuku, otisak glave, nepočešljane čuperke, trepavice, upletene prste, uskršnje pletenice posute šećerom što mi se najradije sljubljivao s vrhom nosa, od toga se nezaustavljivo smijem.

Sanjala sam leptira. Sanjala sam ga da pleše na usnicama što su se takle u snu. Nježno, nježnije od lahora, obuzelo me.

Naida Mujkić, Doboj

Čekanja su oči kiše

Mi nemamo vjernost, mi
Imamo kišu u zrnu pijeska
Koji nam se nudi kao
Kao onaj kojemu je dosadilo
Čekati
Nalik caklini postelje
U kojoj se rasipamo kao
Zvijezde
Mi nemamo kuću, mi
Imamo kišu koju skupljamo
Po zidovima
Između nas je crno sunce
A tri otraga vrta
U čije zjenice da uronimo?
Ljubav, smrvljena u šakama
Svako sanja srce na dlanovima
Prepuno smole – može biti tanad
Srce se pretvara u zvijezde
Što hramaju na drugi kraj svijeta
Ljudi se bacaju pod njihove
Noge
U središte vatre
To je lice ljubavi
Koji spuštamo u svoje jame
U krivom dobu dana
I tako unedogled
Sami se u sebi osipamo

Milan Novak, Maribor

Sumnjam u Zemlju

Sumnjam u Zemlju
da se vrti sve brže
i da se tako ponašaju
svi uređaji koji mjere vrijeme i brzinu
Pri jednakom odklonu kazaljke je
sve manje brzine
u jednom okretu je
sve manje vremena
Svjetlost sve teže prestiže tamu
S vremenom će toliko usporiti
da će se prestati širiti
Gdje će se tada gomilati
kamo će ići munje iz oblaka
I ako će krijesnice
svoju romantičnu svjetlost
imati samo za sebe
više neće biti razloga za ljubav
Ako dobro razmislim
već dugo nisam vidio nijednu
Možda smo već opasno blizu

Nina Novak Oiseau, Ljubljana

U šapatu titraj

Samo uđi
u hram
svoje duše.
Monah srca
povest će te
na jah života.

*

Ne odvažiš se tražiti,
ne usudiš se imati,
ne znaš preboljeti.
Ne želiš živjeti.

Uzmakneš,
a ne dodiruješ.
Nikoga.

*

Svaka smrt
rođenje novo
porodi
i svaki
pad
uzlet u visine.
Ne bojim se.
Ne, dok
uvijena
u mekanost

svilenog
zagrljaja
živim.
U zaklonu svoje
malenosti
koja rađa
veliĉanstvenost.

*

Baršunasto srce imaj...

*

Kad ugledali bismo
samo dio svijeta
oaze malenih,
ne bi bilo
suza života,
i kad iskusili
barem traĉak
milujućih bismo dodira,
više ne bismo bili
sebi strani.

Više ne neznanci,
skrivajući se
jedno pred drugima,
sami pred sobom.

Više ne protivnici,
suputnici tek.

*

Zar je ljepota
življenja
mnoštvo
htijenja?

A što
ako srca bilo izgubim,
drhteći od straha
i prije no zaživim?

*

Čuješ li?
Šapuće mi skladno
priče
palih
moreplovaca,
ratnika,
jedriličara,
padobranaca.
Čuješ li me?
Pjevaju mi u zboru
dok
u samotnoj tišini
jutarnjeg skloništa
gubim crvenu nit.
Priče mora
koje je
izrodilo i oduzelo
već bezbroj života.
Gubim se.
Čujem li se?
Čujem li se još?

*

Nema mračnih
tragova
iz ništavosti
kao ni
lakih puteva
do zrelosti.

Samo je rast
na stazi
k vječnosti.

*

Šarenilo
života –
nagrada onima
koji se usude
zaroniti
u mutnost
raznorodnosti.

*

Klizim.
Klizim
na tlo
i uzdižem
se u nebo.
Presjedam
u novo tijelo.

*

Možeš čeznuti,
možeš trčati,

možeš letjeti.
Ali neokaljanost
neprestano
živjet će
samo u nevinima.
Onima,
još nerođenima.

*

Mreža čežnji
i osjećanja.
Nikada nećeš
doživjeti svu tu ljepotu,
ali možeš sanjati,
rasti prema nebu...

*

Vjetrenjača života –
ljuljanje sad na jednu
sad na drugu stranu.

Ravnotežu
ne dohvati.

*

Ako raniš me,
mogu iskrvariti.
Ako pomiluješ me,
možda procvjetam.

A na putu svakom
vječito

odsad
u tebi živim.

*

Nestat će
vječnost,
pretačući se
u drobljenje.
Više neće biti
stjenovitih gomila
ni pješčanika.
Ostat će još samo
prah.

Hoćemo
li i mi sami
nestati
zajedno sa
svakim tragom
koji svjedoči o tome
da je uopće ikada
postojao
život?

*

Kućica rasti –
kolijevka ljubavi.

(...)

Otvori,
otvori se.
Odlazim u svijet.

Iztok Osojnik, Ljubljana

Oda za Peta Townshenda in Jima Morrisona

pesem o petu townsedu in jimu morrisonu je bila
napisana v New Yorku v stanovanju 3L na 374
Manhattan Avenue

v predelu Brooklyna imenovanem Williamsburg
26. novembra 2017

le nekaj dni pred mojim odhodom nazaj v Evropo.
Jutro je bilo sončno, na cesti je bilo še nekaj prostih
parkirnih mest.

Zadnje dni kot odštekana poslušam stare rokerske
bende,

od pevcev bi poleg v naslovu omenjenih dveh omenil
še Jerryja Garcio od Grateful Dead in sebe,
pevko slavne rokerske skupine Papa Klinjal Bend ter
kitaristke, ki ni imela pojma o igranju kitare,
iz konca sedemdeset let prejšnjega stoletja. Pesem ne
teče,

kot sem upala, morda je temu krivo to, da ne pišem v
tercinah,

ampak v formi zgoščenobesednegamonolita

ki ga zdaj tu razbijamo,
s tem pa, ko sem jo razbila,
je iznenada prišlo do zastoja,

saj oni navdih, ki naj bi me vodil
prek pergole verzov,
ni niti vdihnil, kaj šele izdihnil,

tako da se moram zdaj znajti sama, gola kakor sem nad
in pod kožo,
gola, kakor sem. Je pa prišlo do čudnega dogodka,
in se je oglasila moja anima

tako da jo zdaj pozorno motrim
v pričakovanju njenega nadaljnjega pesnikovanja,
kar lahko dojamemo tudi v duhu one etimologije in

besedne razgradnje, ki je videti takole: pes-ni-kovanje.
To verjetno ni ravno pesniško,
ni sicer nič novega, tako Celan kot Cummings

sta na prelamljanju besed zgradila
imperij na parnasu,
v svoj izdelek sta zarezala

glas, ki od spodaj pozvanja v zlatem
hebrejskem ogrinjalu
in kliče boga, oglasi se, oglasi se,

s svojim mogočnim adonai
oživi besedilo,
kar konec koncev tudi karakterizira dobrega rokerskega
pevca

in bend scela, pričakuje pa se tudi,
da je tudi meni, da je meni iz ust poletela zlata ptica
in zasadila kljun v živo utripajoče srce

da sem obrnila list
in se zvrnila v narobni svet alice iz ogledala
s tem, da ni niti ogledala,

ki naj bi ga adept brusil in čistil,
da se na njem ne bi nabiral prah,
niti prahu, ki naj bi se kjerkoli nabiral

sedem korakov je sedem korakov
tega ni niti moč niti treba tajiti
bila sem slepa, stegovala sem vrat gor
proti ozki okenski lini zapora pod stropom
v letih temnice sem se spremenila
v žirafa

vidim, nevarno je
opustiti tercine
njihova zrahljana sestava

človeka navduši
s komaj slišnim krikom metulja,
medtem, ko pete townshend

s silovitimi zamahi na odru
razbija električno kitaro
in mislim, da je to počel tudi jimi hendrix,

vse tri sem videla igrati v živo
in tudi sama sem kot vodilni vokal to v živo počela,
ampak to so samo spomini in svet se vrti naprej

Zagabrijel (ulomak iz romana)

Štefek Mrak, pak, ponovno na biciklu, vrti u glavi ciklus slika, što mu se urezaše u pamćenje iz pustinjakove priče o neposlušnoj gospođi banici[1] u crnoj vještičjoj kabanici (tako nekako je bijaše zamišljao) s tajanstvenim kartama pred sobom na stolu (a što je zapravo ne bi zamislio golu?). Jer nije ona neka sramežljiva klinka i već klize plašt i krinka put saga niz naga ramena preuzvišene plemkinje, plemenite Margite, rođakinje samog božjeg grofa Tisze, dok potajice čita spiritističke spise i nimalo ne vise te jedre aristokratske sise. Uh, pomisli Kmica, digo mi se! Ko mađarske zastave, što ih digo Héderváry, erotsku maštariju da mu njima kviri. Ali ne da se Kmica, dok zagledan u kantu uzbuđen već smišlja sljedeću poantu. Ruke bijele, banske, otmjene i tanke, otvaraju kartu neutješene nimfomanke, a preko nje - opa, velika arkana! – kartu felacija (jel' to koplje bana?). Naravno da nije, pa nije, rekosmo, Margit klinka, ali nije baš ni da misli na sirotog Hinka[2], što se nervozan pred sucima švica. Treća je karta sama stidnica, pica, što jaše na konju i nosi crni stijeg. Sljedeća je karta širok Venerin brijeg, a onda, kak se šika, karta ljubavnika. Pa Sunce, pa Mjesec, pa razni simboli, ali svi su simboli ovdje sad goli, uspuhani, zadihani, oholi i holi, Kao karta šumarka stidnih uvojaka, slijedom tajna štih u špil naopaka, i na tu će kartu kavaliri pasti, jer svaki je špil samo špilšul strasti. Špilšul taštine i dokone žudnje, mirakul tišine i samotne bludnje, što priziva dane jarosne, sudnje. I

nastavlja Margita, da slika se zgusne: mala arkana za male propusne usne. U Banske dvore, kroz rajske dveri, ulaze koplja, štapovi, fenjeri, razliven pehar i brdo zlatnika i nadmena kula da zguzne se slika. A nad njom, kao naopaka baza, kao blijeda Mliječna staza, kao razjapljen nebeska pizda, kreči se mudračeva osmokraka zvizda. Pa ustaj onda ti crveni bane, čekaju te usne vrele i slane, bit ću tvoja košuta, bit ću tvoje lane, Pirgo intacta, a virgo - ad acta. Tu ne bi škodilo malo manje takta. I ne razumije Kmica baš sve svoje misli, jer i u njih su se valjda stisli ti neki kodovi, šifre i znaci, spolovi, rodovi, zvijezde i kraci o kojima, kako čuje, posljednjih dana svi šuščaju i bruje. I sad još samo da plemenita gospođa Margita otvori kartu maršala Tita, jer taj bijaše jebač, tako bar pričaju, ne samo oni što ga veličaju, priznaju mu tu vrlu osobinu s knedlom u grlu i oni što ga ruše. O, kakve zmotane duše! Ali ne pale Kmicu Brozove krevetne ofanzive, on žudi slike raspojasane, žive, u špilšulu luda, svijet, obješenjak i jedan kaj vapi žarki ilinščak (prošlo bi i to kak-tak). I jošte tu se uzoholi kolo sreće uokoli, što vrteći se ne pristaje: tko bi gori, eto je doli, a tko doli... eh svi su simboli oholi i tašti, i to ga boli, ne, za to ga boli, jer on je režiser svoje sreće, makar i u mašti. Njegova je za bicikl prišrafljena kanta dublje vrelo mudrosti i od samog Immanuela Kanta, a i taj je Kant zapravo cunt, svetskoga fajrunta folirant kak gospon Fulir i Bastlov vampir i ne bu s cvetjem slavil tajni pir. To smije samo gospođa banica, plemenita Margita, što ispod karte druga Tita (у белој летњој униформи) onkraj svih stega, pravila i normi izvlači kartu Prijapova rugla, i gle, nije li to kristalna kugla, tu pokraj maršala, desno od Baala, između Grala, postolara i Vraga? A grofice stidnica, i

dalje naga, Kmici se sad ukazuje straga. Pa u grlu i sam staje krotiti knedlu, jer osjeća se nekako gol u sedlu. Znao bi on između njenih nogu prokrčiti put svom očvrslom glugu, svom drskom drenu, što u trenu u počast grofičinoj guzi suzi mu hlače za dobar broj. U boj, u boj, mač iz toka, bane, kadli iznenada niotkuda u kadar mu bane još jedna ljepotica razgrnutih halja. I sve je super i baš kako valja, a stiže ih još, košnica prpošnih, pohotnih komada kreči se sada oko Margitine galaktičke gatalačke meštrije. I nije da mu nije pravo, sve je to lijepo, bit će nekako i zdravo, to uzbibalo talasanje golih tijela, ta tamna oaza ekstaze i plesa, taj vreli dah u vrelome mraku, taj čarobni prah u čarobnom zraku, ali onda mu u tom čudesnom svjetlu pogled s kante andante sklizne na metlu i tu mu – ali već je kasno – odveć naglo sve postane jasno. Pa nije metla samo sredstvo njegova otuđena rada (jer istinski vlasnik gradska joj je vlada), nego i letački rekvizit svake čestite vještice. Stoje li metle osedlane i spremne negdje izvan prizora ili će kristalna kugla poput pokvarena televizora tek pokazati tajni cilj započele orgije, to kmica Kmici neće da otkrije. Ali razvidno je da posred kmice tancaju same coprnice, demonske sluškinje, bestidne vještice (a on mislio vestalke skinule vestice, pa malo žestice, pa brigu na veselje... eh, ti glupi predmeti želje!). I kad se svaka od njih dokraja obnaži, oko kartaškog stola gola mjesto traži da okrene stražnjicu kristalnoj kugli i nad kartama ispuni svoj pakleni dug: tu zatvara se vještičji krug! Sirotog Štefeka opet prolaze trnci jeze, graške ledena znoja cure mu niz čelo, jer cure tek započese svoje istinsko sijelo, a on iz tog kruga više ne može van. O, kakav usran, usran dan! Narastao nemir otima njegovoj vožnji svaku suvislu smjernicu, kadli gle: guze

se coprničke združije u golemu Veternicu! (S punim pravom pitate postoji li zbilja negdje takva kružna spilja, ali uz pomoć vještijeg bilja valjda da.) I čuči Kmica odjednom u toj vještijoj kući, skutren u kutu, sve dršćući, strahujući da koja od njih skrovište mu ne dokuči. A v kmici, v stidnici, pri črleni luči, čul se je veter kak prostački huči. I leteli su lasi i kričali su glasi: Bežite, bežite, deca črne žuči, škure vas se zvezde spremaju zatuči! I zapuhnuše vjetri, vihuri i bure, na prozorima, gdje ih ima, zaplesashe škure, ulicama ljudi bezglavo jure, izvrću se kišobrani, baruše frizure, a negdje na Jankomiru, usred sve te strave, gospodinu s labradorom vjetar otrgnu šešir s glave. Pod olovnim nebom svud nevremena znaci i Kmicu vihor zamalo s bicikla baci, ali vještice ga i dalje drže u šaci. I zapanjen on gleda golo coprničko kolo, što iz bakinih priča još dobro ga pamti. I vidje nasred stola: blještava do bola kugla od kristala počela da plamti. Snagom kružnih veterničkih flatusa (reklo bi se: powered by) objavljuje ona status svih statusa i da je svijetu kucnuo kraj. Nepogrešiva kao astrolab, točna kao horolog, a u kristalu zaključan nemoćan meteorolog[3]. I nebo se stušti i kiša već pljušti i tuča samo što nije. Svud grmi, fijuče, vrije i brije, a Kmica samo gleda kako da se što prije skloni od vlastite maštarije i od nepogode. Radost ode, ode uzbuđenje, ode slatka strast, i neće mu među nogama ništa više rast', ne podbada ga više ni drzak dren, ni glog. I jedva pred tuču dospije do birtije što zove se, znamo, Van Gogh.

[1] Margita Teleki, supruga hrvatskog bana Khuena Héderváryja

[2] Hinko Hinković (1854-1929), zagrebački odvjetnik, političar, publicist i spiritist

[3] Karta umišljenosti, oholosti i taštine, dakle, kule ili velike kurve Babilona, karta je njegove kazne. Kazne za isprazne vremenske prognoze na raskrižju dijagnoze, gnoze i groze. Reći: 'ja sam taj o kome ovisi vrijeme' navlači na sebe breme neizmjerne odgovornosti, budnosti i ornosti. Ne nosi li se ono sa stilom, kaže nam karta slijepog krojača, kazna se plaća milom ili silom prema Hoffmannovu naputku: U kristal sad nek' bude ti pad.

Zoran Perović, Samobor

Godišnja doba

Okna snježe,
zima steže
nemilostivo.
Mrakom gaze
bijeke staze
neustrašivo.

Muk, tišina...
Spi bjelina
nepomućeno.

Lebdi mirom
k'o svemirom nespoznatljivo.

Sunce viri,
proljet miri
neodoljivo.

Sviće, rudi,
sve se budi
nezadrživo.

Svud zeleni,
šumi, pjeni
neukrotivo.

Tijelo gori,
vatrom zbori
neutaživo.

Sjene bježe,
sunce žeže
nepodnošljivo.

Zlato klasa,
svud talasa
nepožnjeveno.

Kamen sijeva,
slavuj pjeva
nezaboravno.

Trun ljepote...
Oči pote
neutješivo.

Jesen dugom
šara lugom
neponovljivo.
Magla siva
jutro skriva
neumiveno.

Lišće šušti,
kiša pljušti
neumoljivo.

Dušom breca
k'o da jeca
neizrecivo...

Damir Pilko, Zagreb

Savršen mir

Netko bi pomislio da je petak,
siv, sam sebi dosadan,
a nije...
nedostaje još šesnaest sati.
More se utopilo u sivilu neba
ili su možda uloge zamijenjene?
Mir, svakako obostran.
Galebovi u tišini spavaju u tom sivilu.
Barke u marini ni da se pomaknu.
Između usnulih otočića
miruju izmučena vesla
bezbroy puta na pučinu otisnutih barki.
Parangal se tišinom okitio
da ne probudi nestašan riblji svijet
koji bi ga mogao nemilosrdno vući amo – tamo,
a njemu je lijepo baš tako se
„točati“ u sivilu neba i mora
pored barke koja miruje
kao kriška limuna u čaši vode
povremeno praćena tupim, sivim pogledom
koji uzalud traži vedrinu Tvojih očiju.

Nenad Popović, Pula

Tjentište, brod

Tito i Jovanka, tamo daleko gore na vrhu, živjeli su velikim životom. Ostalih dvadeset milijuna živjelo je svoje male. Premda, tih dvadeset milijuna nisu bili mali obični ljudi. Jer, bili su ljudi posebnog kova - samoupravljajući. To ih je izdizalo iznad svih ostalih. Jugoslaveni su bili najuznapredovalija grupa ljudi na zemaljskoj kugli. Bili su bolji od građana «kapitalističkih zemalja», tih ljudi koji su još uvijek živjeli u polumraku vlastite civilizacijsko-povijesne zaostalosti - jer nisu ovladali sredstvima rada pa stoga nisu bili krojači svoje sudbine. Bili su Jugoslaveni bolji i od sovjetskih građana, prvih koji su pokušali socijalizam, ali, ovaj, nisu postali kao mi. Zaostali su u evoluciji, zarobljenici primitivnih oblika zajedničkog života kao što su kolhozi, politbiroi i staljinizam. Jugoslaven pak živio je krajnje intenzivno, u adrenalinoskoj euforiji avant-garde, prethodnice čovječanstva.

Na javnoj sceni, u radnom kolektivu, u mjesnoj zajednici, bio je div, heroj, čovjek na katarci Santa Marije, protagonist drame grčkih razmjera. No privatno, lično, živio je malim životom. Čim bi se, poslije posla ili sastanka, za njim zatvorila vrata kolektiva, kasarne ili mjesne zajednice, on bi otišao u svoj neznatni svijet: u mali stan, u malu obitelj, sjeo bi u svoj majušni auto od 600 kubika, provodio slobodne dane u maloj klijeti s malim vinogradom, ili u svojoj maloj vikendici na moru.

Privatnost, tamo gdje je stanište individue, bila je tek mjesto odmora, mjesto skromnosti i predaha. Jer, od ponedjeljka u 5, kad se ustajalo, do petka 15 sati, kada se vraćalo kući, bio je na velikoj sceni, gdje su napori divovski: držanje piramide, gdje se je bilo dio Mi isprepletnih ruku i pognute glave.

Obiteljski pak Mi, a kamoli neki projekt Ja, bio je drugorazredan. Tek trivijalije kao pitanje vikenda, kupanja ili pečenja mesa u kratkim hlačama. O ličnom i privatnom život govorilo se zato kao o intimnom. Dakle kao mjestu slabosti, mrmljanja umjesto govorenja, dijelu života slabih i nevažnih struja, a u prvom redu život iza zatvorenih vrata.

Za praznika, ovisnici o radnom tjednu, radnom naporu, borbi za socijalizam pretvrali su se u species vikača. Na Tjentištima i po seoskim i gradskim trgovima, odabrani vikači satima su se nadimali u mikrofone, puni energije. U prazna popodneva tokom beskonačnih sati to vikanje televizijski prenosilo se do u svaki stan, za one ovisnike koji jedva čekaju ponedjeljak, kao razonoda, premoštenje. A oni drugima, koji su clean, prenosilo se kao apel i prijetnja - da je u ponedjeljak u pet opet piramida, i to još žešće. Kako netko ne bi zadrijemao u tom svom intimnom prostoru. Vikanje je bilo to žešće i dulje što su praznični dani bili dulji, a često su još i bili «spojeni s vikendom».

Ti masovni događaji s vikanjem za one koji su odustali od bilo kakavog privatnog života, pa makar i onog kljastog, bila su stalna ponuda života u Mi. Autobusi u cijeloj zemlji ili barem federalnoj jedinici bili su spremni

da ih odvezu na Tjentišta. Parkinzi tamo bili su ogromni. Svaki tko je htio, tko kod kuće nije mogao izdržati teret života kao Ja, mogao je poći i su-vikati ili tek šutjeti i slušati - ali u živo. Poslije je pak mogao «razdragano zapjevati», uz vrući «partizanski grah» ili nešto s ražnja. Potom bi se vratio u stan doslovno samo da prespava iscrpljen od jugoslavenstva, borbe koja traje već desetljećima i neprestano se zahuktava, upravo se, tek sada zapravo zahuktavala - pa se za privatni život ni nije moglo imati vremena.

No, to je bilo na kopnu. U isto vrijeme drug Tito plavi srednje velikom jahtom koja ljupko reže valove a sunce sja. Tito je potupno je miran, duboko šuti. Opuštenih je facijalnih mišića, gotovo je nasmiješen; a kad mu je dosta sunca, sići će u ugodnu polutamu salona.

Tamo na oduljem stolu uz koji su poredani kožom obloženi stolci i klupe čeka ga jedna jedina šalica crne kave. Postavljena nevidljivom rukom. U svetoj tišini i uz ugodno vibriranje dizelskih motora, on međutim neće posegnuti za kavom i srknuti je, pripaliti cigaru i dohvatiti novine.

Ne, novine je pročitao još ujutro, cigaru će zapaliti tek poslije večere gore na palubi. Sada, u polutami utrobesalona on samo je: u samom središtu smisla svoje egzistencije i smisla još dvadeset i dva milijuna egzistencija tamo na kopnu. Koje se s broda više ne vidi; vide se samo još otoci koji tako spokojno leže u moru da se doimaju nenastanjeni.

Apsolutna je tišina. Nad brodom povremeno preleti tek neki galeb, uz nevini krik taj usamljene lijepe ptice. Nevinost pozdravlja nevinost. U apstrakciji plave boje susreće se bjelina galeba s bjelinom njegovih hlaća i košulje, susreću se bjelina mornarskih uniformi i bjelina pjenušavih kresti valova; puše maestral, taj dobri vjetar valjuška brod, tek toliko da ga ugodno malo ziba. Ziba i veliko nevino dijete plavih očiju u njemu, koje će, evo, na čas zadrijemati, onako samo malo, pa će mladi mornari hodati još nečujnije nego inače. Tito, naša beba, usnula je. Kako je to dobro u njegovim godinama, duže će nam poživjeti.

Momci u bijelom, domovine najljepši sinovi, pazit će na usnulog oca, dijete, starca i muškarca istovremeno, muškarca koji je onomad obavio ne samo onaj težak posao da nas sve rodi, muškarca koji je u neviđenom jebačkom činu začeo dvadeset milijuna ljudi, već i istovremeno udario i odagnao i Nijemce, i Talijane, i Ruse i Amerikance, a onda pojebao čitavu zemaljsku kuglu, i sad se odmara.

Dino Porović, Sarajevo

Nema zvona (NoBel)

Nema zvona (din-don, adio)
za papu, popa, fratra, sveštenika, hodžu
za pup, behar, listanje, zrenje, branje, krckanje.

Nema zvona (din-don, adio)
za rađanje, odrastanje, učenje, srastanje,
za mučenje, bešumno kretanje, bezočno laganje.

Nema zvona (din-don, adio)
za ljudsko bjesnilo, noćne straže, plač
za moralne blamaže, etičke udave i gnjavaže.

Nema zvona (din-don, adio)
za skrivene kurvinometre, zakrivljene poglede
za artiljerijske počasne salve, dove i božje psalme.

Nema zvona (din-don, adio)
za ništavilo, mirotvorce, stihotvorce, borce
za pseća prava obeshrabrenih, obespravljenih.

Nema zvona (din-don, adio)
za kartografe sa salvete, svilene bubice
za iskusne, stare prevarante, haljine bez čipke.

Smrt je ni kajanje ni stajanje
mimohod čempresa do beskraja.
Hej sestro, hej brate,
nijemi su i zvuk i zvon,
u jedinstvu boga tišine.

Eduard Pranger, Zagreb

Ljubavna

Osim nekoliko šetača koji bi u ovo doba jutra izvodili svoje ljubimce na prvo pišanje, park Ribnjak je bio pust. Volio sam ga zbog te privlačne osamljenosti jer bih u njemu sakriven od pogleda mogao u miru i tišini pročitati novine i napuniti baterije pred početak pisanja. Bio je to ritual koji nisam propuštao. Danas, nešto se tu ipak događalo; preko puta, ispod velike stare vrbe koja je rasla na rubu presušena korita gdje je nekada zaista i bio ribnjak, radnici su postavljali novu klupu. One lijepe stare drvene, izlizane vremenom i izrezbarene srcima zaljubljenika, mijenjali su novim, metalnim, od sjajnog nehrđajućeg čelika i s plastificiranim crnim sjedalima. Zamijenili su skoro sve i preostala im je još jedino ova moja na kojoj sam sjedio. Promatrao sam ih kako rade kad me škripa šljunka na stazi natjerala da odvratim pogled.

– Slobodno?

Stariji čovjek, susjed s kata iznad zgrade preko puta parka u kojoj sam stanovao, stajao je ispred mene. Površno sam ga poznavao, jedva da smo se i pozdravljali. Mada bih najradije rekao ne, klimnuo sam glavom i on je sjeo. Naravno, obistinilo se je ono čega sam se i bojao, nekoliko minuta kasnije započeo je razgovor.

– Vite one tornjeve Katedrale, sused?

Rukom je pokazao smjer.

– Sad se jedva vide od ovog drveća, al nekad vam se baš s ove klupice lepo mogla videti cela crkva, s krovom.

Klimnuo sam glavom ne gledajući ga. Pravio sam se da sam duboko zadubljen u čitanje, ali uzalud.

– A znate koliko se ljudi hitilo s nje? Mladi ste, vi to sigurno ne znate, al puno. Danas se tam gore na te tornjeve nemre, ali nekad se moglo kak se htelo. I najviše su se hitali mladi. Ljubav znate, i te stvari...

Iz pristojnosti, okrenuo sam se prema njemu i to ga je još više osokolilo.

– U moje vreme ljubovalo se tajno, tak da niko niš ni znal, ne ko danas, svako dela kaj hoće i nikog ni briga za ništ. Gole riti kam god se okreneš.

Išli su mi na živce ti penzioneri koji vuku uokolo ljude za rukav i dave ih svojim dosadnim pričama. Starci žive od uspomena i za uspomene i misle da su samo oni prošli sve i sva. Nisam imao srca prekidati njegov monolog, zapravo, molio sam sve svece da ne nastavi. Osim toga, imao sam dosta i svojih problema, pisao sam novi roman, a već deset dana nisam ukucao ni retka. Tko je mene slušao? Pokušao sam se vratiti novinama, ali uzalud.

– Znate sused, život vam je čudna stvar. Danas su ipak neka druga vremena, ljudima više nije važna ljubav, zapravo nisu više važni ni ljudi. Važne su priče. Novine su pune priča o kriminalu i prevarama, samo se o zlu piše. Nekad je crna kronika u Večernjaku bila na frtalj stranice, a poglećte danas. Na dve, tri, i više!

Uzdahnuo je i već sam se poveselio da je odustao, ali uzalud:

– Ima jedna priča tu z Ribnjaka, stariji je znaju, o Leonu i Veri. Možda bu vas zanimala, čul sam da vi pišete knjige...

Nisam se imao snage pobuniti, samo sam ga pristojno gledao i ponadao se da neće dugo.

- Pa recite, ali nemam baš puno vremena...
- Ma bez brige, nije niš dugačko, al je zanimljivo, bilo bi šteta da se zaboravi.

Primaknuo se malo bliže.

- Evo kaj se dogodilo. Tu negde još prije rata, onog drugog, tu su vam stanovali jedna Vera i jedan Leo. Tu, u ovoj kući dole, vizazvi naše, vidite?

Pokazao je prstom negdje iza nas, preko ceste kojom je baš prolazio tramvaj.

- Oni su vam odrasli skup i u gimnaziju su išli zajedno. I tak, znate kakva su deca, kad je mala malo zrasla, onak, u pravu pucu, Leo se zaljubil. Pubertet. To je normalno.

Pored nas je prošla gospođa s crnim labradorom na dugačkoj uzici. Pas je imao sjajnu dlaku, ali je bio predebeo, pravi gradski. Vidjelo se da mu nedostaje šetnje i trčanja.

- I kak sam rekel, ta Vera je zrasla u zgodnu pucu, visoku, vitku s dugom plavom kosom i svi su dečki u kvartu bili bedasti za njom, a bil je i Leo samo ona to nije znala. I onda je došlo ljeto, a škola je završila. Stanovali su u istom ulazu, vite tam...

Ponovno se okrenuo i pokazao istu kuću kao i prije nekoliko minuta.

- Mala je bila je iz bogate familije. Židovski, znate. Nije imala braće i sestrih, bila je jedinica i roditelji su joj bili strogi, nisu joj dali da se z nikim druži. Mislim, z nikim iz kvarta, al se ona ipak potajno viđala z jednim Ratkom, sinom od jednog Srbijanca kaj je u Petrinjskoj držal birtiju. Ratko je bil zgodan dečko, visok, crn i jak i bahat, baš pravi fakin. Igral je i nogomet za Građanski, a znalo se da se bavil i švercom, kak i njegov stari. Malo malo pa bi im redarstvo došlo doma i tak. Njeni su nekak saznali za tu njihovu vezu i, Židovi ko Židovi, zabranili su joj sve

izlaske. Leo pak, onak bedast i naivan, tak se zatreskal u nju da je vrebao svaku priliku kak bi joj prišao, al nije išlo sve do jednog dana. Vera je išla u Mesničku na klavir i jedino kad ju je mogel vloviti negde vani bilo je prije ili posle tih njezinih satova klavira. Jedan dan ju je pratio i, kakti slučajno, sreli su se u gradu. I tak je sve krenulo, počeli su se nalaziti. Problem su opet bili njezini doma, stari joj je brojao svaki korak i dobro je pazio kam ide i s kim se druži. Skušio je da se mala viđa s Leonom koji je pak isto bil iz židovske familije. To je starom pasalo, valjda si je mislio, kad već mora biti, bolje da je naš. Znao da se Židovi družu samo sa Židovima, ne, još pogotovo u ono vreme. I tak, Leo i Vera su se viđali, starci su bili mirni jer su stvar kontrolirali i sve je išlo kak treba. I trajalo je to par meseci, a onda jedan dan – iznenađenje. Leu je na vrata pozvonio niko drugi nek onaj Ratko. Malom bogme ni bilo svejedno i dobro se ustrtario. Ipak je Ratko bil stariji fakin i na lošem glasu. Ipak, lepo su se seli i Ratko je Leu objasnio o čemu se radi. Kaj se dogodilo? Vera i Ratko su znali da su njezini protiv njihove veze i dogovorili su se da Vera odglumi da je prekinula z Ratkom i da ide z nekim drugim. Zajedno su odabrali Lea jer je bil balav i jer je bil očigledno zatreskan u nju, a bil je i najbliži. Plan je štimal i sve je klapalo kak treba do prije tjedan dana kad je Vera priznala Ratku da se fakat zaljubila u Leona i da ne želi više biti z njim, nek s Leom. Možete si vi to zamisliti?

Napravio je pauzu i pogledao me slavedobitno. Primijetio je da me priča zanima.

– I ništ, Ratko je štelo uveriti Lea da prekine z Verom. Rekel mu je da oni misle ozbiljno, da su se potajno zaručili, da su se već prije njih dvoje dogovorili da Vera pobegne od doma, da je to među njima jako čvrsta

ljubav, a da je veza između nje i Lea samo neki Verin trenutni hir. Leo je bil očajan i nije znal kaj bi napravil, jer Vera mu nije ništ o svemu tome pričala. Drugi dan našel se z njom kod Glazbenog paviljona na Zrinjevcu. Rekel joj je sve o sastanku s Ratkom i Vera je zaplakala. Rekla mu je sve i molila ga da joj oprosti. Onda mu je priznala i da je trudna z Ratkom i da ne zna kaj bi napravila. Doma nije smela ništ reći jer bi je stari vubil, Ratka više ne voli i ne želi uopće biti z njim, a nosi njegvo dete. Leo vam je tad imal sedamnajst, ni školu ni završil. Bil je smrtno zaljubljen u Veru, ali najgorje mu je bilo to kaj se ona dala tom Ratku i nosila njegvo dete. To je njemu bilo strašno.

Priču su prekinuli oni radnici preko puta. Završili su s poslom i neodlučno su krenuli prema nama. Pozdravili su i pristojno zamolili da se preselimo na onu novu tek postavljenu klupicu.

– Čujte, možete se pohvaliti da ste vi zadnji koji ste sjedili na ovoj staroj klupi i prvi koji ste sjeli na onu novu – rekao je jedan od njih smijući se dok smo se mi selili. A ta nova klupa bila je užas živi. Osim što se nikako nije uklapala u okoliš, hladna i neudobna, više je sličila nekom umjetničkom modernističkom eksponatu.

– Stali ste kod Lea – rekoh starom. – Onda kad je saznao da je Vera trudna.

Gledao sam ga pažljivo, jer sve je bilo dosta prozirno i naivno. Bilo je jasno da stari priča svoju osobnu priču, no koji je bio on od dvojce svojih likova, to je mene najviše zanimalo.

– Aha, da. Kaj je bilo dalje? Ništ, bila je to prava nesretna ljubav, ko iz romana. Jadna deca, bili su premladi i prebedasti i nisu znali kaj bi. Znafe, u ono vreme da puca ostane trudna?! Samo tak? Toga vam u finim

zagrebačkim familijama ni bilo.

– Pa što su na kraju napravili?

– Odlučili su se hititi s vrha Katedrale, eto kaj. To vam je onda bila ko neka moda, to hitanje s tornja.

– Ma da...

– Da.

– I bacili su se?

– E sad... To vam je pak jedna sasvim druga priča. Radi se o tome da je bilo ljeta, sedmi mesec četrdestprve. Pavelić je već prije tog, u travnju, proglasil Endehaziju i sve se spremalo za rat. Ljudi su bili preplašeni, al čujte... Kaj briga mladež za rat? Ljubav je ljubav i njih dvoje, onak blesavi, lepo su se odlučili skočit s tornja. I skočili bi oni, ali kaj mislite kaj se dogodilo?

Slegnuo sam ramenima.

– Tu istu noć su došli ustaše s kamionima i sve ih otpeljale. Prek dvesto ljudi, skoro celu ulicu. – Kamo?

– Kam? V logor, kam drugde. V logor.

– Sve?

– Skoro sve. Kolko se sećam, starog Müllera su odvezli u Savsku i tam su ga ubili, a Veru i njezinu mamu prvo su otpelali u Lobor-grad, pa u Jasenovac. Auslenderovi su jedno vreme bili zaprti na Zavrtnici, a onda su i njih podelili. Stara je deportirana u Auswitz, a stari i Leon su završili u Jasenovcu.

– A Ratko?

– E, Ratko. On se jedno vreme skrival po Zagrebu, a onda je pobegel u partizane.

– Znači, nisu svi poginuli?

– A ko je rekel da jesu?

– Pa mislio sam kad ste rekli...

– Ne. Neki su preživeli, a nekih više nema. Takav je život. Čudan.

– Pa dobro...

Bilo mi je neugodno, ali morao sam pitati.

– A kako vi to sve znate. Mislim, te detalje i sve to. Jeste bili možda s nekima od njih u rodu? I gdje su sad ti ljudi?

Čim sam to izrekao, osjetio sam da sam pitao nešto što nisam smio. Odgovor je bio grub, štur i kratak.

– Nije važno. Puno je vremena otad prošlo. I koga danas briga za ljude, važna je samo priča, kaj ne?

Ustao je bez riječi, lagano se naklonio na pozdrav i krenuo prema izlazu iz parka. Dok je nestajao iza gustog raslinja pratio sam ga pogledom. Imao je taj starac potpuno pravo; bila je to dobra priča, istinita i moguća, ali ipak malo puno, pa i previše staromodna. Danas, takva kakva jest, kao priča o nesretnoj i nerealiziranoj ljubavi, ona fakat nikoga ne bi zanimala. Baš nikoga.

Živko Prodanović, Zagreb

Pjesma o ostanku

zašto nisi otišao kada su padale bombe?
ostao sam jer sam ja kuća,
prag sam i prozor i dimnjak,
dobra i loša riječ i psotka i molitva
i na zidu fotografija s vjenčanja
i šareni papir s dječjim crtežom krokodila
kojeg bombe traže do besvijesti

zašto nisi otišao kada je vrag zajahao
na jabuku u dvorištu?
ostao sam jer sam ja dvorište
i pas na lancu i lastavica pod strehom
i nakrivljena televizijska antena
i oluk koji treba popraviti

zašto nisi otišao kada je crni mraz
zaledio vodu života?
ostao sam jer sam ja tu da ostanem

Lidija Puđak, Zagreb

(ne)ograničeni u vremenu

Tažimo životnu glad, poezijom
rasprostirući pred noge
nebesa kao tepih
tom spontanom molitvom
bez vremenskog razmaka
vežemo duše uz raj i pakao
sa dva lica i četiri krila
puštamo gavrane
da svojim oštrim kljunovima trgaju strvinu

neuki, tetoviramo križ na ramenu
ispisujemo testament na klinastom pismu
i čekamo neki zagrobni život
u kojemu se neće omesti mir za počinak

a mogli bi izroniti na površinu
mogli bi žnjeti posijano sjeme
mogli bi izaći iz vlastitog ropstva
mogli bi, kada bismo se sjetili
kako se koristi drvena brojalica.

Ljubica Ribić, Varaždin

Pobjeda

Pobijediti strah u noći kad se prsti uvlače u prorez između boli i nade. Kad sumnja zakoluta očima i nevjerica zaustavi dah.

Pobijediti strah pred nepoznatim.

Kriknuti grleno, snagom orla nad provalijom zebnje.

Pobijediti strah u noći kad se tijelo uvlači u vlastito ishodište nepostojećih svjetova.

Udahnuti miris noći, vonj nemani i otvoriti oči. Vidjeti vlastitu obmanu, avet što izranja iz dubine misli. Utrnuti žeravicu, opeći se i grohotom nasmijati slutnji. Zapisati na licu osmijehom sreću, otvoriti prozore i pustiti svježinu da obgrli gola ramena i nježno prostruji niz kičmu, niz stegna sve do vrhova nožnih prstiju. Ulična svjetiljka baca svijetlo u krug, sjene plešu, mjesec se bešumno provlači krošnjama, grad spava, a ti? Stojiš osvijetljena nebeskim fenjerom, ozarena spoznajom da je jedino vrijedno sreća utisnuta na obraze koji osvijetljavaju put izgubljenima.

I to je ljubav

Noć je poodmakla. Zvukovi postaju jasniji. Tvoje disanje mirnije. Toneš u nepoznato, odaje te osmijeh na rubu usana. Ugravirana sreća. Moje su oči kriješnice. Budnost ne zatvara vrata. Okret lijevo, okret desno, nekako je na leđima najlakše, sanjati.

Zidovi se otvaraju, ulazim u nove dimenzije, slike se izmjenjuju, isprepliću. Bezglasno govorim. Izmjenjujemo misli. Dvoje nas je, možda troje, više i ne brojim. Tu smo, zajedno, s druge strane stvarnosti u bestjelesnom kretanju nižu se filmovi. Tijelo je nepomično, duboko disanje pretvara se u nerazumljivo grgljanje. Govorim, nesvjesna govora. Objašnjavam licu bez lica, dišem ubrzano, gotovo da mogu dodirnuti nestvarno. U san ulazi stvarnost. Osjećam blagost dodira. Šapat zagolica ušnu školjku, "ljubavi, okreni se". Polu probuđena okrećem leđa dodiru, šapatu koji u istom času prelazi u krešendo hrkanje. Širom otvorenih očiju zurim u mrak. Okret lijevo, okret desno, nekako je na leđima najlakše brojiti ...

Nemanja Rotar, Pančevo

Mećava

(Varijacija na Tolstojeve teme)

Bilo je to krajem devetnaestog veka u Pančevu. Uoči sv. Nikole, najbogatiji i najmoćniji varoški zemljoposjednik Kosta Milutinović nije mogao da obavi važne poslove kupovine nekoliko stotina jutara zemlje pošto je imao obaveza u crkvi, kao njen veliki dobrotvor, a i kod kuće, gde je morao dočekati rodbinu i prijatelje na proslavi krsne slave. Tih dana Banat je prekrrio sneg i led pošto zima beše nezapamćeno oštra. Prohodnost je na mnogim delovima puta između naseljenih mesta bila onemogućena zbog velikih snežnih nanosa. Međutim, to sve nije smetalo veleposedniku, da čim su i poslednji gosti napustili njegov dom, organizuje pripreme za posetu susednom selu radi kupovine već unapred kaparisane zemlje. Milutinović je znao da ima dobre šanse za dodatno obaranje cene ako stigne po ovakvom kijametu kod prodavca.

U svilenom penjoaru i papučama, otvorio je sef i izvadio nekoliko hiljada forinti. Prebrojao je novac više puta, a onda čitav svežanj smestio u buđelar. Pozvao je konjušara i kočijaša Miluna da pripremi sanke i ždrepece. Ovaj se nerado odgegao do štale. Bio je to pedesetogodišnjak iz obližnjeg sela koji je više od polovine života proveo kao sluga bogatoj gospodi. Imao je porodicu u rodnom mestu, ali ona nije posebno marila za njega. Bilo im je važno da svakog meseca dobiju određenu svotu novca i to je sve. Mulunova žena,

otresita i nabusita seljanka, vodila je domazluk sa maloletnim sinom i dvema curama i nije zvala muža da živi s njima zato što je već više od tri godine imala vambračnu vezu sa jednim trgovcem. Mulin je bio sklon piću što je dodatno udaljilo njegovu suprugu jer se plašila da bi mogao ponoviti kobnu scenu od pre dve godine kada je pijan razvalio kredenac sekirom i isekao na param parčad sve njene haljine. Inače, ovaj pedesetogodišnji seljak, po svojoj prirodnoj ćudi nije bio sklon kavgama niti nasilju, naprotiv, svuda su ga cenili zbog njegove marljivosti, spretnosti, prilježnosti i dobre, pitome naravi. I sam zemljoposjednik Milutinović ga je nekoliko puta terao iz službe, ali ga je nanovo vraćao, ceneći njegovu čestitost, ljubav prema marvi i što je bilo najvažnije, njegovu jevtinoću.

Milun je upegao konje u saonice i čekao ispred avlije. Na ulici je vetar bivao sve jači, zasipao je sneg s krovova kuća, a na uglu ulice, kod zarđalog spomenika, kovitlao se. Kosta Milutinović je obukao bundu i stavio toplu šubaru na glavu. Tako krupan i debelo odeven odgegao se do saonica. Konji su rzali od hladnoće. Posmatrao ih je s cigaretom u ustima. Dim i para iz nozdrva su se mešali i nestajali, za tili čas, razgonjeni košavom. Povukao je dva, tri dima, pogledao u ždrepcu koji je frktao i grebao kopitom zemlju, pa se zavalio u saonice. Potapšao je Miluna po ramenu.

"Evo tebi, prikane moj, nekoliko forinti, za ovaj poduhvat. Nisam ja kao druge gazde da zakidam ili obećam kako ću platiti drugi put. A, ne! Kod mene samo pošteno i nikako drugačije. Ti mi služiš, ali ja vodim brigu o tebi. Zar nije tako, Milune?"

"Baš tako, gazda. Služim vas kao rođenog oca".

"I treba. Vidiš kakva su ovo smutna vremena, očas posla

čovjek se nađe na ulici bez prebijene pare. I šta onda biva. Skitaš u ritama, tumaraš od nemila do nedraga, išteš milostinju, a niko te neće i svi te se gnušaju. Zato treba vredno raditi, moj Milune, da se ne ostane go i bos".

"Znate, gazda, volim ja da radim, ali i volim da zasviram, pojedem i popijem. Onako da malčice uživam u životu".

"Nemam ti ja za to vremena", odbrusi jetko i skoro sa gađenjem Milutinović, "prvo sve poslove posvršavati, pa ako osatane vremena, a nikada, zapravo, ne ostane, onda može čovek sebi dati oduška".

"Ma znate kako je to lepo kada s večeri, eto baš ovako hladne i vučje, čovek može sebi priuštiti kraj vatrice komad pečenja i kriglu piva, a još ako pride ima kakvih držećih žena u blizini, ih, pa tu zadovoljstvu kraja nema".

"Dosta blebetanja, nego zateži uzde pa da krenemo!"

I razmrsivši kožne dizgine s alkam na kraju, Milun uz coktanje potera nestrpljivog konja koji je jedva čekao da krene po smrznutom i snegom prekrivenom putu. Vozili su se prilično dugo. Snežni pokrivač svakim časom je postajao sve veći. Put se teško nazirao. Ulični fenjeri duž puta popucali su od hladnoće i vetra pa je osvetljenost drumu bila sporadična i slabašna. Milun se vraški naprezao da ne sklizne sa saonicama u jarak.

"Baš je navejalo, gazda".

"Jeste, ali poteraj ti konje, valja nam što pre stići".

"Bojim se, gazda, da ne zalutamo. Put se jedva opaža, a odonud kreće i magla da se spušta. A šta kažete da se mi, ipak, vratimo, pa sutradan, polako na tenane, kada prestane ova vejavica."

"Nikako! Nemam vremena za gubljenje. Sutra cena zemlje može biti viša".

"Znam, gazda, ali džaba dobra cena ako nastradamo po ovom kijametu."

"Mnogo pričaš. Hajde, ubrzaj!"

"Vaša volja."

Milun je švićnuo konje više puta. Uz njištanje i frktanje ždrebci su nastavili da se probijaju kroz kovitlace snega. Kostu Milutinovića su počeli da peku obrazi od hladnoće. Noge mu nisu zeble jer se uvio u debelu ćebad. "Nemaju pravog kasa, sneg im smeta", reče Milun, tužno posmatrajući napezanje životinja.

Zemljoposjednik je ćutao. Pogled mu je bio uprt negde u daljinu, kao da je želeo da što dublje pronikne u noć koja se spuštala po banatskim poljima.

"Evo šume", reče najednom.

"Tako je. Sada možemo pravo ili levo kroz selo. Jeste duži put, ali sigurniji. Šta kažete?"

"Teraj kroz šumu."

"Ali, gazda, po ovom vremenu možemo se lako izgubiti. Put se jedva vidi. Konji gaze naslepo".

"Šta je? Uplašio si se! Bojiš se vukova. Ništa ti ne brini. Poneo sam ja pušku".

"Ničega se ja ne bojim, gazda. Samo velim nije vreme za ovaj put. Ali ako vi tako zapovedate."

"Zapovedam, nego šta! Samo napred i ne staj!"

Milun je zavitlao bičem i saonice su krenule kroz gustu hrastovu šumu. Pola sata vozili su se ćuteći. Nigde nije bilo nikakvog puokaza niti tragova drugih saonica. Put je postao nevidljiv. Konji su gazili po sećanju. Milunu su od vetra ozeble slabine i ruke na mestima na kojima je bunda bila rasparana. Kosta Milutinović je naduvavao obraze i idisao sebi u brkove. Obojica prekriveni snegom i injem delovali su kao dva polarna medveda. Postalo je tako mračno i tako se prašio sneg i odozgo i

odozdo da se prednji deo saonica nije dobro video. Najedared konji stadoše, očigledno osećajući neku opasnost pred sobom. Milun poskoči sa saonica i ode ispred konja da vidi šta ih je to zaustavilo, ali tek što je napravio nekoliko koraka, strovali se niz padinu. Smet koji se nadvio nad ivicom padine, uzdrman njegovim padom, sruči mu se za vrat.

"E, pa svašta!", promrsi i poče da razgrće sneg.

"Mulune, oj, Milune!", vikao je pomahnitalo veleposednik.

Nakon što se iskobeljao iz snega, Milun je počeo da se penje ka saonicama.

"Dolazim, šta kreštiš!"

"Gde si nestao, vrag da te nosi, hajdemo natrag. Bio si u pravu. Ovo nije vreme za trgovinu."

"E, moj, gazda, bojim se da je sada kasno."

"Zašto kasno? Treba se samo okrenuti i vratiti u grad."

"Da, ali samo pešice, pošto je pukla jedna noga na saonicama. Pogledajte, sigurno smo je raspalili u kamen."

"Šta to znači", razgnevi se veleposednik, "da treba ovde da noćim! Ti si kriv. Nisi pazio kuda voziš. O, s kim ja imam posla".

"Gazda, moramo da ostanemo ovde preko noći. Nema nam druge."

"Ali kako to misliš? Pa posmrzavaćemo se, budalo, vidiš da je ledeno."

Milun poče da odvezuje konje.

"Šta to radiš?", upita besno Kosta Milutinović.

"Moramo ih osloboditi kaiševa, jadnici, pocrkaće."

"A, mi! Baš me briga za konje. Šta će biti sa nama?"

"Valja nam da nekako napravimo zaklon, gazda. Da prevrnemo saonice na bok i zaštitimo se od udara

vetra".

"Pa radi to. Šta čekaš!"

"Trebaće mi vaša pomoć. Prihvatite se one strane".

"Prokleti crve, platićeš mi ovu glupost," reče Kosta Milutinović i besno stade da drmusa saonice.

Uspeli su da ih obore. Razgrnuli su sneg i posedali u zavetrinu. Pokrili su se ćebadima, džakovima, kožusima i slamom koju su držali u tovarnom delu saonica. Kosta Milutinović je stavio ruke u džepove i naslonio glavu na rukovat. Nije mu se spavalo, ležao je i naglas razmišljao, frfljajući sebi u bradu o jednom te istom, što je činilo njegov cilj i smisao života – o tome kako je stekao neizmerno bogatsvo, kako da ga još uveća, koliko drugi ljudi imaju, sa kim treba da se odmerava, koliko mu je para pothranjeno u banci, šta će i kako sa obveznicama i kako da udvostruči produktivnost rada svojih mnogobrojnih najamnika. Zemlju koju je kaparisao u obližnjem selu bila je od velikog značaja za Milutinovića. Nadao se da će preprodajom te zemlje zaraditi preko deset hiljada. U mislima je prevrtao novčanice po rukama.

"Eh, kakav sam ti ja genije. Kupi onde, prodaj ovde, zaradi toliko, ulož i ovoliko, a sve mora da štima. Samo da mogu da se domognem tog prokletog sela. Ovako moram da noćim ovde sa ovom spodobom od čoveka. Kako je to dobar posao. A kod kuće svi nešto ištu. I žena i deca. Govore vazdan: "Ima otac, bogat je on". A ne znaju, trošadžije besprizorne, koliko je teško zaraditi, koliko se čovek muči i kida u borbi sa novcem. Nemaju oni ni trunke poštovanja za ono što ja radim. Njima je bitno da imaju para i da troše na gluposti".

Ućutao je i pogledao u Miluna. Kočijaš je duvao u šake i gledao preda se.

"Da nam je jedna domaća, šta kažete, gazda?"

"Ne znam, ne pije mi se. Gubim vreme sa tobom, a zarada mi sve više izmiče iz ruku. Možda da osedlam konja i nastavim put sam".

"To je ludost, gazda. Smrzli biste se, zasigurno".

Milutinović samo odmahnu rukom i brižljivo se umota u ćebad. On zažmuri, nastojeći da zaspi. Ali koliko god da se trudio, san mu nije dolazio na oči. Opet je počeo sračunavati šććar, dugove kod ljudi, opet se hvalisao pred samim sobom. Ustajao je i legao desetak puta. Ćinilo mu se da noć neće nikada proći. Pogledao je u Miluna koji je spavao prekriven debelim slojem snega.

"Skoro će da svane. Zašto ja ne bih uzjahao Źdrepca i pokušao da se sam domognem sela. Ako stignem do pred jutro, opet ću biti prvi. Vredi pokušati", reće i dohvati kajiševu. Prišao je konju koji se uzbudio.

"Hajde, glupa Źivotinjo, vreme je da krenemo. Šta se trzaš, miran!"

Nabacio je Źdrepcu amove. Pebacio je jedno ćebe i dohvatio rezervno sedlo koje je bilo nakaćeno na zadnji deo saonica. Uzjahao je konja i krenuo kroz šumu. Mraz je stezao, a vetar fijukao kroz promrzle krošnje. Predeo je bio sablasan. Milutinović je počeo naglo da gubi samopouzdanje. Źdrebac pod njim je počeo da kleca od hladnoće i iscrpljenosti. Poćeo je da ga mamuza i lupa bićem.

"Hajde, brže, kljuse glupo! Zašto vas hranim nego da me nosite! Hajde!"

Ali konj nije izdrŹao dugo i storvalio se u sneg. Kosta Milutinović je pao direktno na glavu u smet. Izronio je sav okovan ledom po licu. Zaurloao je od bola i muke. Konj je samo nemoćno rzao i frktao, bacakajuć kopita. Velepovednik izvuće noŹ iz prsluka i zabi ga svom

silinom u dugi vrat životinje. Ždrebac se protresao nekoliko puta i potom ostao ukočen. I posljednja para je iščezla iz njegovih širokih nozdrva. Milutinović se izvru na leđa i pogleda u nebo. Oblaci su počeli da se razilaze i mesec je dobijao na snazi. Negde u daljini prskali su i prvi zraci zore. Jednolični zvuk vetra najednom zameni novi, živi zvuk koji se ravnomerno rasprostirao i pojačavao. U jednom trenutku postao je jasan. Bilo je to vučije zavijanje. Veleposednik naglo đipi iz snega. Uplašen okretao se oko sebe ne bi li ugledao zver. Vuk je zavijao negde u blizini. Milutinović podiže visoko okovratnik bunde i krenu nazad ka saonicama.

"Samo da me ne proždere ova zver. Treba da se domognem puške. Valjda je onaj glupi Milun budan".

Koraćao je, propadajući do kolena u sneg. Pored jednog stabla noga mu je propala nešto dublje i zaglavila se u pukotini. Počeo je nervozno da je cima ali nije uspevao da se iščupa iz klopke. Vučije zavijanje bilo je sve bliže.

"Neću da umrem u ovoj proklesoj šumi. Nisam to zaslužio, ja sam bogat čovek. Izvadio je nož iz korica i pokušao da rasčeprka sneg i zemlju oko noge. Stopalo se bilo zaglavilo među tvrdo korenje. Počeo je da ga reže. Sve je to bilo sporo. Onda se setio Miluna. Zaurlo je. Glas se gubio u vetru.

Vikao je neprestano ime svog kočijaša i na kraju ostao bez daha.

"Milune, stoko jedna", rekao je i nemoćno seo u sneg.

Milun je ležao nepomično, prekriven kožuhom i snegom. Kao i svi ljudi koji žive u prirodi i koji su prošli kroz nevolje, bio je strpljiv i smiren. Čuo je kako ga gazda doziva ali se nije pomerao. Jedna mu se noga smrzla u poderanoj čizmi i osećao je po čitavom telu izrazitu hladnoću. Pomislio je kako će možda umreti ove

noći i kako je veleposednik preterao i doveo ih na rub propasti. Misao o smrti ga nije baš mnogo uznemirila. Težački i kočijaški život nije bio ispunjen radosnim trenucima, već pre stalnim odricanjima i rintanjem. Uvek za druge, nikada za sebe i svoju porodicu. Bilo mu je svejedno hoće li skončati odmah ili ostati u službi Koste Milutinovića pa umirati na rate. U daljini su se čuli vukovi kako zavijaju, potom režanje, skičanje, pa ljudski povici u pomoć. Onda se opet čuo samo vetar kako huji kroz smrznute krošnje. Milun je bio nepomičan.

Kada je otvorio sledeći put oči, već se razdanilo. Pored njega ležao je ždrebac iskolačenih očiju. Na trenutak je pomislio kako je mrtav. Nije mogao da pomeri ni ruke ni noge. Bio je promrzao. Onda začu povike seljaka i lavež pasa. Glava mu klону u jednu stranu i on zapazi gazdin buđelar u snegu iz koga se ispale novčanice i rasule se svuda unaokolo.

"Eto kakve sam ja sreće, toliki novac, a ja ni da maknem", reče i poče prvo tiho, a potom glasno da se smeje.

Katarina Sarić, Budva

Kobajagi

Hajde da se pretvaramo:
da smo normalni -
da sve je kao
prije
nego su nas pregazili konvoji uvezenih
skalamerija sa zapada -
da nije bilo rata

Hajde da oživimo: sve one male
smiješne predratne metafore -
da se zavučemo u neke mišije rupe -
da ti grickam uho -
da napraviš mi rupe u siru:
kao nekad
u miru -
da zaboravimo režanje
pokislog psića moga
što lajalo je od straha
da ne sklizne u kič i patetiku
iza zatvorenih vrata -
da ne proglasiš ga za državnog neprijatelja
zapaljenog u retoriku -
samo sam tvoju pažnju da skrenem htjela
mačora tvoga
predatora

Hajde da budemo stereotipi
jednostavnosti -

Kobajagi -
carevi nagi
u novim odijelima -
da ponovimo svaki kliše
kojeg se dosjetimo -
da mi budeš i kuca i maca i medo-brundo
(topla ti je bunda)
a ja tvoja ludica i vjeverica
mala mudra -
da se izlizemo od upotrebe:
skrijemo u babine niše
i svo slatko od višnje
pokrademo -
a tegle razbijemo!

Ma hajdemo
u déjà vu!
pa mi reci da smo već viđeni
toliko puta -
da smo jedno drugom dosadili!!
Hoću da se dosadim sa tobom -
kao navika
prva kafa jutarnja
izlizana fraza
rečenica prosto-proširena:
onaj udoban stari ogrtač iz ormara
koji mi provjereno najbolje stoji -
Hoću da me iznosiš
i da nas zaboli za modne trendove -
da ti krpim čarape
džangrizava
u zlu i dobrome -
dok nas smrt ne rastane

Hajde da budemo nagi
jednostavno
rođeni:
da sve zaboravimo -
Kobajagi:
sve
osim ljubavi

Davor Šalat, Zagreb

Prboja za lanu

Svjetlost je plava
kad te kočijom vozim rubovima neba.
Svjetlost je žuta
kad si suncem, umjesto sapunom, peremo ruke.
Svjetlost je crvena
kad te pokrivam plaštem za vatreni san.
Svjetlost je crna
kad nam se prsti prebiru u mraku.

Riječ je prboja.
Kako poželim,
mogu ti prošaptati oči kao smeđe, zelene ili plave.
Mogu te predati moru, snijegu, šumi ili pijesku
i nazrijeti tvoje lice u svim bojama svemira.

Bez riječi nastaje mrak.
Velika mahnita ruka ide svijetom.
Kad je prebrišem,
zaprošit će te svjetlost.

Titanik je potonuo u svemir

Morski valovi zajahali su noć.
nema više ništa vedro pod mjesecom,
samo svlakovi palih letjelica,
tundra iz koje bulje smrznuti mamuti.

Ljudi čuče jedan u drugom
kao niz babuški
koje izlaze iz najveće,
a međusobno se ne poznaju.
Kada smo to pristali
da počne sveopća šutnja
i da se satovi ruše u bezdan?
Titanik je potonuo u svemir,
zvijezde su davna lica spašenih,
još drhtava od straha nad ponorom.

Sanja Šantak, Zagreb

Na Tijelovo

Tijelovo. Blagdansko je jutro, toplog kasnog proljeća. Još sam snena, u pidžami, raskuštrane kose sa šalicom tek natočene kave u ruci.

Uz prvi gutljaj, otvaram kuhinjski prozor i razmičem zavjese s pogledom na naše podstanarsko gradsko dvorište.

Cvrkut ptica, nešto kvadrata dvorišnog nebrušenog kulira i nabujalo zelenilo o kojem kao da je nekada davno netko brinuo.

Sve omeđeno mojim mojim pogledom, plavim nebom, blokovima susjednih kuća.

I mojim mislima, koje broje što bi sve danas trebalo odraditi, o čemu brinuti, o čemu ne brinuti, o čemu misliti i o čemu bolje ne misliti i gdje bi sve i danas trebalo otići i biti.

Prolazim rukom kroz kosu, udišem još svjež jutarnji zrak i zamišljam se u sjenkama ljeta. Zamišljam se. Zamišljam da sam odjenuta u romantičnu bijelu haljinu, nježnu poput latica cvijeća.

Takvom se želim vidjeti, ne stoga jer priželjkujem odjenuti vjenčanicu, već stoga jer nam se toplinom sunca već poprilično prišuljalo ljeto.

Danas je Dan grada Zagreba ali i Tijelovo je . U religijskom smislu Dan posvećen ustanovljenju Euhararistije ili Misnog slavlja s hostijom kao simbolom Kristove prisutnosti i utjelovljenja za sve nas.

Lijeka za sve, nas. Za sve nas, bez iznimke, kakvi god i tko god mi bili.

U praktičnom smislu, Tijelovo je dio produženog vikenda u kome su svi oni koji su si to mogli priuštiti.. pobjegli na more, koje je ljekovito mnogima.

Dakle opet smo tu negdje i sve je isprepleteno, sva značenja i simbolizmi.

Ovo religijsko objašnjenje blagdana možda samoj sebi kao katolkinja i nisam osobito točno prenjela no znam da mi je to još od djetinjstva zasigurno najdraži i najljepši katolički blagdan jer miriše mirisom posutih ruža i cvijeća u blagdanskim procesijama.

Možda najmanje bitno u generalnom značenju i važnosti onoga što se želi tim blagdanom i njegovim procesijama reći, no svakako za mene ono najdojmljivije iz sve teorije katoličanstva što me nosi kroz život, čistoća i ljepota latica cvijeća i ljekovitost hostije, tog hrskavog komadića spravljenog od vode i brašna.

Praktičan dio blagdana u smislu spojenog vikenda i bijega na more mislim da sam donekle shvatila najpraktičnije što sam mogla.

Tek je započeo a tako će brzo proći još jedan dan mislim si dok prebirem po tekućim brigama nalik brigama svih onih „slobodnjaka“ koji se slamaju pod teretom rokova ili pak čekanjem poslova koji će možda doći, svih onih kojima su nepoznati stvarni pojmovi spojenih vikenda i plaćenih godišnjih odmora.

Blagdan je ali i danas bih štošta morala. Uspjet ću učiniti možda pola ili tek ponešto od toga što bih morala jer više neću uspjeti a možda niti moći.

Sanja mi se, bježi mi se. Mašta mi se. Pluta mi se nad tirkizom pijeska, nagog tijela oplahnutog morem bez sidra u vremenu.

Može li mi moju žudnju za slobodom tijela oprostiti moje djetinje biće koje pamti miris rascvalih latica cvijeća

posutij u blagdanskoj procesiji ?

Nismo li svi isti ionako, nagi pred Božjim koji je stvorio i nas i našu nagost i latice cvijeća, našu krhkost i jakost, našu pravost i krivost, našu radišnost i našu lijenost ?
lima li se što za oprostiti osim ako ne možemo oprostiti sebi osjećaj uskraćivanja blagdana cijelog života koji nam je dat na poklon, potpuno tako, bez ikakvog razloga, da bi postojali ?

Gledam u svoj odraz stakla u prozoru i odraz dvorišta s malim zapuštenim vrtom, opustjelom sjenicom, drvenom ostavom za alat i opustjelim gredicama negdašnjeg povrtnjaka ili cvijetnjaka po sredini.
U mojoj mašti, sve kao da je nekada bilo nešto nešto nalik maloj oazi sreće, spokoja i mira nekome.

I sve kao da je odjednom utihnulo i nestalo, zajedno s ljudima kojih je bilo ali više nema.

Vidim ih okupljene u u spokoju sjenice nekog drugačijeg vremena .

Tko su oni bili i što su snili ? O čemu su oni brinuli, što su morali i o čemu su oni sanjali i o čemu oni maštali ?
Zamišljam ih uz njihove jutarnje šalice kave u lagodnosti nekog drugog vremena koje kao da se nije savijalo pod pritiskom.

Odzvanja lupanje nećijih vrata u nećijem stanu ponad svog nabujalog zelenila i opustjele oaze spokoja i odmahuju krila spoplašениh ptica koje se uspinju ka nebu. I odlaze.

I poneko će ptičje pero nježno dotaći tlo – ispisuje moja mašta

Bježi mi se, sanja mi se, mašta mi se, blaguje mi se život.
Sakupljam se u sadašnjost a ispred mene se nižu krovovi prekriveni crijepovima s pokojom satelitskom antenom, pokojim balkonom, pokojim prozorom s

roletama i zavjesama, pokojom kvačicom s ispranom praznom najlonskom vrećicom na pokojmem razapetom štriku tik do rasprostrtog rublja, friško od maločas.

Grad. Grad kojeg volim. Dan je grada kojeg volim. Miris svježine rublja, miris kave, miris zaprške u spravljanju nečijeg nedjeljnog ručka.

Glas radijskog spikera iz kuhinje nekog susjeda, najavljuje da je točno toliko i toliko sati.

Isto kao nekada – mislim si vraćajući se u moje djetinjstvo na nekoj drugoj adresi i zamišljajući prošlost na ovoj adresi – taj glas kao da je isti već desteljećima, nalik sidru u moru vremena.

Na trenutak zatvaram oči svojim bićem, pred rastvorenim prozorom s pogledom.

Sanja mi se, bježi mi se.

Mašta mi se.

Zamišljam se.

I otvaram oči uz nježan mačiji mijauk koje ispunjava cijeli prostor.

Dolje, u kutku dvorišta, dva su tanjurića otkrhnutih rubova.

Jedan s keksićima za macu i jedan s vodom u kome pluta latica cvijeta.

Daleko u daljini preko krovova kuća, krošanja i brežuljaka uzdiže se antena Sljemena, a gore visoko prema nebu predamnom uz zid od cigala uzdiže se bršljan nalik kakvom biću s imenom.

Zapravo i jest biće i to iz porodice bršljana ali meni nepoznatog imena.

Poodrastao je taj bršljan u ovih 20 godina otkako otvaram ovaj prozor s pogledom na ovo dvorište bez imena na ovoj podstanarskoj adresi.

Kamo je nestalo svo to vrijeme i kamo nestaje svo to bezimeno vrijeme a samo je jedno, to jutro, baš ovo jutro, baš ovog majskog dana, baš ove godine koja se više nikada neće vratiti.

I zašto uopće brinemo, zašto toliko brinemo o svemu a bježi nam se, sanja nam se, mašta nam se, živi nam se ? Otpijam još nekoliko gutljaja svoje kave, slušam cvrkut ptica.

Odmaram oči na bujnom zelenilu ovog dijelića grada o kome je nekada davno netko brinuo

Zahvalna sam da postoji takvo kakvo jest kao hostija, kao ljekovitost života , kuštravo, divlje, zapušteno kao oaza mislima i mojim očima, mojoj stvarnosti i ,mojoj mašti, osjećaju života.

Sanja mi se, bježi mi se. Mašta mi se.

Pluta mi se nad tirkizom pijeska, tijela oplahnutog morem bez sidra u vremenu.

..mislim si dok ispijam posljednji gutljaj blagdanske kave uz rastvoren prozor s pogledom, usidrena u svom vremenu života, mog života, života koji nam je dat svima, jednako, bez iznimke.

Odlazem svoju praznu šalicu, ostavljam razgrnute zavjese s pogledom na dvorište i odlazim smirena, kuštrave kose u novi za mene radni blagdanski dan, posut mirisnim laticama cvijeća u mojoj mašti.

Ne bježi mi se.

Drago Štambuk, Zagreb

Alat bola

Tvoja je ruka nestvarna ptica,
osmijeh dahan - nebeski znak.
Bilo je hitro sahat od zlata,
no gdje je srce, čija smo lađa?

Ljubav je bašta i crni bor,
ona je snaga u krilu i kljunu;
božanski um i srebrn sud -
pelikan nesit, zaumni čun.

Prebriši munju, ljubavi nježna,
zarobi maštom posljednji dah.
Otvori vrata k nebeskom tronu,
srh vrh srha tek sniježec je mrak.

Predaj mi cvrkut, nestvarna ptico,
budi mi ljubav u zadnji čas.
Zanosni dnevni sa puta tîmnog
nek nose k Bogu tvoj iglen plâst.

Spalatum

Slomljena zraka tone u zeleno
i onaj grad što na dalekoj obali traje,
tvrd i nestvaran, topi vezivo pamćenja
i pada to dublje u tamne podrumne.

Brišu se brojevi sretnih godina,
a bol i nježnost - sve stane u šaku,
s par imena, kojim trgom i smradom luke.

Fantomska tamnožuta Kapetanija
umorna lebdi u spaciju vjekova.
Kao da nikada ne bjeh tamo, sićušan,
izgubljen među starim palmama,
sluteći sve moguće propasti i delikatne
smrti, leđima okrenut zamračenoj palači.

A sprijeda, avaj, bje li to more?

Hampstead Heath, 2. lipnja 1984.

Miroslav Tičar, Malo Mraševo

U daljine

Mogao sam napisati pjesmu
Sasvim običnu i sjetnu
Koja bi nas povela u svijet čuđenja
Sa malim očima i dahom jasmína
Negdje bi zaboravili disati prazninu
Ne znajući da je praznina sve
Kako bi nas osmjech vodio za ruke
I zaborav pokrio od zlih očiju
Ušuljali bi se u sporedne sokake
Gdje nas poznaju odjeci koraka
I poneki ružmarin sa prozora
Nismo se predali kad je plakalo srce
Niti smo prokleli sudbinu
U otvorene dlanove smo sakrili kapi rose
I otišli u svoje daljine.

Kdo sem

Pomlad me napolni z rimami,
zato verzom kradem mir.
V žepno izdajo sebe se spravim
in sem vesel ko posadim krompir.
Tudi moj večer je takšen,
da se ga da zložiti na nočno omarico.

Le tebi se včasih nasmejem,
ko me vprašaš,
kdo sem,
kam grem.
Veš ni lahko,
ampak ti vseeno povem.
Sem krog, ki kroži
In sem pot, ki potuje.

Milko Valent, Zagreb

Facebook: "Suoči se s knjigom!"

oči su prozori kroz koje gledamo svijet. njih peremo svakoga jutra. uzalud. doći će i to jutro kad će zauvijek nestati voda. tehnologija nestajanja ima svoja higijenska pravila. profili, statusi, pastusi i fotosi vrebaju na svakoj stranici. temelj ljudske slobode je anonimnost, ali nitko je više ne želi. svi svakodnevno čitaju knjigu nad knjigama, jer ima mnogo slika, kratkih tekstova, fotografija, ilustracija, crteža, šala, kratkih video uradaka i razne glazbe. otvorena rosa pretvara se u znojno jutro, u podne, popodne, u večer, u noć.

na tvom čelu vidljivi tragovi jutra i kap znoja puna gnoja. citiraš nepouzdanog Salvadora Dalija: "Ja ne uzimam drogu. Ja sam droga." zatim nastavljaš u ritmu brzih poetskih klikova.

"Facebook je najveće groblje živih ljudi na svijetu. Oni žive i kad umre kosa i kad umru nokti. Zombi-ljudi su sretni. Napokon se i u mraku svojih vijuga mogu suočiti s knjigom nad knjigama. nebo i zvijezde odavno su zaboravili. ne znaju više čak ni kriknuti i razgovarati. njihov Bog je više Face nego Book. sad vlada huk. tihi škljocaji raznih uređaja: fotografije su postale

autobiografije lica, tijela i profila prije smrti.
Facebook je najveći izum nakon kotača.
Facebook je osovina svijeta. Društvene
mreže otporne su na metke i inteligenciju.
Tarantino piše scenarij za film o njima.
Postaje uzbudljivo. Situacija je napeta.
Prati te 11 tisuća i 253 prijatelja te 320
tisuća lajkova. Možda je došlo vrijeme da
razmisliš o hranjenju pčelinjim izmetom.
Ta zgusnuta mudrost započela je u osvit
civilizacije. Med je globalni antioksidans.
Najbolji lijek protiv nepismenosti.”
stvarnost je napokon slomljena.
Narcis je priredio najveći tulum
u povijesti nestajanja.

Dušan Veričak, Beograd

Ne, to nisam ja

Ne, to nije moje vreme
Već neko drugo
Nekog drugog vremena
Nekog drugog života
Nekog drugog čoveka.

Ne, to nije moje detinjstvo
Ni moja mladost, ni srednje doba.
Nekog je drugog
Nekog mi znanog
Dobro poznatog
Mnogo prisnog, čak
Meni baš sličnog.
Ma, istog ja, rek'o bi čovek
Al' ipak drugog.

Ne, nisam to ja
Nisam, sigurno.
Bez veze sa mnom
Loša kopija
Možda sen moja
Sen moje sene.
Samo sam sanjao
(Zaspao presit
Loše vario).

Neki je to drugi čovek
Drugo vreme

Drugi život.
Mogao sam to biti ja
Al' srećom nisam, eto
Dobro što nisam
Dobro je tako
Zamisli da sam
Koji bi bedak samo to bio.

A vidi vruga tog.
Baš sličī meni naoko –
Samo što lik je kukavan,
Bedan, i sasvim ništavan
Ni 'leba da mu ne uzmeš.
Nesiguran i neodlučan,
Uz to, naravno nesposoban,
Od zrna manji makovog je
Ama ničega vredan iole.

Kolebljivac, prevrtljivac
Sačuvaj bože
Kakav smutljivac
Imitacija takva bedna
Za mene da se izdaje!
Dobro je što to nisam ja,
Kao što zasigurno nisam,
Jer ubio bih se stvarno
Od te nesreće.

I šta hoće taj tip, uopšte?
Zašto se lažno predstavlja
I samo me stalno blamira
Na poslu, ulici, posvuda?
Ponižava me pred ženom,

Šefu se dodvorava
Pred poslovnim partnerima
Budalu pravi od mene
U marketu muva kasirke
Na vratima se s poštarom svađa.

Zamera me sa službenicima
Saobraćajca pita,
Zamislite samo,
„Što u policiju
Primaju psihopate?“
I svi zaista misle
Da sam to stvarno ja
(Kakve li besmislice!)
Taj nezreli, tupavi zvekan
Ta bedna imitacija mene.

Ne, to nije moje vreme,
Ni moja sudbina, niti život
Drugi je neko to
Samo mi nalik
Prividno sličan, i ništa više.

... Probudiću se jednog jutra
I s olakšanjem to shvatiti.

29. marta 2017.

Toma Zidić, Zagreb

Tihi šaptač

potrgani vratovi mojih snova
pozvali su upomoć neke stare pretke
moje duhove pratioce sa bistrih svjetionika
i nosioce svjetla sa kraja galaksije
jedina prepreka vojske su guštera koji unakazuju
drvene figure i
trgaju komade mesa s netom oblikovane umjetnosti
palucaju jezikom i trepću stotine puta u minuti kako bi
ovlažili svoje masne prodorne oči

iz mene izlazi tekuća nostalgija za drevnom Zemljom
kojom su hodali pjesnici i poslanici prirode dok je voda
bila kristalno zrcalo Bijelog Pegaza

odron sive prašine prenosi sićušne vibracije
šapćući na jeziku vjetra tajnu o sedam sestara

ja sam sada gore i dolje
ja sam prolaz izvana i iznutra
vidim sve, nemam oči
nema me i nije me ni bilo
ovdje sam i bit ću opet
koliko god puta poželim

plutam kroz plave, crvene i zelene balone
nosim perje u svojim astralnim projekcijama
prosipam ga kroz zgnječene dlanove
u ponor na nevidljivu granu na kojoj sjedi čudesna sova
maestralna ptica duhovnog vodstva

pokazuju mi knjigu i njene velike stranice
zlatna slova na raskošnim koricama
vidim kapljicu vode na zemljanom odru
suzu satkanu od svih božanstava koja svijetli eterno
plavo
klizim brzinom svjetlosti kroz međuprostorni tobogan
ispaljen u samu jezgru, blizu Atlasa

grlim svoja tijela
prihvaćam svoje misli
ispirem vodom svoje lice i jezik
uzemljujem se kamenom koji stavljam ispod neobičnog
drva
štitim se krugom nacrtanim oko mene u rahloj zemlji
klanjam se plodnom tlu i jedinoj krivini koja mi se
poklanja bezuvjetno

preselilo se more
oko mene u mene iz mene
pretvorila se zemlja u val
i val u pepeo
rastopio se Mjesec
i spustio svjetlo
iz malene karte tihog Šaptača

Ninoslav Žagar, Zagreb

Jutro otvoreno kao knjiga

Jutro otvoreno kao knjiga. Kad bih mu dopustio
dan bi mogao biti dobar. Ljubav i smrt ne traže
dopuštenje. Zagrizu i raznose. Poslije dolaze
razni i postavljaju pitanja. Pa tegle ostalo. A kad
hijene dohitaju, već tiho je. I pusto.

Dan bi mogao biti dobar, kad bi imao dušu. No
duša je otišla. Netragom. Odlepršala je s proljećem
i kišama. Velika gladna usta jutra čekaju. Zjape
prazne stranice dana. Između korica knjige drijema
par starih poema. Jama do jame.

Vode

Njihalo u uhu, proziran plač
Vrijeme se mrijesti tu pod kamenom
Još sam bio dijete, zeleni vrač
Gospod me u prolazu okrznuo ramenom

Nisam ni zagazio svojski u rijeku
A već sam sa ribama pričao moćno
Heraklite, mračni brate, oduvijek teku
Kroz naše oči, vode danonoćno

I bajka struji kroz krv povazdan
Glasove minulih ljeta u kapima čujem
Svi mrtvi ovdje su samo jedan
Svijet koji kroz vodu nježno dodirujem

Mirna Weber, Varaždin

Puhač stekla

Če ti negdo nekaj grdo veli,
zmrzneš se vu sebi.
Na sekundu začkomiš
i spušeš z pluč
kristalni cvet
šteri se preleva na svetlu,
kak mrzla i oštra
kristalna čaša.
Če ju nagdo primi,
poreže se na nju
i črlena kap kervi
kaple polefko,
zleva se po štinglecu.

Če te negdo špota,
počrleniš i fleke dobiš.
Po celomu telu ftrneš, goriš.
Vaza si z milijadu krugof
menjših i vekših,
pravičnih i nepravičnih,
gubavih i sterilnih.
Vu njoj se otrovi mešaju
i saki cvet vu njoj
mam povehne.

Če te negdo ne vidi,
kak da si proziren
i če te ne posluša,

za njega si nigdo,
bezjak, nevidliva duša -
to najhujše boli.
Mrtev si. Špenadlin te fpiknul
i puknuti si rođendanski balon,
venecijaner, stakleni slon.

Se znova napuši,
Ti šteri v pesku vodu čuvleš.
Saki put gda puhneš,
novu buš čašu napravil.
Napuni ju z zadnjom
pustinjskom vodom
i daj ju žejnomu.

Skupa bute
kak Lazarus
z mrtvih oživeli.
Po ljudskomu duhu vrednomu!

Biografije:

Nera Karolina Barbarić rođena je u Makarskoj 1955. godine. Školovala se na Hvaru, Splitu i Zagrebu, usavršavala talijanski jezik u Perugi, a francuski na Sorboni u Parizu (kao stipendist francuske vlade). Tijekom i nakon studija radila je u produkciji reklama u tadašnjem Jadran filmu, ali i kao tumač ugovora te instruktorka hrvatskoga jezika za strance. Poezijom, dramom i filmom počela se baviti još u Splitu, sredinom sedamdesetih. Pisala je drame, poeziju na čakavskom hvarskom dijalektu ("Jorbuli duše", "Otok s tri sunca", scenarije (najviše za reklamni sektor, ali i scenarije za dokumentarne filmove, najviše o umjetnicima). Osamdesetih godina prošloga stoljeća radila je u Poletu, Startu, Izboru, dok 1993. nije ponovno pokrenula kulturni magazin Svijet, a onda i Dom&Vrt, kao i još nekoliko magazina za zdravlje i gastronomiju. Kao nakladnik radi i danas. Prevodila je i prevodi s talijanskog, francuskog i španjolskog.

Jacqueline Bat rođena je 1968. u Zagrebu gdje završava osnovnu i srednju školu, Višu medicinsku školu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet i Učilište za likovno obrazovanje, kreativnost i dizajn „Studio Tanay“. Školu kreativnog pisanja polazi 1990/1992. pod vodstvom Branka Čegeca. Radi kao profesor rehabilitator u COO „Slava Raškaj“ i drži likovne radionice za udruge djece s razvojnim teškoćama i osoba s invaliditetom. Imala je 9 skupnih izložbi i upravo priprema prvu samostalnu. Sudjeluje na likovnim kolonijama humanitarnog karaktera, članica je ULIKS-a Rab (Udruženja likovnih i književnih stvaralaca grada Raba). Povremeno objavljuje eseje i osvrte, (Nova prisutnost, tačno.net), kolumnu o kulturnoj baštini u „KANI“ objavila je zajedno sa polaznicima Škole kreativnog pisanja zajedničku zbirku pjesama, danas uglavnom piše haiku.

Sead Begović (pjesnik, pripovjedač, esejist, književni kritičar i novinar) rođen je 1954. godine u Zagrebu, gdje je pohađao osnovnu i srednju školu, te Filozofski fakultet. Radio je kao bibliotekar u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, voditelj propagande u kazalištu Trešnja, novinar (redakcija kulture Vjesnik), voditelj Tribine Društva hrvatskih književnika. Kao književni kritičar surađivao je i surađuje s velikim brojem časopisa za književnost i dnevnim novinama: Vjesnik, Jutarnji list i Večernji list; Vijenac, Forum, Republika, Mogućnosti, Bridge. Glavni je i odgovorni urednik Časopisa za kulturu i društvena pitanja „Behar“ (časopis koji na brojnim međunarodnim i domaćim sajmovima knjiga dobiva priznanja i nagrade). Zastupljen je u više od 30-tak antologija suvremene hrvatske poezije te u isto toliko panorama i zbornika na hrvatskom i na stranim jezicima. Neke su njegove pjesme i ciklusi pjesama i kratkih priča prevedeni također na tridesetak stranih jezika. Promovirao je (predstavljao) mnoge knjige poezije i proze suvremenih hrvatskih književnika na promocijskim priredbama, a istodobno pišući pogovore i predgovore za te knjige – riječ je o tristotinjak kritika istaknutih hrvatskih i stranih književnika. Neke je tekstove, koje je prethodno objavio u književnoj periodici, sabrao u svoje tri objavljene knjige kritika. Dugogodišnji je član Društva hrvatskih književnika, a potom i Društva hrvatskih pisaca, Hrvatskog P.E.N. centra i Zajednice umjetnika Hrvatske. Zastupljen u Povijesti hrvatske književnosti Slobodana Prosperova Novaka i Dubravka Jelčića, zatim u Hrvatskoj književnoj enciklopediji te u više hrvatskih književnih i biografskih leksikona. Kao dragovoljac, odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata (1990. – 1992.). Objavljena djela: Vođenje pjesme, pjesme, Mladost, Zagreb, 1979.; Nad pjesmama, pjesme, Logos, Split, 1984.; Ostavljam trag, pjesme, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1988.; Bad blue boys, pjesme i priče, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1990.; Nova kuća, Naklada Društva hrvatskih književnika, Zagreb, 1997.; Književna otkrivanja, Stajer Graf, Zagreb,

1998.; Između dviju udobnosti, pjesme, Naklada Društva hrvatskih književnika, Zagreb, 2002.; Prorok u našem vrtu, izbor iz poezije, Biblioteka Bosana, Zagreb, 2002.; Sanjao sam smrt pastira, kratke priče, Naklada Breza, Zagreb, 2002.; Pjesmozor, književne kritike, Stajer Graf, Zagreb, 2006.; Književni meridijani, književna kritika, Mala knjižnica DHK, Zagreb, 2007.; Sve opet postoji, izabrane pjesme, Bošnjačka književnost u 100 knjiga, BZK Preporod, Sarajevo, 2007.; Osvrneš se stablu, izabrane pjesme, Stajer Graf, Zagreb, 2008.; Uresi: aplikacije, pjesme, V.B.Z., Zagreb, 2008.; Đibrilove oči, kratke priče, KDBH Preporod, Zagreb, 2008.; Zvekirom po čelu, pjesme, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2012.; U potrazi za Zlatom, Stajergraf, Zagreb, 2015. Sve knjige koje su objavljene u Hrvatskoj dobile su potporu Ministarstva kulture Hrvatske. Za dvije knjige: „Uresi“ (V.B.Z., Zagreb, 2009.) i „Zvekirom po čelu“ (HDP, Zagreb, 2012.) dobio je tromjesečnu novčanu nagradu Ministarstva kulture Hrvatske.

Nino Bjelac rođen je 67. u mjestu Breze pokraj Novog Vinodolskog. Brodograđevnu školu pohađao je u Rijeci. Zanimaju ga gotovo svi vidovi umjetnosti. Objavi je zri knjige, a četvrta samo što nije. Selektiran je i objavljivan u brojnim edicijama i natječajima. Umjetnik je koji ne radi po Nalogu nego kad mu dođe, zatvoren u tijelu vječnog djeteta..

Romana Brolih. Rođena sam u Zagrebu 1972. Poeziju sam objavljivala u časopisima Poezija, Zarez, Vijenac, Časopis Re, Balkanski književni glasnik, Treći Trg, Autsajderski fragmenti, Knjigomat, Strane ba, Metafora, Radiogornjigrad, te www.pipschipsvideoclips.com (rubrika Almost Famous). Kratke priče su mi objavljene u Časopisu Re, Ekran priča 03, u zbirci kratkih priča "Lift" Monitorovog natječaja, časopisu Libra Libera i u Večernjem listu gdje sam za priču "Ko je to došiel Cilika?" dobila treću nagradu, a dvije godine kasnije ušla u uži izbor sa pričom "Mjesec dana prije danas." Neke sam

tekstove prilagođavala glazbi, a neki su uglazbljeni. Prva zbirka poezije "Svemir u prahu" objavljena je 2011. (Stajergraf). NA 16. Međunarodnom susretu izdavača "put u središte europa", održanom u Pazinu 19.-20. svibnja 2012. za zbirku sam nagrađena sa mjesec dana stipendijskog boravka u Bosanskoj kući u Vranduku kraj Zenice (sponzori nagrade su Muzej grada Zenice i Gradska biblioteka Zenica). Druga zbirka poezije "Tvoja mama ima dečka" objavljena je 2016. (Naklada Semafora). U pripremi je treća zbirka poezije "Zapinjemo".

Sladana Bukovac rođena je 1971. u Glini. Diplomirala je povijest umjetnosti i komparativnu književnost u Zagrebu. Živi u Puli i radi kao televizijska novinarka. Knjige su joj prevedene na njemački i mađarski jezik. Do sada je objavila roman »Putnici« (Meandar, 2003.), zbirku pjesama »Nijedan pauk nije savršen« (AGM, 2005.), roman »Rod avetnjaka« (Fraktura, 2008.), te nedavno objavljnjen treći roman, »Stajska bolest« (Sandorf, 2016.). Za dosadašnje naslove primila je nagrade Slavić, Kiklop za debitante te Fran Galović.

Tamara Čapelj rođena je 1969. godine u Novom Sadu, po zanimanju je profesorica južnoslavenskih književnosti i južnoslavenskijh jezika. Objavila je zbirke poezije Venerina orbita (2015.) i Željezna (2018.), zbirku pripovjedaka Nevidljivi tragovi (2017.), te je koautorica stručne knjige iz oblasti lingvistike Priručnik pojmova i izraza najčešće korištenih u jeziku pravnih propisa institucija BiH (2013.). Uvrštena je u antologije i zbornike suvremene poezije u Crnoj Gori, Makedoniji i Srbiji. Dvije godine bila je jedna od urednica riječkog časopisa Književnost uživo i jedna je od četiri izabrana pjesnika na čije je stihove 2016. izveden poetsko-kazališni performans Sirija u Rijeci i drugim dalmatinskim gradovima. Suautorica je i izvođač muzičko-poetskog performansa Lica iz svemira iz kategorije poetskog teatra, te koscenaristica dva dječja festivala Lino fest u

Sarajevu. Sudjelovala je na više međunarodnih književnih festivala u Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i u BiH. Poezija joj je prevedena na španjolski, engleski, poljski, slovenski i talijanski jezik. Članica je beogradskog Boemskog kruga i Udruženja umjetnika Planet Poezija iz Sarajeva, u okviru kojeg koordinira aktivnosti i moderira programe, te organizira značajnije projekte kao što su: Poetski doček Nove godine, Admiralska poetska gerila, Um na drum, Neretvanske vedrine, Pjesničkom rječju: Stop nasilju nad ženama i slično. Uređuje publikaciju Planet Poezija - Almanah. Diše i piše u Sarajevu.

Lana Derkač (Požega, 1969.) diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Piše poeziju, prozu, drame i eseje. Nagrađivana je, uvrštavana u antologije, panorame i zbornike u zemlji i inozemstvu. Bila je sudionik više međunarodnih pjesničkih festivala i književnih događanja kao što su Međunarodni pjesnički festival (Hrvatska), Stih u regiji (Hrvatska), Struške večeri poezije (Makedonija), Curtea de Arges Poetry Nights (Rumunjska), Kuala Lumpur World Poetry Reading (Malezija), Kritya (Indija), Sajam knjiga u Guadalajari (Meksiko), Lirikonfest (Slovenija), International Poetry Meeting (Cipar), Festival international et Marche de Poesie Wallonie – Bruxelles (Belgija), Festival Internacional de Poesia u Granadi (Nikaragva), Mediteranski pjesnički susret u Mdiq (Maroko), Stockholm International Poetry Festival (Švedska), Međunarodni festival slavenske poezije u Tveru (Rusija), Ratkovićeve večeri poezije (Crna Gora)... Tekstovi su joj prevedeni na 18 jezika (engleski, španjolski, francuski, arapski, švedski, njemački, talijanski, ruski, poljski, mađarski, češki, albanski, makedonski, oriški, malajski, rumunjski, bugarski, slovenski). Nagrade: -Hrvatska književna nagrada „Zdravko Pucak“ za neobjavljenu knjigu pjesama autora mlađeg od 30 godina – dodijeljena u Karlovcu za knjigu Škrabica za sjene 1999. godine. Nagrada za najbolju knjigu pjesama slavonskog autora „Duhovno

Hrašće“ – dodijeljena na Pjesničkim susretima Drenovci za knjigu Škrabica za sjene 2000. godine Prizve of Corea Literature – dodijelila joj za prirodni modernizam World Academy od Arts and Culture u Seoulu 2013. godine Nagrada „Risto Ratković“ za najbolju zbirku pjesama u regiji, odnosno na području Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske – dodijeljena za knjigu Posvajanje neba 2016. godine u Crnoj Gori.

Šefik Daupović Fiko rođen je 1951. godine u Sarajevu. Bh. književnik i aforističar. Završio je Pedagošku akademiju, Odsjek za jezik i književnost. Objavio je knjige poezije Večer na večeru pada, Vjetar prodaje novine, Nobel nije kod kuće, Kraljevstvo JahJah i Konak za snove, te Priče sa Slonovog jezera, Priče sa rijeke Pa Pa, Elephant Lake (na engleskom jeziku) i slikovnicu Mali ekser, radioigru za djecu Audicija u zološkom vrtu i radiodramu Dolina mačaka. Dobitnik je više nagrada i priznanja za književnost. Član je Udruženja književnika BiH i Udruženja novinara BiH. Jedan je od osnivača Udruženja umjetnika Planet Poezija.

Neven Dužević rođen je 21.01.1965 u Zagrebu, pjesnik i kantautor. Izdao je tri samostalne zbirke poezije, nekoliko albuma šansona, te sudjelovao u povećem broju skupnih zbirkama poezije. Prisutan je na Zagrebačkoj poetskoj i kantautorskoj sceni od početka 21 stoljeća, kada mu je uspješlo objaviti singl za Suzy, a kasnije se afirmirao i kao pjesnik .Iako mu je u poeziji prisutan ritam (glazba), dijeli poeziju za uglazbljivanje od tzv čiste poezije (toka misli) te su mu i pjesme pisane u različitim stilovima....

Belma Glibić rođena je 1971. godine u Sarajevu, gdje se formalno obrazovala, ali još uvijek uči o životu. Udata je i majka dvoje djece. Njene pjesme zastupljene su u zbornicima objavljenim u humanitarne svrhe: Zagrlj život (2014.), Tolerancijom umjetnosti kroz kulturu (2014.) i

Suncokretaljka (2015.) u izdanju Udruženja balkanskih umjetnika; Srce za Minelu (2016.) u izdanju Fondacije "Minelino srce". Također, pjesme su joj objavljene u odišnjacima Planet Poezije Almanah I, II i III. Objavila je zbirku poezije Kobaltno sunce (2018. godine). Članica je Planet Poezije.

Marijan Grakalić. Rođen 1957. godine u Požegi, u obitelji pjesnika i novinara, oca – također Marijana Grakalića, a odrasta u Puli, Samoboru i Zagrebu. Danas živi u Blaževdolu. Godinama je radio kao novinar i pisac. 2013. Utemeljio je Gornjogradski književni festival koji se od tada redovito nastavlja jednom godišnje. Pisao u "Poletu" i svim značajnim novinama osamdesetih i devedesetih, bio je glavni urednik i direktor nekoliko izdavačkih kuća. 2015. nagrađen je za romana "Bivši čovjek" kao jedan od najboljih u toj godini. Glavni je urednik nezavisnog portala "Radio Gornji Grad", regionalnog časopisa za književnost i kulturu u prijelomu epohe Kulturne mreže Jugoistočne Evrope u kojem pišu i govore svi najznačajniji pisci i novinari regije. Vidi: <https://radiogornjigrad.wordpress.com/>.

Knjige: "Ljubljanski proces" (Emonica: Ljubljana, 1988); "Gospa iz Međugorja" (Vjesnik: Zagreb, 1989); "Nesretna fortuna" (AŠ Delo: Beograd, 1989); "Domovinski rat – interwievi" (Azur: Zagreb, 1993); "Duhovnosti novog doba" (Reta: Zagreb, 1995); "U pandžama pohotnog zmaja", roman (Venerus: Rijeka, 2011); "Arkadijski brevijar", novele (Hipontika: Zagreb 2011), "Zagreb – Intimna sanjarica", priče (Naklada Antibarbarus, Zagreb 2013.), "Pjesme od formata", Semafora, Zagreb, 2014., "Bivši čovjek – roman u fragmentu", Semafora, Zagreb 2015., "Neskončno" (Izbor poezije na slovenskom), Društvo umjerenog napretka, Koper 2015.

Andrea Grgić (8. 9. 1968.) Nakon završene klasične gimnazije, diplomirala francuski jezik i književnost i povijest

umjetnosti na FF u Zagrebu. Prevođenjem s francuskoga bavi od 2000. godine. Radi u KIC-u sto godina. Autorica je bloga "Gospođa" na facebooku i piše pjesme.

Dijana Jelčić-Starčević rođena je 06. 10. 1949 u Sarajevu. Osnovnu školu pohađala u Koprivnici, gimnaziju u Zadru i Koprivnici. Studij fizioterapije diplomirala u Zagrebu, Kineziterapije u Zürichu. Od 1974. do 2012. živjela je i radila u Švicarskoj. 1984 otvorila je privatnu ordinaciju za kineziterapiju. 1988 se udala za divnog hercegovca... Danas žive u Zagrebu. "Pričali su mi o prozi rođenja, a ja sam već tada sanjala plave daljine. Sudbina mi je bila naklonjena, doživjela sam ih i slijevala u pjesme. To još uvijek činim. Povratkom u Zagreb postala sam član kluba Kultura snova i poezije." Zbirke: „Osamnaest crvenih ruža“ Zagreb, 1986., „Odakle dolazi ljepota“ Zagreb, 1987., „Umijeće svakodnevnog pokreta“ Zagreb, 2006, (stručna knjiga), „Mostovi pod kojima se budim“ Zagreb, 2014., „Nestvarno stvarni“ Zagreb, 2014., Zajednička poetska drama Laura i Hanna Klapka „Ako sutra nikad ne dođe“ Zagreb, 2015..

Zdenko Jelčić. Rođen 08.08.1946 u Čapljini. U Zagrebu diplomirao Fakultet političkih nauka(1970) i Akademiju kazališne i filmske umjetnosti(1971). Bavio se glumom u Hrvatskoj i Švicarskoj. Ostvario mnogobrojne uloge u kazalištima od "Marin Držić"u Dubrovniku, preko Zagreba, do Schauspielhausa u Zurichu. Snimio četrdesetak filmova i još toliko TV drama i serija u Hrvatskoj, Švicarskoj i Njemačkoj. Dobitnik nekoliko nagrada za glumu. Napisao romane: "U traganju za izgubljenim narcisom" i „Sponzoruša u Parizu“ i dječju knjigu: "Mačak - jedna istinita legenda" u suradnji s ilustratorom i znamenitim švicarskim slikarom Karlom Sauterom. U mirovini. Živi i pomalo raducka u Zagrebu.

Žarko Jovanovski rođen je 1.7.1966. u Zagrebu. Završio je

umjetničku grafiku na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi profesora Ante Kuduza. Kao gost student boravio je 1995./96. kao stipendist njemačke zaklade za razmjenu studenata DAAD u Njemačkoj na Kunstakademie u Düsseldorfu kod profesora Tony Cragga. Izlagao na brojnim grupnim i samostalnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Jedan rad nalazi mu se u fundusu Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu. Bivio se glazbom u raznim glazbenim skupinama (Electric Žare, Geler Feler, AbnorMalan, No No Instigation i Duo List). Piše od 2010. godine. Objavio je osam zbirki pjesama (Hrvatska, J...o mu pas mater i životu, Besparica, Voliš li ti mene uopće?, Viškovi, J...e se svi!, Pjesme o tebi, o njoj, svejedno je, ionako sam bio pijan dok sam ih pisao, Od poraza do poraza). Od 2014. godine nastupao je sa slam pjesnicima na četrdesetak poetskih večeri u zemlji i inozemstvu. Objavljivao je pjesme i priče u časopisu Matice Hrvatske Riječi, a radovi su mu tiskani u više književnih zbornika regije i objavljivani na mnogim književnim portalima. U Mariboru je 2017. godine osvojio prvu nagradu na natječaju erotske poezije. Iste godine u izboru Hrvatskog književnog društva njegova knjiga poezije J...e se svi! proglašena je najboljom zbirkom za tu godinu.

Dražan Katunarić (1954., Zagreb). Pjesnik, prozaik, esejist. Završio je filozofiju na Sveučilištu humanističkih znanosti u Strasbourgu. Glavni je urednik časopisa Europski glasnik i nakladničke kuće Litteris . Objavljene knjige: Poezija: Mramorni Bakho, Mladost, Zagreb 1983., Pjeskolovka, Zbirka Biškupić, Zagreb 1985., Himba / Imposture , Zbirka Biškupić, Zagreb 1987., Pučina, Naprijed, Zagreb 1988., Psalmi , Zbirka Biškupić, Zagreb 1990., Strmi glas, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1991., Nebo/Zemlja, Durieux, Zagreb 1993. Pjesan o Stjepanu, Perun, Zagreb 1995., Lijepak za slavu, Matica Hrvatska, Zagreb 1998., Načitano srce, Ceres, Zagreb 1999., Parabola, Jutro poezije, Zagreb 2001., Lira/Delirij, Litteris, Zagreb, 2006., Kronos, Litteris, 2011., Jednoga dana bila je

noć, Stajergraf, Zagreb 2015., Znak u sjeni, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb 2017., Eseji i proza: Kuća dekadencije, esej, Naklada MD, Zagreb 1992., Crkva, ulica, zoološki vrt, putopisi, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1994., Povratak Barbarogenija, esej, Belus, Zagreb 1995., Priča o špilji, esej, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1998., Kobne slike, roman, Konzor, Zagreb 2002., Tigrova mast i druge priče, vl. naklada, Zagreb 2005., Prosjakinja, roman, Leykam international, roman, Zagreb, 2009.

Infernet i drugi tekstovi, esej, Litteris, Zagreb, 2010., Smiješak Padra Pija, Hena com, roman, Zagreb, 2017.. Preveden na engleski, francuski, španjolski, slovenski, bugarski, rumunjski, korzički, njemački, talijanski na stranicama časopisa i u zasebnim knjigama. Izdanja na stranim jezicima: Ecclesia invisibilis, Orient-Occident, Bukurešt 2001., Isolomania, Albiana, Ajaccio, 2004., Cherries, Blue Aster Press, N.Y., 2004., Diocletian's Palace, Hrvatski centar PEN-a, Zagreb-Split 2006., Kthimi i Barbrogienive, Ditët e Naimit, Tetovo 2007., Ciel/Terre, l'Arbre à paroles, Amiens, 2008., Le baume du tigre, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2009., Die Bettlerin, Leykam, Graz, 2009., La mendicante, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2012., Cer/Pămînt, Cronedit, Iași , 2016., Poem efemer, Cronedit, Iași 2016., La maison du déclin, M.E.O. Editions, Bruxelles, 2017., Cronos, Buenos Aires, 2017.. Dobitnik je Brankove nagrade za najbolju prvu knjigu poezije u Jugoslaviji (1984), Nagrade Tin Ujević za najbolju pjesničku knjigu (1994), Nagrade Matice Hrvatske (1998), Nagrade Europski krug za književni doprinos europskim vrijednostima (1998), Međunarodne nagrade Menada za specifičnu vrijednost poezije (Makedonija 2003), nagrade Steiermaerkische Sparkasse 2009 za roman Prosjakinja/ Die Bettlerin te nagrade Balkanica Rumunjskog društva pisaca za doprinos poeziji. Dodijeljen mu je red Viteza umjetnosti i književnosti francuskog Ministarstva kulture. (1999.). Dobitnik je reda "Danice" za doprinos hrvatskoj kulturi.

Ivica Kiš je rođen u Zagrebu 11.1.1948. U rodnom gradu pohađao o.š. „Ivan Filipović“ (1954. – 1962.), VIII gimnaziju „Trešnjevka“ (1962.-1966.), arhitektonski fakultet (1966. – 1974.). Položio završni ispit fotografije u Š.U.P. (1967.). Radio u g.p. „TEHNIKA“ (1975. – 1983.), k.u.g. „N. Zagreb“ (1983.), k.u.g. „Maksimir“ (1983. – 1988.), „Š.P.U.“ (1988.- 2013.). Radio kao ilustrator, karikaturist, fotograf, crtač perspektiva, dizajner plakata, scenograf, kazališni tehničar, slikar, glazbenik, skladatelj, tekstopisac, operativni inženjer, projektant, savjetnik za urbanizam i graditeljsvo, industrijski dizajner, nastavnik, viši asistent (honorarno na A.L.U. 2004. - 2008.). Član H.K.A. (od 1994.), H.D.K.-a (od 1996.), U.L.U.P.U.H.-a i U.L.S.-a (od 2007.) i H.D.L.U.-a (od 2013.). U mirovini od 1. rujna 2013. Godine. Dobitnik brončane medalje za industrijski dizajn „EUREKA“ Bruxeles (1998.). Autor knjige „CAMERA OBSCURA“ osnove fotografije“ („Školska knjiga“ 2007. ISBN 978-953-0-50815-6).

Pojašnjenje kratica:

o.š. osnovna škola

Š.U.P. škola učenika u privredi (zanatska škola)

g.p. građevinsko poduzeće

k.u.g. komitet za urbanizam i građevinarstvo

Š.P.U. škola primijenjene umjetnosti (i dizajna)

A.L.U akademija likovne umjetnosti

H.K.A hrvatska komora arhitekata

H.D.K. hrvatsko društvo karikaturista

U.L.U.P.U.H. udruženje likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti hrvatske

U.L.S. udruženje likovnih stvaralaca

H.D.L.U. hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Iznad svega što se može dosegnuti, tek mislim, Postoji li išta više? Dal' tamo još ičeg ima?!

S druge strane, od početka, sve od samog ishodišta, Dal' je bilo ičeg prije, ili nije bilo ništa?!

Dejan Koban ima končano srednjo šolo. Fakulteto je zamudil. V vsakdanjih pogovorih ne zna uporabljati latinskih izrekov. Ne mara katoliške cerkve in tradicionalnih vrednot. Zaposlen je kot montažer slike in zvoka na RTV Slovenija. Montiranje se odraža tudi v njegovem načinu pisanja. Ko je dobre volje, veliko in obsežno govori, zato nekateri mislijo, da je precej izobražen. Vendar gre pri vsem skupaj za bolj preproste stvari. Do sedaj je izdal tri pesniške knjige – Metulji pod tlakom (samozaložba, 2008), Razporeditve (LUD Šerpa, 2013), Frekvence votlih prostorov (LUD Šerpa, 2016). Soorganizira ljubljanski slam pokal Mi smo tu v klubu Channel Zero in večere umetniške platforme Ignor v klubu Gromka (oba na Metelkovi). Organizira tudi Tercete, ki se odvijajo v klubu Pritličje, v središču Ljubljane. Kot pisec besedil in njihov interpret je član kolektiva konstrukcije besede in zvoka Nevemnevem, Jagvetintejagvetinte, Nimam?pojma in T_Bill_Issy.

Ljiljana Lilli Koci rođena je u Zemunu, 1967.godine. Fotografkinja, slikarica, kiparica, multimedijalna umjetnica i spisateljica. U fotografskom studiju svoga oca Rudolfa u Zemunu od najranije dobi, stječe dragocjena iskustva o tajnama fotografskog umijeća. Otac kao mentor potiče njezinu kreativnost i stvaralački duh i ona 1984. završava Školu fotografije a 1986. završava i Prvu zemunsku gimnaziju, te na Prirodno matematičkom fakultetu u Beogradu upisuje studij fizike. Od 1986. u Beogradu, voditeljica je fotografskog studija svoga oca i izlaže fotografije kao samostalna umjetnica u profesionalnoj fotografiji. 1991.god. osniva obitelj u Zagrebu te je do 2005.god. vlasnica fotografskog studija. 2016.god., diplomira kiparstvo. U likovnosti zbog žestine i spoja kvalitetnih i kreativnih komplementarnih osobina boja, svrstana je u „foviste“. „Istaknute albanske žene“ značajnu bibliografsku knjigu od dr.sc. Edi Shukriu sa albanskog je prevela na

hrvatski jezik. (2017.). Iako piše od najranije dobi, prozu i poeziju publicira tek od 2015. „Isto i drugačije“ je njezin prvi roman (2018.).

Danijel Kovačić alias za Dušan Gačić. rođen je u Zagrebu 1958., gdje je i Diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti. Član je HDLU-a. Bavi se stripom, ilustracijom, animiranim filmom, fotografijom i piše... Izlagao je u zemlji i inozemstvu, a za svoj rad je nekoliko puta i nagrađivan. Osnivač je multimedijalne strip grupe "Divlje oko", pokretač fanzina, časopisa i webzina "Flit".

Ksenija Kušec je:arhitektica, saksofonistica, književnica. Do sada je objavila: Priče iz Sunčeva sustava, Profil, 2010., Reci mi sve, CKP, 2013., Janko i stroj za vrijeme, HDKDM, 2013., Sobe, CKP, 2014., Prozirna Lili, Evenio, 2015. Nije moglo bolje, Hena com, 2016.

Sonja Manojlović rođena je u Zagrebu, 15. ožujka 1948. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završila filozofiju i komparativnu književnost. Objavila brojne knjige poezije, te knjigu proze. Pjesme su joj uvrštavane u antologije, nagrađivane i prevođene na dvadesetak jezika (albanski, bengalski, danski, engleski, esperanto, francuski, grčki, japanski, katalonski, kineski, mađarski, makedonski, njemački, poljski, rumunjski, ruski, slovenski, španjolski, švedski, talijanski ukrajinski), uključujući i knjige izabranih pjesama na engleskom, francuskom, poljskom i rumunjskom jeziku.Objavila: Dobri za sve; poezija; ilustracije Saša Šekoranja; Biblioteka Fraktali, Fraktura, Zaprešić, 2016., Sonja Manojlović/ Saša Šekoranja: Daj naslov (pjesme i crteži); Altagama, Zagreb, 2013., A sa šest labradora na more putovat ću, pj., Biblioteka časopisa Poezija, HDP, Zagreb, 2012., Hod na rukama, pj., Biblioteka časopisa Poezija, HDP, Zagreb, 2010., Sonja Manojlović/ Saša Šekoranja: Pjesme i crteži; Galerija Kranjčar, Zagreb, 2008., Čovječica, pj.,

Meandar, Zagreb, 2005., Upoznaj Lilit (1965.-2002. izabrane pj.), Konzor, Zagreb, 2002., drugo izdanje 2003., Vješturkov tanac, pj., Meandar, Zagreb, 2001., Njen izlog darova, pj., Konzor, Zagreb, 1999., Babuška, pj., Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1987., Civilne pjesme, pj., Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1982., Mama, ja sam don Juan, kratke proze, vl naklada, Zagreb, 1978., Jedan espresso za Mariju, pj., Zrinski, Čakovec, 1977., Sarabanda, pj. u prozi, Pitanja, Zagreb, 1969., Davnog stranca ljubeći, pj., Mladost, Zagreb, 1968., Tako prolazi tijelo, pj., Zora, Zagreb, 1965.

Jadranka Matić Zupančič rođena je 1950. godine u Konjščini, u Hrvatskoj. Osnovnu školu i gimnaziju pohađala u Karlovcu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je jugoslavistikom (današnju kroatistiku) te komparativnu književnost. Od 1974. godine živi i radi u Novom Mestu u Sloveniji kao knjižničarka u Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto. Piše poeziju na hrvatskom i slovenskom jeziku, a bavi se i prevođenjem slovenske poezije i proze na hrvatski. Intenzivno radi na održavanju i učvršćenju slovensko-hrvatskih kulturnih veza. Od 1993. godine Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto počela je suradnju s Knjižnicom »Ivan Goran Kovačić« iz Karlovca, koja je ujedno i Središnja knjižnica Slovenaca u Hrvatskoj. Kao Karlovčanka ubrzo je uspostavila suradnju obaju knjižnica, na čemu nastoji i nakon umirovljenja. Bavi se mentorskim i uredničkim radom kao stručna suradnica na projektima (Sused tvog brega; V zavjetu besede; Lepota besede). Bila je i urednica za hrvatski jezik na antologiji Iz jezika u jezik. Pjesme su joj objavljene u mnogim zbornicima i antologijama, a kao samostalne zbirke objavila je Jezik u nastajanju (1987), Paralelni glas: dvojezična hrvatsko-slovenska pjesnička zbirka (1995), Zasuti ocean: slovenska pjesnička zbirka (2000), Tramontana (2012). Za svoj rad primila je brojna priznanja i nagrade, među ostalima 2000. najveće državno priznanje za rad u knjižničarstvu Čopovu diplomu, te 2001.

Trdinovu nagradu. Članica je Hrvatskog društva pisaca.

Vedrana Milas rođena je u Zagrebu, završila je CUP, srednju, maturirala u Santa Monici Californija na razmjeni učenika. Početkom rata vratila se u Hrvatsku i ostala do dana današnjeg ovdje. Radila je profesionalno kao novinarka u Areni i Amandi, Jedna je od osnivačica Foto maga, časopisa specijalizirana za fotografiju, također osnivačica je lista 24 sata. Za HRT napravila je emisiju Jugoslovenske tajne službe. Pisala je za Večernji list, osnovala časopis In medias res i napisala humoristički trash roman "Ne preživjeti brak". Danas je glavna urednica političkog magazina "Objektiv" i web stranice Objektivno.

Ivan Milčec rođen je u Zagrebu gdje i danas živi. Prvu knjigu "Pinklec", sastavljenu od izabranih tekstova iz dugogodišnje spisateljske prakse, objavljuje 2001. godine. Crtrice iz iseljeničkog života pod naslovom "Pod starim hrastom" objavio je 2005., a prva zbirka kajkavske poezije "Štel bi te belega imeti" izlazi mu 2012. godine. Druga "Ceker pun stiha", tiskana je 2014., a 2016. i treća naslovljena "Mome Zagrebu".

Jovo Mraović (12. 7. 1945.) Slikar i pjesnik iz Korduna, Zagreba i Nizozemske. Otac preminulog prijatelja Sime Mraovića, pjesnika i pisca koji je zadužio generaciju.

Mary Mrvoš. Rođena sam 1968. godine u Ogulinu. Pišem kratke proze iz pomaknutog kuta gledanja na svijet i zbivanja. Poeziji se uvijek vraćam, poklonim joj vrijeme, obrađujem sebe i druge slikom, emocijom. Sve češće pripovijedam nastojeći pri tom u slušatelju probuditi interes za riječ - život. Uz zabilježke po bilježnicama i blokovima trag ostavljam i online blogom (<https://marymrvos.wordpress.com>) - Priče o ljudima,

osjećajima, čaroliji, kojim nastojim proniknuti u zakutke onog što se događa oko mene i u meni. Autorske priče i kratki prozni tekstovi objavljeni su mi u on line časopisu ZinDaily, 2017. i 2018. godine. Priča „Mentol Bombon“ na međunarodnom natječaju Vranac, u Podgorici, odabrana je u zbornik među 20 najboljih za 2016. godinu. Pjesma u prozi „Vrijedim, vrijedim, vrijedim.“ odabrana je za međunarodnu izložbu u trajanju od 27. travnja do 15. svibnja 2018. u sklopu Prvomajskog inkubatora čiji organizator je udruga Kreativni Krk.

Naida Mujkić rođena je 1984. godine u Doboju. Objavljene su joj tri zbirke poezije: Oscilacije, Ljubavni šarti mogula i Šafran. Na književnoj manifestaciji Slovo Gorčina u Stocu 2006. godine dobila je prvu nagradu „Mak Dizdar“. Učestvovala je na nekoliko međunarodnih književnih festivala u Hrvatskoj, Turskoj, Luksemburgu i Albaniji Svoje knjige predstavila je na Sajmu knjige u Beču, kao i u Literaturhausu u Grazu. Boravila je u književnim rezidencijama kao pjesnikinja gost u Beču (MuseumsQuartier, 2016.) i u Skopju (Absolute Modern, Goten, 2017.). Njene pjesme prevedene su na njemački, turski, makedonski, korejski, engleski, talijanski i albanski jezik, te su objavljene u različitim književnim časopisima u svijetu. Uvrštena je u antologije novije bh. poezije, kao i u antologije najmlađih pjesnika i pjesnikinja Balkana. Radi na Foliozofskom fakultetu u Zenici i članica je PEN Centra u BiH.

Milan Novak (Maribor, 1965) je čovjek plesa, poezije i crteža. U svoj život diplomiranog inženjera elektrotehnike upliće razigranost plesnih improvizacija, neomeđenost poezije i snenost crteža. Vječni "zaljubljenik u pisane riječi" sudjeluje u čitanju u živo, literarnim radionicama i susretima, kako u Sloveniji, tako i u tuđini. Sudjeluje na mnogim međunarodnim festivalima, u Makedoniji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Hrvatskoj, Rumunjskoj. U djelima Milana

Novaka nalazimo duboka razmišljanja o biti, povezanosti s prirodom i s tim nečim, što omogućava vidjeti svijet oko sebe drugačiji i prije svega jako mali, gledajući na prostranost duhovnog svijeta. Pjesme Milana Novaka prikazuju dvojnost ljudske prirode, prirode općenito, vječito prelijevanje crnobijelog u traženju ravnoteže. Objavljuje u priznatim književnim časopisima u Sloveniji, u zbornicima širom regije, internetnim magazinima. Piše prozu i pjesme. Priređuje literarne događaje s elementima poezije, plesa/pokreta, glazbe i videa. Suorganizator je u organizaciji pjesničkih susreta u Varaždinu/Hrvatska, IMPULS – poezija u kafiću. Njegova djela su prevedena na hrvatski, engleski, njemački i rumunjski jezik. Poezija Milana Novaka prepoznata je i nagrađivana: 2011. na literarnom natječaju »Noćni prigrizek«, Bevkovi dnevi Cerkno, pobjednička pjesma; 2012., na literarnom natječaju »Lepota besede«, Črnomelj, najbolji tekst u rubrici poezije; i 2014., na festivalu MORE DUŠA, Beograd, Plaketa za najboljeg pjesnika festivala. Knjige: »Vdih in izdih«, zbirka poezije, 2011. i »ZVEZDA«, zbirka poezije, 2013. (prijevod na hrvatski 2014.).

Nina Novak Oiseau je pjesnikinja, spisateljica, kantautorica, kritičarka i glazbena novinarka. Autorica je dviju pjesničkih zbirka (Drevo življenja, 2009, iste godine izašla i na hrvatskome pod naslovom Drvo života; Balada za lastovke (Balada za lastovice), 2013), zbirke priča (Skozi polje cvetočega maka smo odšli v iskanje ... (Kroz polje procvalog maka otišli smo u traženje...), 2012), romana (Kjer morje poljublja nebo (Gdje more ljubi nebo), 2017) i vizualne zbirke poetičnih misli (V šepetu trepet (U šapatu titraj, 2015). Njena priča Negotovi koraki (Nesigurni koraci) bila je izabrana na natječaju izdavačke kuće ENO i izašla je kao e-knjiga na slovenskome (2012) te na engleskome (2015), dok su njene pjesme objavljene u zbornicima Paralele (Javni sklad Republike Slovenije za kulturne djelatnosti, 2009), V barvah utripajo bližine (U bojama treperu blizine, Celovec,

Austrija, 2015) i 4. Gornjogradski književni festival (Zagreb, Hrvatska, 2016). Nastupila je na većini slovenskih književnih festivala (Mlade rime, Mavrica neba, Sosed tvojega brega, Teden kultur, Noč knjige, Slovenski knjižni sejem, Desetnica idr.). Kao glazbena novinarka napisala je preko četiri stotine članaka i urednica je te autorica prvog broja Jazzopisa, osnivačica portala Jazzetna i suradnica mnogih kulturnih institucija te glazbenika (Cankarjev dom, Festival slovenskega jazza, Jazz Ravne, SIGIC, Nina Strnad, Jaka Kopač i dr.). U Gradskoj knjižnici Ljubljana vodi autorske večeri Nova frekvenca: jazz intervju v živo, a na ETV svoju emisiju Jazz z Nino (Jazz s Ninom). Uvrštena je u Leksikon bitnih osobnosti Celjsko-Zasavskog područja te je u Ministarstvu za kulturu Republike Slovenije registrirana kao samostalna umjetnica (kritičarka/recenzentica, književnica).

Iztok Osojnik (rojen 1951 v Ljubljani), pesnik, doktor znanosti, antropolog, zgodovinar, komparativist, filozof, slikar, pisatelj, esejist, prevajalec, predavatelj, urednik, ustanovitelj in organizator številnih mednarodnih in domačih ustanov, gibanj in prireditev, alpinist, turistični vodnik, popotnik. Diplomiral iz Primerjalne književnosti na Univerzi v Ljubljani, podiplomski študij v Osaki, doktoriral iz zgodovinske antropologije na FHŠ v Kopru (pri prof. dr. Bracu Rotarju). Do sedaj v slovenščini objavil 31 avtorskih knjig poezije, nazadnje Hamlet (Lud Literatura 2017), Mah in srebro (e-bedese 2017) in Linija L za Brooklyn (mala ignorirana knjiga, 2018), 5 romanov in 2 zbirke esejev in študij ter znanstveno monografijo Somrak suverenosti (Apokalipsa, 2013) in Symposia (Kud Police Dubove 2016). Vodi Poletno rezidenco Vermont Collegea v Sloveniji, Mednarodno pesniško prevajalsko delavnico Zlati Čoln in še vrsto drugih mednarodnih programov. Njegove knjige in delo so objavljeni v več kot 25 jezikih. Zanj je dobil vrsto domačih in tujih nagrad. Nazadnje mednarodno nagrado KONS (2011), nominacijo za Jenkovo nagrado 2011, nominacijo za

Veroniko 2017, nagrado Velenjico Časo nesmrtnosti za najboljši pesniški opus v zadnjih 10 letih 2018. Živi in dela v Ljubljani.

Boris Perić, rođen 25. V. 1966. u Varaždinu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao germanistiku i filozofiju. Bavi se književnošću, književnim i znanstvenim prevodenjem, te publicistikom i novinarstvom. Kako novinar ili urednik radio u više javnih glasila (Studentski list, Polet, Oko, Varaždinske vijesti, Glas Slavonije, Start, Globus, Nedjeljna Dalmacija, Slobodna Dalmacija, MR, Tjednik, Feral Tribune, Iće&piće, Jutarnji list, 24 sata, Playboy, Wiener Zeitung...), obrađujući teme iz kulture, znanosti, unutarnje i vanjske politike. 1995. – 1997. član uredništva tjednika Nedjeljna Dalmacija. 1997. – 2006. Direktor Kontaktnog ureda grada Beča u Zagrebu, 2006. – 2009. savjetnik za medije pri Kontaktnom uredu grada Beča u Zagrebu. Prozna djela i prijevode s njemačkog i engleskog, te na njemački jezik objavljivao u hrvatskim i inozemnim književnim časopisima (Quorum, Godine, Poezija, Republika, Književna Republika, Književno pero, Europski glasnik, Lettre international, Tvrdča, Most – The Bridge, Relations, Lichtungen, Lyrikline...). Uvršten u više književnih antologija. Za književne prijevode i autorska djela više puta nagrađivan. Za njemački prepjev „Balada Petrice Kerempuha“ Miroslava Krleža (Die Balladen des Petrica Kerempuh) 2017. nagrađen nagradom „Davidias“ Društva hrvatskih književnika, te Posebnom poveljom Fonda Miroslav Krleža. 2007. – 2011. urednik i voditelj književnih tribina “Književni petak” Knjižnica grada Zagreba i “Carne del Carnaro” u riječkoj knjižari “Ribook”. Od 2017. kolumnist tjednika Zagrebački list. Član Hrvatskog društva pisaca, Društva hrvatskih književnika i Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika. Živi i radi u Zagrebu kao samostalni umjetnik. Objavljena djela: Politički vodič – Njemačka (politička publicistika), Zagreb, 1992., Sezona stakla (pripovijetke), Zagreb, 1992., Politički vodič – Austrija

(politička publicistika), Zagreb, 1993., Heartland (pripovijetke), Zagreb, 1995., Putovanje na granici – Izbor iz suvremene austrijske proze, Zagreb, 1995., Quattro Stagioni (pripovijetke, zajedno sa Z. Ferićem, M. Kišom i R. Mlinarcem), Zagreb 1998., Groblje bezimenih (pripovijetke), Zagreb, 2003., Priče iz bečke kuhinje (eseji, kuharica), Zagreb, 2004., Vampir (roman), Zagreb, 2006., Heartland i druge priče (pripovijetke), Zagreb, 2006., D'Annunziov kod (roman), Zagreb, 2007., Vampir (prijevod na slovenski), Ljubljana, 2008., Fantastična bića Istre i Kvarnera (eseji, zajedno s dr. Tomislavom Pletencem), Zagreb, 2008., Na večeri s Drakulom (eseji, kuharica), Zagreb, 2009., Ogleđi o ekstazi (eseji), Zagreb, 2011., Povratak Filipa Latinovića (roman), Zagreb, 2013., Važno je zvati se Gregor (eseji), Zagreb 2014., Zemlja iza šume (zajedno s dr. Tomislavom Pletencem, znanstvena publicistika), Zagreb 2014., Zagabrijel (roman, prvi dio trilogije), Zagreb, 2018. U pripremi: Povijest paučine (roman), Zagreb, 2018.. Važniji prijevodi: Markus Jaroschka: Gramatika novih osjećaja (Grammatik der neuen Gefühle), Zagreb, 1993., Gabriel Loidolt: Svjetionik (Der Leuchtturm), Zagreb, 1994., Johanna Spyri: Heidi, Zagreb, 1995, 2003., Romano Guardini: Konac novog vijeka (Das Ende der Neuzeit), Split, 2002., Hermann Hesse: Putovanje na Istok (Morgenlandfahrt), Koprivnica, 2002., Leopold von Sacher - Masoch: Matrena, Zagreb, 2003., Karl Jaspers – Pitanje krivnje (Die Schuldfrage), Zagreb, 2006., Günter Grass: Dok ljuštim luk (Beim Häuten der Zwiebel), Zagreb, 2006., Thomas Brussig: Heroji poput nas (Helden wie wir), Zagreb, 2007., Norbert Elias: Mozart. Sociologija jednog genija (Mozart. Zur Soziologie eines Genies), Zagreb, 2007., Peter Handke: Strah golmana pred jedanaestercem,, Hermann Hesse: Priče o sablastima i vješticama iz Rajnskog antiquariusa (Spuk- und Hexengeschichten aus dem Rheinischen Antiquarius), Zagreb, 2007., Peter Handke: Don Juan, pripovijeda sam o sebi (Don Juan, erzählt von ihm selbst), Zagreb, 2008.,

Martin Heidegger: Što se zove mišljenje? (Was heißt Denken), Zagreb, 2008., Bertolt Brecht: O zavodenju anđela. Izbor iz erotske poezije i proze (Über die Verführung von Engeln. Erotische Lyrik und Prosa), Zagreb, 2011., Franz Kafka: Dvorac (Das Schloss), Koprivnica, 2011., Günter Grass: Kutija (Die Box), Zagreb, 2011., Thorwald Dethlefsen und Ruediger Dahlke: Bolest kao put (Krankheit als Weg), Zagreb 2012., Pascal Mercier: Noćni vlak za Lisabon (Nachtzug nach Lissabon), Zagreb, 2012., Leopold von Sacher - Masoch: Venera u krznu (Venus im Pelz), Koprivnica 2013., Rolf Dobelli: Umijeće jasnog mišljenja (Die Kunst des klaren Denkens), Zagreb, 2013., Franz Kafka: Blumfeld, postariji neženja (Blumfeld, ein älterer Junggeselle), Zagreb 2013., Praške priče (Kafka, Kisch, Rilke, Meyrink...), Zagreb, 2015., Maxim Biller: U glavi Brune Schulza (Im Kopf von Bruno Schulz), Zagreb, 2015., Moderne kroatiska kajkavische Lyrik, anthologische Auswahl, Zagreb, 2015., Felix Salten: Josefina Mutzenbacher, Zagreb, 2015., Johan Wolfgang von Goethe: „Putovanje u Italiju“ (Italienische Reise), Zagreb, 2015., Miroslav Krleža: Die Balladen des Petrica Kerempuh (Balade Petrice Kerempuha), Zagreb, 2016., Franz Kafka: Pripovijetke i prozni fragmenti, Zagreb, 2016., Georg Kaiser: Od jutra do ponoći (Von morgens bis Mitternacht), Zagreb, 2017., Norman Ohler: Totalna ekstaza (Der totale Rausch), Zagreb 2017., Carl Schmitt: Politička teologija I (Politische Theologie I), Zagreb, 2018., Carl Schmitt: Politička teologija II (Politische Theologie II), Zagreb, 2018., Carl Schmitt: Politička romantika (Politische Romantik), Zagreb, 2018., Ernst Toller: Promjena (Die Wandlung), Zagreb, 2018..

Damir Pilko, rođen je u Zagrebu, u svibnju 1956. god. Dosad je objavio tri zbirke pjesama: „Sudbina jednog cvijeta“ 2006. god. zatim 2013. god. zbirku na kajkavskom jeziku „Senje i kušleci“ – O ljubavi po međimurski i 2014. god. zbirku ljubavne poezije „Riječ po riječ...ljubav...i poneka ruža“.

Damirove pjesme objavljuju se i u Zborniku Festivala kajkavske lirike i glazbe „Kaj u Kustošiji“, zbornicima Pjesničke udruge 292 Rešetari, u Hrvatskom kajkavskom kalendaru u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Čakovcu, u zbornicima u izdanju Kluba poezije Kultura snova iz Zagreba te u zbornicima Gornjogradskog književnog festivala u Zagrebu. Član je Collegiuma Hergešić - Tribine za kulturu, umjetnost i znanost (Zagreb), a član je i Književno likovnog društva Rešetari, Pjesničke udruge 292 Rešetari. Piše tekstove za uglazbljivanje pa surađuje s poznatim stvarateljima zabavne i tamburaške glazbe. Uglazbljeni tekstovi Damira Pilka izvode se na festivalima i objavljuju na nosačima zvuka.

Nenad Popović. izdavač, prevoditelj i publicist, rođen je u Zagrebu 1950. godine. Pohađao je školu u Zagrebu i Koblenzu u Njemačkoj. Od 1968. do 1974. studirao je u Zagrebu i Bonnu, a period 1974.-1976. proveo je kao stipendist DAAD-a (Deutscher Akademischer Austauschdienst) u Freiburgu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je germanistiku i južnoslavenske književnosti i hrvatski jezik. Svoju je karijeru započeo kao asistent u Referalnom centru Sveučilišta u Zagrebu, a od 1980. godine radi kao urednik, kasnije i glavni urednik, izdavačke kuće Grafički zavod Hrvatske. Godine 1990. suosniva nakladničku kuću Durieux, jednu od prvih privatnih i nezavisnih u Hrvatskoj, gdje je i glavni urednik do 2013. godine. Sudjelovao je 1999. godine u osnivanju književne grupe - Grupa 99, a 2002. godine bio je i jedan od suosnivača Hrvatskog društva pisaca čiji je bio i potpredsjednik. Bavi se i humanitarnim radom, a sudjelovao je i u osnivanju Zaklade za pomoć obiteljima stradalih novinara u Domovinskom ratu. Od 1978. povremeno piše za novine, časopise i radio, a od 1985. piše i za njemačko govorno područje (Manuskripte, Literatur und Kritik, Kulturaustausch, Frankfurter Rundschau, Die Zeit,

Weltwoche i dr.). Prevodi s njemačkog jezika. Za kazalište je prevodio (HNK Split, Zagrebačko kazalište mladih, DK Gavella) Sternheima, Brucknera, Bernharda, Fassbindera i dr. Također preveo i knjige Erwina Piscatora, Kazimira Maleviča, Borisa Kelemena, Benna Meyera-Wehlacka, Tille Durieux i Rainera Wernera Fassbindera. U doba agresije na Bosnu i Hercegovinu prevodio je članke bosanskih pisaca (Karahasan, Lovrenović, Filipović, Jergović) za njemačke listove. Dosad je objavio i knjige „Svijet u sjeni“ (Pelago, 2008.) te „Ogled o stanovništvu“ (privatna naklada, 2014.) i "Dnevnik iz grada P.". Svojim je dosadašnjim radom zaslužio mnoga priznanja: Premio '92 per il lavoro letterario Talijanskog kulturnog instituta u Zagrebu (1992.), Leipziške književne nagrade za europsko razumijevanje (1999.) te s Freimutom Duveom Nagradu Bruno Kreisky za političku knjigu (1999.). Također je i dobitnik Medalje Hermann Kesten Njemačkog centra P.E.N.-a (2000.), a 2000. je godine proglašen i počasnim građaninom grada Sarajeva. Član je sljedećih nevladinih organizacija: Hrvatski centar P.E.N.-a, Hrvatsko društvo pisaca, Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava, Cap Anamur - German Emergency Doctors, Köln; Journalisten helfen Journalisten, München; International Forum Bosnia, Sarajevo; Društvo hrvatskih književnih prevodilaca. Živi u Puli.

Dino Porović rođen je 1963. godine u Brčkom, bh. književnik, pjesnik, crtač i kantautor. Objavio je tri knjige kratkih priča s pjesmama: Požutjelim listovima bijele starke hode (2011.), Ili smrt fašizmu ili sloboda narodu (2012.) i Neurohirurgija bez anestezije (2014.), kao i zbirke poezije Homorominjanja (2015.) i Pred vigvamom bijeli čovjek crven pod kožom (2018.). Koautor je i izvođač muzičko-poetskog performansa Lica iz svemira iz kategorije poetskog teatra, te koscenarist za dva dječja festivala Lino fest u Sarajevu. Idejni je osnivač sarajevskog Udruženja umjetnika Planet Poezija u okviru kojeg koordinira aktivnosti i

moderira programe, te organizira značajnije projekte kao što su: Poetski doček Nove godine, Admiralska poetska gerila, Um na drum, Neretvanske vedrine i slično, uređujući publikaciju Almanah Planet Poezija. Član je Pedagoško-glazbene skupine Pravo lice koja je objavila CD Tvoje pjesme. Suorganizator je bosanskohercegovačkih književno-poetskih manifestacija Sarajevski dani poezije, Sarajevska jutra poezije, Bosna ekspres i Međunarodni karavan pjesnika i kantautora Neretvanske vedrine. Dobitnik je libanonske književne nagrade za kreativnost Naji Naaman 2016. godine. Član Udruženja novinara i Udruženja pisaca BiH. Diše, hoda, uči, radi, voli, crta, svira, pjeva i ispisuje stranice romana u nastajanju zagledan u svemir.

Eduard Pranger autor je dva romana: „Anđeli u tami“ i „Laburisti: Dijagnoza“ te zbirke kratkih priča „Ples na Žici“. Prozu objavljuje u književnim revijama, publikacijama, tjednicima, zajedničkim zbirkama, internetskim književnim portalima i na svom blogu. Piše i živi u Zagrebu.

Živko Prodanović rođen je 1945. u Zagrebu. Diplomirao hrvatski jezik na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Nakon višegodišnjeg honorarnog rada u nekoliko novinskih redakcija, od 1976. do 2010. godine radio kao urednik u programu Radio Sljemena Hrvatskog radija. Za svoj novinarski rad dobio je više stručnih i društvenih nagrada i priznanja. Piše prozu i poeziju. Objavljuje pripovijetke, romane, radio-drame i poeziju. Poezija i haiku pjesme prevedene su i objavljene u brojnim časopisima, novinama, zbornicima i antologijama u Australiji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Indiji, Irskoj, Japanu, Kanadi, Makedoniji, Nizozemskoj, Njemačkoj, Rumonskoj, SAD, Sloveniji, Srbiji, Velikoj Britaniji, te na Filipinima i Novom Zelandu. Između ostalog objavio je: "Tamara", roman, Faust Vrančić, Zagreb 2000., "Mešuge – deset zapisa o židovskim sudbinama", zbirka pripovijedaka, Libera editio, Zagreb 2002., "Smrt u

rimskim ruševinama", roman, Zagrebačka naklada, Zagreb 2003., "Hoja po prstih" zbirka pjesama i haiku poezije; preveo na slovenski Martin Silvester; Ljubljana, 2007., "Pjesnikovi krajolici (mojih prvih tisuću godina)"; Stajer graf, Zagreb 2007., "107 zagrebačkih priča. Crtice iz zagrebačke prošlosti". Znanje, Zagreb 2010.

Lidija Puđak rođena je 6. lipnja 1971. godine u Novoj Gradiški-Hrvatska. Tamo se školuje te završava za kreativno dizajnerskog inženjera. 1992. godine seli se u Zagreb gdje i danas živi i radi. Dodatno se stručno osposobljava u mnogim poslovnim smjerovima. Danas je u privatnom poduzetništvu. Uz povelik broj dodijeljenih plaketa i zahvalnica, pjesme su joj objavljene u mnogim zajedničkim zbirkama, raznim portalima i časopisima te su prevedene na nekoliko jezika (talijanski, albanski, njemački, arapski, rumunjski, makedonski, slovenski, engleski). Sklona organizacijskim djelatnostima uz pisanje poezije kreće i sa mnogim projektima vezanima uz književnost te na toj osnovi surađuje kao: Vanjski suradnik Narodnoga sveučilišta "Dubrava", Voditelj pjesničke sekcije, ogranak Zagreb Književno likovnog društva "Rešetari", glavni organizator regionalnog projekta Pjesničkom riječju "Stop nasilju nad ženama". Na osnovu ovoga projekta od Italije tj. Svjetske unije pjesnika dodijeljena joj je povelja „Ikona za zaštitu žene“ te je uvrštena među trideset međunarodnih koordinatora sam unije. Suradnik je građanske inicijative "NG Buntovnici", dopisnik portala za umjetnost i kulturu "Pokazivač" iz Kragujevca, član magazina za kulturu, umjetnost, nauku i obrazovanje "Diogen" u Sarajevu, suradnik za kulturu u domovima za starije i nemoćne u Zagrebu te glavni inicijator i moderator projekta Slavonija u krilu Zagreba, pjesništvo, etno kultura i glazba.

Ljubica Ribić rođena je u Varaždinu 1959. godine u kojem i danas živi i radi. Od prvih spoznajnih trenutaka traži izričaj u

poeziji, slikarstvu, glazbi. Vječita lutalica pronalazi radost u slapovima emocija koje bilježi trenutkom inspiracije. Život donosi zrelost, iako preskače neke odlomke. Danas pronalazi snagu u pisanoj riječi. Izvlači sebe na dlan poezije i naprosto grebe svoju nutrinu ne bi li iznjedrila dubinu boli, dubinu emocija, dubinu nade. Aktivan je član Hrvatskih književnih asocijacija, od 2014. član Varaždinskog književnog društva, 2015. postaje članicom Matice Hrvatske. Svojom poezijom nastupa i gostuje na promocijama i pjesničkim susretima širom regije. Objavljuje u nekoliko zajedničkih zbirki poezije u Hrvatskoj, BiH, Srbiji, Crnoj Gori i Sloveniji, te sudjeluje u mnogim pjesničkim druženjima u Hrvatskoj i inozemstvu: Sloveniji, Srbiji, Makedoniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Rumunjskoj. Njena poezija je prevedena na slovenski, engleski i rumunjski jezik. Kao suorganizator organizira pjesnička druženja u Varaždinu, IMPULS –poezija u kafiću. 2014, na internetnom portalu www.pesem.si njena je pjesma izabrana kao tujejezična pesem zime 2013/14 po izboru uredništva, (pjesma na stranom jeziku zima 2013/14 po izboru uredništva).

Tiskane zbirke: "LICENCA LUDOSTI" 2012. godine i "SOBA ZAMAGLJENIH PROZORA" 2014. godine.

Nemanja Rotar je rođen 21. 08. 1972. godine u Pančevu. U rodnom gradu je završio srednju elektro-tehničku školu, a u Beogradu Filološki fakultet na grupi Srpski jezik sa južnoslovenskim jezicima. Objavio knjigu pesama "Početak sna", zbirku priča "Katalog čitalaca", knjige eseja: "U vrtlogu samoće", "Senke i dim", knjigu kritičkih tekstova „2000 karaktera“ i romane: "Buđenje zmaja", "Čuvari Balkana", "Poslednja noć na Levantu", "Netrpeljivost", "Dnevnik ljudoždera", "Poslednji Romeji" i romansiranu biografiju o čuvenom pesniku Miroslavu Miki Antiću "Sutradan posle detinjstva". Priredio antologiju pesama Miroslava Antića pod nazivom "Pesme za Velike". Dobitnik stipendije Fonda "Borislav Pekić" za sinopsis romana "Netrpeljivost" 2005.

godine. Direktor Gradske biblioteke Pančevo u periodu 2002-2008. godine. Član Gradskog veća Pančevo zadužen za kulturu i informisanje u periodu 2008 - 2010. godine. Direktor Kulturnog centra Pančevo 2012 - 2016. godine. Koordinator i jedan od autora "Strategije kulturnog razvoja grada Pančevo 2010-2015". Osnivač gradske manifestacije "Majski dani knjige u Pančevu" (2003). Jedan od pokretača i osnivača časopisa "Pančevačko čitalište" sada "Čitalište" (2002). Predsednik Upravnog odbora IP „Misao“ u periodu (2008 – 2012). Član Društva književnika Vojvodine. Živi i radi u rodnom gradu kao član Gradskog veća zadužen za kulturu i omladinu.

Katarina Sarić, rođena je 1976. godine na Cetinju. Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, diplomirala je filozofiju a potom i crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti. Na Fakultetu za političke nauke u Podgorici, završava postdiplomske studije iz socijalne politike i socijalnog rada. Objavljivala je u gotovo svim književnim žanrovima, priče su joj zastupljene u brojnim časopisima za književnost i kulturu, među kojima su "Diogen" Sarajevo, "Avangrad" Sombor, "Akt" Valjevo, "Anima-art" Beograd, "Urbana riječ" Zagreb, "Bundolo" Novi Sad, "Avlija" Rožaje, "Pljuskovi" Mladenovac, "Slovoslovlje" Beč, itd., a neke od njih su prevedene na engleski, makedonski i ruski jezik i objavljene u časopisima "The Baffler" i "Revijata Branuvanja" Struga, takođe i pjesme od kojih su neke objavljene u „World poetry yearbook“ – 2014. (english edition) „Balkan poetry today“, "The Wagon" magazine, Chennai, India, "Pratik a magazine of contemporary writing" Nepal, Vox petika, web magazine, Versifi community – internacionalnoj poetskoj platformi. Učestvovala je na mnogim festivalima među kojima su Trg pjesnika – Grad teatar Budva 2013. VIII Internacionalni sajam knjiga – Podgorica 2012. i 2018. XXVIII Barski ljetopis 2014. Novi beogradski krug 2014. horor festival Crna ovca – Beograd 2014. Novi književni karavan – Prijedor 2014.

Internacionalni festival poezije – Brčko 2014. Hiperion – tribina “Druženje s piscem” FF Nikšić, 2015. 62. Međunarodni sajam knjiga Beograd 2017. IV kolonija Čelobrdo “Doživotna sloboda” 2017. IV Međunarodni znanstveno-književni susreti “Petar Kanavelić i Korčula” 2018. Proznim i poetskim tekstovima, zastupljena je u mnogim antologijama i zbornicima, među kojima su “Riječ” Brčko, 2014. “Svi smo mi božija deca”- međunarodna antologija najboljih pesama, IK “RRrom produkcija”, Beograd, 2017. “Slušajte ljudi” međunarodna antologija u izdavaštvu Udruga za kulturu i književnost “Humščak”, Breznički Hum, Hrvatska i IK “RRrom produkcija” Beograd, 2018. East meet West Anthology – editor Sunita Paul, Kolkata, India, “Antologija crnogorskog ženskog proznog stvaralaštva” dr Sofija Kalezić, izdavača “Zavod za udžbenike”, Podgorica, 2018. kao i kritičkoj monografiji „Minervin put” u kojoj je zastupljena literarnim profilom istog priređivača a u izdavač su „Ratkovićeve večeri poezije” Bijelo Polje, 2018., potom zborniku naučnih radova “Književnost i jezik u funkciji promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva, Filološki fakultet, Nikšić, 2017. u kojem je zastupljena u radu dr Marije Krivokapić Diamond „Ženski kod u književnosti Katarine Sarić”, zborniku radova „Pasaži iz Bara 2” (2012 – 2016) u izdavaštvu JP Kulturnog centra Bar, 2017. Zastupljena je u poetskoj zbirci četiri autorke „Personalni karusel – šizofrena zbirka” u izdavaštvu JU „Narodna biblioteka” Budva, 2017.

Davor Šalat piše pjesme, književne kritike i eseje te prevodi sa španjolskog jezika. Rođen je u Dubrovniku 1968., a cijeli je život proveo Zagrebu, gdje je diplomirao na Filozofskom fakultetu komparativnu književnost, španjolski jezik i književnost. Novinar je i urednik na Hrvatskom radiju - Radiju Sljeme. Godine 1991. dobio je nagradu "Goran" za mlade pjesnike u okviru pjesničke manifestacije "Goranovo

proljeće", a kao nagrada sljedeće godine (1992.) u nakladi SKUD "Ivan Goran Kovačić" objavljena mu je prva zbirka pjesama "Unutarnji dodir". Dobio je i 3. nagradu za poeziju te 2. nagradu za esej na Susretima hrvatskog duhovnog književnoga stvaralaštva "Stjepan Kranjčić" u Križevcima. Nagradu "Julije Benešić" za najbolju knjigu književnih kritika hrvatskog književnog kritičara dobio je u Đakovu 2015. godine. Uz zbirku "Unutarnji dodir", objavio je još pet zbirka pjesama: "Sanjarije krhkog sunca", "Košulja tišine" (2002.), "Uspavanka pod pepelom" (2005.), "Murmullo sobre el asfalto" (Šapat nad asfaltom) (Gudalajara, Meksiko, 2008.) i "Tumačenje zime" (2009.). Također, objavio je pet knjige eseja i kritika o suvremenim hrvatskim pjesnicima: "Odgođena šutnja" (2007.), "Posrtanje za alibijem" (2011.) i "U tigrovoj kući - ogleđi o poeziji Tomislava Marijana Bilosnića" (2012.), "Zrcalni ogled - eseji i kritike o hrvatskoj poeziji" (2014.) i "Skeniranje vjetra" (2016.). Šalat je preveo zbirku pjesama španjolskog nobelovca Juana Ramóna Jiménezza "Vječnosti" (2001.), napravio je i predgovorom popratio izbor iz poezije Željka Sabola "Lelek ispod ruševina" (2005.), Ante Stamaća "Your and my Signs" (2008.), Branimira Bošnjaka "Worlds have ben reset by Death" (2009.), Dubravka Škurle "Sunce je zašlo ali još će pasti" (2011.) i Zvonimira Goloba „Tvoj dio zraka“ (2017.) te, zajedno s Lanom Derkač, uredio antologiju Međunarodnog pjesničkog festivala u Zagrebu "Kairos u Zagrebu/ Kairos in Zagreb" (2006.). Sudjelovao je na više hrvatskih i međunarodnih pjesničkih susreta i festivala te književno-znanstvenih skupova. Bio je suvoditelj Međunarodnog pjesničkog festivala u Zagrebu 2006. godine. Objavljivao je poeziju, književnu kritiku i esejistiku u mnogim hrvatskim i inozemnim književnim časopisima, a pjesme, eseji i književne kritike prevedene su mu na engleski, njemački, španjolski, talijanski, francuski, poljski, slovenski, bugarski, albanski i litvanski jezik. Zastupan je u više antologija i panorama suvremene hrvatske poezije u Hrvatskoj i

inozemstvu. Sudjelovao je, izborom i leksikografskim jedinicama, u izradi "Leksikona hrvatske književnosti – Djela"

Sanja Šantak rođena je 1967. u Zagrebu. Pohađala je Srednju školu za primijenjenu umjetnost i dizajn, a završila Višu školu za dizajn tekstila i odjeće – smjer modnog dizajna. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu, dvopredmetni studij arheologije/etnologije i dvoipolgodišnji studij muzeologije. 20-tak godina asistira na poslovima TV i filmske scenografije, kostimografije i rekvizita. Scenaristica je dok.filma T. Žaje „Dvije sestre“, 2008. koautorica anim. lutka-filma „Soldat“, 2006. koscenaristica animiranog lutka-filma „Arktički pirat“ (u produkciji). Ilustracijom se bavi posljednjih godina uglavnom kao stalna suradnica u časopisu „Radost“. Samostalno je ilustrirala dvije knjige - „Od rujna do rujna“, 2006. i „Čudesni Mihael“, 2009. Piše na facebooku i na blogovima.

Drago Štambuk rođen je 20. rujna 1950. u Selcima na otoku Braču. Gimnaziju je završio u Splitu, a Medicinski fakultet, s odlikom, na Sveučilištu u Zagrebu. Specijalizirao je internu medicinu, subspecijalizirao gastroenterologiju i hepatologiju, a od 1983. bavi se u Londonu istraživanjem bolesti jetre i kopnice (AIDS). Najznačajniji mu je rad na HGP-30 cjepivu protiv AIDS-a i njegovoj eksperimentiranoj terapiji, osobito na onoj s azidothymidinom (AZT). Od 1991. za vrijeme rata protiv Hrvatske bio je njezin opunomoćeni diplomatski predstavnik u Velikoj Britaniji, od 1995. do 1998. veleposlanik Republike Hrvatske u Indiji i Šri Lanki, a nakon toga u Egiptu i većem broju arapskih zemalja. Od 2001. do 2002. na Harvardskom je sveučilištu proučavao etiku u međunarodnim poslovima i teme općega dobra, odnos principa i interesa u procesu donošenja političkih odluka te odnos prava i moći. Doživotni je Fellow Harvardskog sveučilišta. Od 2005. do 2010. hrvatski je veleposlanik u

Japanu i Južnoj Koreji, a od 2011. do 2015. u Brazilu, Kolumbiji i Venezueli. Tiskao je preko 70 knjiga poezije, eseja, antologija i prijevoda, a 1991. utemeljio je svehrvatsku jezično-pjesničku smotru Croatia rediviva ča-kaj-što u svom rodnom mjestu, gdje svakog ljeta nastupaju hrvatski pjesnici iz svih triju jezičnih idioma (čakavskog, kajkavskog i štokavskog), kada se jednog od njih ovjenčava Maslinovim vijencem, a stihovi mu se uklešu na Zid od poezije. Preko 30 godina promiče, kako je naziva, zlatnu formulu hrvatskoga jezika ča-kaj-što. Za vrijeme diplomatskog služenja u Japanu osnovao je međunarodnu nagradu IAFOR Vladimir Devidé Haiku Award za najbolji haiku na engleskom i njezin je stalni presuditelj. Dobitnik je brojnih međunarodnih i nacionalnih priznanja na području mirotvornog djelovanja, umjetnosti i književnosti; drže ga jednim od najznačajnijih hrvatskih suvremenih pjesnika. Preveden je na brojne svjetske jezike, a o njegovoj poeziji pisali su Raymond Carver, Andrew Motion, Stephen Greenblatt, Tess Gallagher, Antonio Skármeta, Kazuko Shiraishi, Luiz Antonio de Assis Brasil, Rifa'at Sallam, Andrés Morales i Vesna Parun. Dobitnik je najvišeg brazilskog odličja „Nacionalni red Južnoga križa“.

Miroslav Tičar rođen je 18. 1. 1960 godine u Malom Mraševu, živio je tridesetak godina u Krškom, da bi s potom s obitelji vratio u Veliko Mraševo. Pjesme je piše od ranih dana kada je bio aktivan u literarnom klubu Beno Zupančič u Krškom i sudjelovao na susretu pjesnika naivaca u Trebnju. Poslije se posvetio prozaičnijim zadaćama kao što su obitelj, djeca, karijera. Tako je bilo s kratkim prekidima do prije osam godina kada je počeo objavljivati na Netlogu, internetom portalu Pesem.si, Facebooku i posebno na portalu Literarni Val. Njegove pjesme objavljene su ubrzo u zborniku Fanafare 2 2011 godine. Prisutan je u zbornicima pjesama Stihom govorim 1, 2, 3, 4 i 5., u zborniku Blogozija kojeg izdaje internetni portal RTV Slovenija, te u zbornicima Garavi sokak iz Indije i Gornjogradskog književnog festival. U

septembru 2013. objavio je samostalnu pjesničku zbirku Putnik (Popotnik), a početkom 2018. izašla mu je druga zbirka „Tam preko in čez“ koja je napisana na slovenskom i hrvatskom jeziku.

Dušan Varićak, rođen 1962. u Beogradu. Piše poeziju, kratke priče, pripovetke, književnu kritiku i eseje. Do sada su mu objavljeni pesnička trilogija „Nesporazumni život“: „Posmatračeva pesma“ (Smederevski književni krug, 2010), „Tražeći čoveka“ (Beoknjiga, 2011), i „Sto lica jednog pisca“ (Beoknjiga, 2012), kao i zbirka pripovedaka „Prokletstvo Bukovskog“ (Balkanski književni glasnik, 2014). Sa slovenačkim pesnikom Franjom Frančičem koautor je pesničke zbirke „Sto obrazov enega pisatelja“ (KDPZN, 2015). U pripremi mu je zbirka „Kratke priče ljubavi i smrti“. Priče, pesme i kritike objavljuvani su mu u „Književnim novinama“, „Književnom magazinu“, „Gradini“, „Politici“, „Ninu“, „Večernjim novostima“, „Savremeniku“, „Poljima“, „Bdenju“, „Priči“, „Tragu“, „Majdanu“, „Mons Aureus-u“, „Zvezdanom kolodvoru“, „Jesenjinu“, „Balkanskom književnom glasniku“ i dr., kao i po mnogim zbornicima i antologijama u regionu. Laureat je „Nušićijade 2013“ za satiričnu priču. Urednik za Srbiju Balkanskog književnog glasnika. Živi u Beogradu.

Milko Valent, prozaik, pjesnik, dramatičar, esejist i kritičar, rođen je 6. srpnja 1948. u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je filozofiju i komparativnu književnost. Suradnik je stotinjak časopisa, listova, magazina, novina i mnogih radijskih programa. Sudjelovao je na dvadesetak izložbi te u publikacijama konkretne i vizualne poezije. Nastupa diljem zemlje i u inozemstvu (do sada oko dvjesto nastupa) njegujući forme kao što su recital, happening, provokativni razgovor, predavanje. (Od zapaženijih predavanja je ono na Amsterdamskom sveučilištu u svibnju 2003.) Zastupljen je u mnogobrojnim

antologijama, panoramama i izborima poezije, proze, drame i eseja. Manji dijelovi iz njegova opusa prevedeni su na slovenski, mađarski, makedonski, slovački, ruski, rusinski, talijanski, poljski, njemački, francuski, esperanto i engleski jezik. Također je na njemački jezik prevedena njegova knjiga proze "Nježna palisandrovina", a na engleski radio-drame "Tinta u oku" i "Neonski rubovi", kao i drame "Gola Europa", "Ground Zero Aleksandra" te "Bordel divljih jabuka". Njegova bibliografija dosad obuhvaća otprilike tisuću bibliografskih jedinica, uključujući dvanaest objavljenih drama, sedam izvedenih radio-drama, jednu izvedenu dramu i dvadeset i osam objavljenih knjiga, te ponovljena, druga izdanja, u elektroničkom izdanju (knjiga proze "Al-Gubbah", knjiga poezije "Jazz, afrička vuna" i roman "Clown"). 2014. objavio je roman "Umjetne suze" koji sa svojih 1408 stranica predstavlja treći najopsežniji roman u hrvatskoj književnosti.

Toma Zidić rođen je u Zagrebu, 1988. Filmski je redatelj i scenarist, autor desetak kratkometražnih filmova, spotova i namjenskih filmova, multimedijalni umjetnik, objavljivani pjesnik i osnivač Diversions International Short Film Festivala. Član je Saveza Scenarista i pisaca izvedbenih djela, Kinokluba Zagreb, te pridruženi član Pulske Filmske Tvornice.

Ninoslav Žagar, pjesnik i novinar, rođen je u Zagrebu 8. travnja 1963. godine. Dosad je objavio zbirke poezije Skladište nestalih (1994.), Vrtovi guste ljepote (2001.) i Visoke magle (2014.), te knjigu kratkih priča Na vodi (2005.). Član je DHK-a. Živi i radi u Zagrebu.

Mirna Weber rođena je 2. prosinca 1966. godine u Varaždinu. Diplomirala je i magistrirala na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu. Radi u privatnoj ordinaciji dentalne medicine za ortodontiju u svom rodnom gradu. Poeziju na štokavskom standardu i kajkavskom varaždinskom idiomu

piše od 2011. godine. Objavljuje na društvenoj mreži Facebook, gdje je doživjela pozitivan prijam amatera i profesionalnih pjesnika u široj regiji, što je povećalo njenu spisateljsku motivaciju. Poezija joj je neka vrsta intimnoga lirskog dnevnika s temama iz svakodnevnice i povremenim uzdignućima u transcendentalno. Objavljuje na portalu za književnost, kulturu i društvena pitanja zagrebačkog radija Gornji grad. Sudjelovala je na Gornjogradskom književnom festivalu 2011. godine te na Recitalu „D. Domjanić“ u Zelini 2014. godine. U prigodnim zbornicima ovih manifestacija objavila je štokavske i kajkavske pjesme. Godine 2014. objavljuje svoju prvu zbirku pjesama na kajkavštini „Božja ofčica“, koja je ušla u najuži izbor za književnu nagradu „Katarina Patačić“. Godine 2016. objavljuje zbirku soneta „Zvonjelice za vječnograd“ posvećenu rodnom gradu Varaždinu. Godine 2017. objavljuje zbirku pjesama „Akvarij“ koja je intimistička i razgovorna. Na natječaju „Zvonimir Golob“ za 2018. godinu, dobila je priznanje za najbolju neobjavlvenu ljubavnu pjesmu. Na 1. gornjohrvatskom pjesničkom festivalu „Pogled znutra v zutra“ 2018. godine dobiva prvu nagradu „Zlatni lopoč“ za poetsku izvrsnost i doprinos književnoj kulturi. Iste godine postaje članicom Društva hrvatskih književnika.

KAZALO